

“KUMTONI NGA UNË QOFTË DHE NJË FJALË”

Kur ke fatin të mësosh, dëgjosh apo të fitosh diçka të mirë, me siguri ndjen një përjetim të hareshëm në thellësinë e shpirtit tënd, sepse takimi i pastërtisë së shpirtit me pastërtinë e mirësive ndjell gjallëri, meqë zemra atë e ka ushqimin më të shëndetshëm dhe më të mirë. Porse tretja e këtij ushqimi të lezetshëm arrihet duke u munduar ta përhapësh atë mirësi dhe t’ua mundësosh nevojtarëve atë ngazëllim, ndërkohë që të gjithë njerëzit janë nevojtarë. Mirëpo një gabim nuk duhet ta bëjmë, të pretendojmë dhënien e asaj që nuk e zotërojmë, sepse shpejt realiteti bëhet i qartë dhe në vend që të përjetojmë qetësinë shpirtërore do të ballafaqohemi me shpirtngushtësi dhe varfëri.

Atëherë na mbetet të shfrytëzojmë nga çdo rast për të nxjerrë mësim, t’i kuptojmë fjalët e Allahut, siç i ka kuptuar Pejgamberi, sal-lallahu alejhi ue selem, dhe të studiojmë personalitetin e njeriut që e shëmbëllente Kuranin për së gjalli, në mënyrë që të pasurohemi dhe të zotërojmë vlera dobiprurëse për ne dhe për dashamirët që na rrethojnë. Le t’u përcjellim njerëzve mesazhet hyjnore në mënyrën më të mirë, duke qenë të zbukuruar me praktikën e asaj që e flasim dhe pastaj të vjelim shpërblimet e paparamenduara nga Allahu i Lartmadhëruar.

Penguesit nuk do të zhduken asnjëherë, sepse Allahu deshi që e mira dhe e keqja të ekzistojnë derisa të ekzistojë kjo jetë, prandaj le t’i përvishemi punës me besim të palëkundur tek Allahu, me sinqeritet të kulluar, me saktësi në veprime dhe urtësi në situata prekëse.

Të përkujtojmë se muaji i Ramazanit është edhe muaji i fitores, triumfit të vërtetës mbi të pavërtetën dhe dallimit të dritës së Islamit nga errësitat e shumta që po na serviren në çdo skaj fatkeqësisht. Prandaj të mos druajmë të shfaqim, të shprehim dhe të ndihmojmë të mirën e të luftojmë të keqen, sado e vogël që na duket ajo. Gjithnjë përderisa mbështetemi në porositë e Krijuesit tonë dhe mësuesit që Ai dërgoi për njerëzimin le të vazhdojmë rrugëtimin drejt Allahut... Allahu na ndihmoftë!

Në emër të redaksisë: Omer BERISHA

AKTUALE

3-6 | RAMAZANI SFIDON GLOBALIZMIN

7-9 | BLIC LAJME

SFIDA

10-12 | KËNAQËSITË SHPIRTËRORE TË XHENETIT (2/2)

AKIDE

13-16 | MESATARJA DHE KUPTIMI I CEKËT I TEKSTEVE TË
SHERIATIT

DRITARE

17-21 | RAMAZANI, MUNDËSI NDRYSHIMI PËR MIRË

22-24 | TË VARESH TEK TJETRI

FIKH

25-30 | PERSONAT QË LIROHEN NGA AGJËRIMI DHE
MËNYRAT E KOMPENSIMIT

EKONOMI

30-34 | ET-TAVARRUK (LIKUIDITETI)

FAMILJA

35-36 | TË JESH NGA TË GUXIMSHMIT NË KËTË RAMAZAN

37-41 | PËRZIERJA E GJINIVE ËSHTË NJË REALITET... POR
CILA ËSHTË ZGJIDHJA?

42-44 | TI DHE FAMILJA JOTE GJATË RAMAZANIT

TEFSIR

44-47 | DISA NGA DOBITË SHPIRTËRORE TË AGJËRIMIT

HADITH

48-51 | NAMAZI I TERAVISË -
DISPOZITAT DHE FORMA E TIJ

THESARE

52-55 | ZEMËRIMI DHE DEPRESIONI

AVANCIMI PERSONAL

56-58 | SHTIGJE DREJT HARESË

FETVA DHE KONSULTIME

59-60 | ME AGJËRIM DOMINOJMË MBI DJALLIN

REDAKSIA

Kryeredaktor: Omer BERISHA

zv. kryeredaktorë: Agron TERZIQI dhe Justinian TOPULLI

Anëtarë të redaksisë:

Ismail BARDHOSHI, Bledar HAXHIU, Lulzim SUSURI, Talha KURTISHI, Genc PLUMBI,
Ali SHABANI, Agim BEKIRI, Driton LEKAJ, Llokman HOXHA, Rashit ZYLFIU dhe Hajrush MANI

Bashkëpunëtorë: Ahmed KALAJA, Ekrem AVDIU dhe Enis RAMA

Redaktor gjuhësor: Roald HYSA

Redaktor teknik: Halil BERISHA

Ballina: Dorlir KRAJA (ENSARTDESIGN Studio)

Shpërndarje dhe marketing: Sedat RAMADANI

Boton: Albislam

Adresa: rr: 110 nr: 5 | Çarshia e vjetër | Shkup 1000

email: albislam@albislam.com

sms: +389 75 436 718 | fax&tel: +389 2 3230 827

Revista është e regjistruar pranë Agjencisë për

Informata të Maqedonisë nr. 02-124/2

ISSN: 1409-6250

Tirazhi: 2000

ABONIMI NJË VJEÇAR

Për Maqedoni: 600 den, Jashtë vendit: 20 euro
(në çmim janë të përfshira edhe harxhimet postare)
e-mail: albislam.abonues@gmail.com

ALBISLAM DOOEL

xhirollogaria: 300000002770453

Komercijalna Banka A.D. - Skopje (denarë)

xhirollogaria: 0270100245547

Komercijalna Banka A.D. - Skopje (euro etj.)

Rr. "Kej Dimitar Vlahov" 4

S.W.I.F.T.: KOB5MK2X

IBAN: MK07300701002455425

numri tatimor: 4030008038784

RAMAZANI SFIDON GLOBALIZMIN

po mendoja për Ramazanin e këtij viti, dhe pashë në të disa kuptime të reja, të cilat nuk i kisha vënë re më parë, pashë në këtë muaj një ligjërim të ri sfidues, nga i cili mund të nxirret një argument i ri për njëshmërinë e Krijuesit

DR. NEHA KATREXHI

Një Ramazan i ri po vjen për muslimanët dhe ata vazhdojnë të ngelen mbrapa dhe të jenë të përçarë, edhe si rezultat i ngjarjeve politike që ndodhin sot në botë. Do të gesh njerëz mes nesh, të cilët e përkrahin këtë forcë botërore e cila kërkon ta vendosë veten në piedestalin e një perëndie të re dhe kërkon të qeverisë dhe të nënshtrojë me politikën e saj mbarë popujt dhe kombet, duke futur hundët edhe në punët e brendshme të tyre. Ndërsa në krahun tjetër qëndrojnë besimtarët, të cilët nuk pranojnë t'i nënshtrohen politikës së skllavërisë dhe poshtërimit. Politikë kjo që shoqërohet me zhdukjen e identitetit të lirë islam, identiteti i cili nuk beson veçse se tek një Zot i vetëm, i Cili qeveris këtë univers në bazë të ligjeve dhe rregullave që Ai vetë i ka vendosur.

Nën hijen e një kontradikte të tillë po mendoja për Ramazanin e këtij viti, dhe pashë në të disa kuptime të reja, të cilat nuk i kisha vënë re më parë, pashë në këtë muaj një ligjërim të ri sfidues, nga i cili mund të nxirret një argument i ri për njëshmërinë e Krijuesit

dhe depërtimin absolut të Tij në sundimin e kësaj bote që vetë e krijoi.

Ky ligjërim sfidues nuk kufizohet vetëm tek muaji Ramazan, por një njeri që mediton mund ta dallojë atë tek të gjitha adhurimet në Islam, ndonëse në Ramazan ai është më i dukshëm. Nëse për shembull do të mendojmë për Haxhin do të gjejmë në të elemente, si vëllazëria dhe bashkëpunimi për hir të Allahut, të cilat sfidojnë globalizmin, i cili propagandon individualizmin dhe braktisjen e tjetrit. Këtë bashkëpunim dhe vëllazëri nuk mund ta dallojmë tek të gjithë muslimanët, sepse ky adhurim, që është Haxhi, nuk është i obliguar për të gjithë, por vetëm për ata që kanë mundësi. Ndërsa adhurimi i agjërimit në muajin Ramazan karakterizohet nga një llojshmëri adhurimesh gjithëpërfshirëse, kjo llojshmëri shfaqet shumë bukur në agjërimin e ditës dhe faljet e natës, në lëmoshën që jepet, në bashkëpunimin për të mira e të tjera të kësaj natyre. Gjithëpërfshirja dhe universaliteti i këtij muaji shfaqet në forcën që ai ka për të bashkuar muslimanët në mbarë botën kudo që janë, dhe ripërtëritjen e besimit të tyre, madje edhe muslimanët

gabimtarë, tek Allahu i Madhëruar, duke treguar në këtë mënyrë universalitetin e Islamit, të pakapshëm dhe të pa rivalizueshëm nga çfarëdo bindje apo doktrinë njerëzore, sado e zhvilluar dhe përparuar qoftë ajo. Prej këtu lindën edhe meditimet e mia sesi Ramazani sfidon globalizmin.

Në Ramazan shfaqet gjithësundimi i Allahut ndaj robërve të Tij. Muslimani në këtë muaj ripërtërin besën e tij ndaj Allahut të vetëm e të pashoq, Atij të cilit i nënshtrohen të gjitha ligjet e kësaj bote dhe botës tjetër. Ky besim dhe nënshttrim ndaj Allahut shfaqet në dy rregulla thelbësore, që janë bindja dhe adhurimi; ***“Dhe Unë (Allahu) nuk i krijova njerëzit dhe xhinët, veçse që ata duhet të më adhurojnë vetëm Mua. Dhe nuk dua prej tyre ndonjë furnizim dhe as nuk dua që ata të më ushqejnë Mua.”*** [1] Ky adhurim është bazuar në lirinë e zgjedhjes, adhurim i cili nuk i privon zgjedhësit të drejtën e tij për të shijuar jetën e kësaj bote, por nuk ia largon përgjegjësinë, që ai duhet të mbajë për shpërblimin apo ndëshkimin e tij. Dhe kjo në bazë fjalës së Allahut: ***“Nuk ka asnjë detyrim në fe. Vërtet, Rruga e Drejtë është bërë e qartë nga rruga e gabuar.”*** [2]

Kjo gjë bie ndesh me qeverisjen e globalizmit, e cila u imponohet njerëzve me forcë dhe pa dëshirë, nëpërmjet bindjes ndaj ligjeve, të cilat vetë ata i kanë sajuar dhe të cilat nga njëra anë nuk i sigurojnë njeriut nivelin më të ulët të jetesës së ndershme, dhe nga ana tjetër u japin mundësi të pakufizuara një pakice njerëzish të kontrollojnë dhe të shfrytëzojnë pasuritë njerëzore, intelektuale dhe materiale në interes të tyre, pa u dhënë atyre si shpërblim asgjë përveç poshtërimit, cinizmit dhe indiferencës.

Në Ramazan gjithashtu sfidohet haptazi globalizmi ideor, i cili propagandon idetë

“Ata pretendojnë se çlirimi i epsheve e ndihmon njeriun të gjejë lirinë dhe lumturinë e tij, ndërkohë që agjërimi vërteton se lumturia dhe liria e vërtetë nuk gjendet tek kënaqësitë epshore, por tek kufizimi i tyre...”

liberale perëndimore për të shijuar të gjitha kënaqësitë dhe epshet trupore dhe materiale pa asnjë lloj kontrolli dhe vetë-përgjegjësie. Ata pretendojnë se çlirimi i epsheve e ndihmon njeriun të gjejë lirinë dhe lumturinë e tij, ndërkohë që agjërimi vërteton se lumturia dhe liria e vërtetë nuk gjendet tek kënaqësitë epshore, por tek kufizimi i tyre. Profeti i Islamit thotë: *“Enën më të keqe që mbush Biri i Ademit është barku i tij, atij i mjaftojnë pak kafshata për të mbajtur veten, por nëse nuk mundet atëherë le të mbushë një të tretën me ushqim, një të tretën me lëngje dhe një të tretën ta lërë me ajër.”* [3]

Për këtë arsye shumë prej studiuesve të hershëm dhe të sotëm këmbëngulin, se lumturia nuk gjendet tek të shijuarit e kënaqësive trupore, por tek kontrolli dhe vendosja e tyre në vendin e duhur, çka nuk e zhvesh njeriun nga ana njerëzore e tij. Një dijetarë musliman për të theksuar këtë fakt ka thënë: **E gjithë lumturia e njeriut qëndron në faktin sesa ai e kontrollon vetveten, dhe ndërsa fatkeqësia sesa e kontrollojnë dëshirat dhe epshet atë.** Një tjetër argument bashkëkohor që fakton se nuk ekziston një lidhje e domosdoshme ndërmjet mirëqenies materiale dhe lumturisë është edhe konstatimi që një studiues perëndimor i ka

[1] Dharijat: 56-57.

[2] Bekare: 256.

[3] Tirmidhiu: 2380.

bërë kësaj gjëje. Robert Rajt studiues në Universitetin e Pensilvanisë thotë: **Nuk ekziston ndonjë lidhje e pandarë ndërmjet pasurisë, mirëqenies materiale dhe lumturisë, pasi është vënë re se njerëzit në shtetet e varfra janë më të lumtur sesa ata në shtetet e pasura, të cilat ofrojnë të gjitha shërbimet për një mirëqenie materiale.**

Në Ramazan gjithashtu do të gjejmë një tjetër element, i cili sfidon globalizmin ekonomik, i cili përpiqet të vendosë një sistem të vetëm, të bazuar mbi individualizmin dhe braktisjen e tjetrit, dhe zhytjen e tij në borxhe dhe taksa pa fund, duke shtuar kështu varësinë dhe varfërinë e këtij njeriu dhe në të njëjtën kohë shton pasurinë dhe shfrytëzimin e padronëve të Perëndimit. Kjo ideologji pajton me idenë se kapitalizmi bazohet mbi ligjin e xhunglës, ku më i forti jeton dhe më i dobëti vdes. Ndaj nuk është habi që në perëndimin ekonomik të ndeshësh zëra të cilët çirren se një miliard e njerëzve të varfër, që jetojnë në botën e tretë, siç u pëlqejnë t'i quajnë vendet e pazhvilluara ekonomike, janë të tepërt ndaj dhe duhet të shpëtojmë prej tyre, sepse jeta u përket atyre që janë më të fortë. Agjërimi i Ramazanit i kundërvihet kësaj teorie, duke theksuar se i varfëri ka të drejtën e tij në pasurinë e të pasurit, pjesë e cila duhet të jepet nëpërmjet Zekatit apo sadakasë. Allahu i Madhëruar thotë: ***“Dhe në pasurinë e tyre është e drejta për lypësin dhe të privuarin.”***^[4] ***“Merr Sadaka (e Zekat) nga pasuria e tyre me qëllim që t'i pastrosh dhe t'i bësh të dëlirë me anë të saj.”***^[5]

Këtë përgjegjësi personale për besimtarin e sqaron mjaft mirë i Dërguari i Allahut, kur e këshillon atë që të japë tepricën e pasurisë për atë që nuk ka: ***“Kushdo prej jush që ka një kafshë transporti tepër le ta përgatisë atë për atë që nuk ka, dhe kushdo që ka ushqim të tepërt le ta përgatisë atë për atë që nuk ka.”***^[6]

[4] Dharijat: 19.

[5] Teube: 103.

Kjo praktikë është vlefshme për çdo kohë, por në Ramazan ajo bëhet edhe më e detyruar për vetë hadithet e shumta, të cilat nxisin për të ofruar iftar për agjëruesin dhe për të dhënë sadaka për të mjerët dhe të varfrit. Në traditën profetike tregohet se i Dërguari i Allahut, paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të, ishte një njeri bujar, por ai bëhej edhe më bujar në Ramazan, kur Xhibrili vinte tek ai dhe të dy bashkë ata mësonin Kurandin.^[7] Kjo për sa i përket ushqimit dhe sadakasë që jepet për të vobektit dhe të mjerët, ndërsa për sa i përket Zekatit, dhënia e tij nga shumë muslimanë në kohën e Ramazanit kontribuon në pakësimin e vuajtjeve të shtresës së varfër të popullsisë dhe aktivizon qendrat bamirëse, që merren me përkrahjen sociale të njerëzve në nevojë. Në Ramazan do të gjejmë një tjetër sfidë ndaj globalizmit social, i cili përpiqet ta largojë njeriun nga familja dhe shoqëria e tij, ta kthejë atë në një individ që jeton vetëm për vete. Dhe vjen Ramazani për të krijuar atë bashkim familjar rreth sofrës së ushqimit dhe për të ripërtërirë edhe njëherë unitetin familjar, dhe për të treguar se muslimani i qëndron besnik sistemit shoqëror, i cili bazohet në dashurinë e pjesëtarëve të familjes për njëritjetrin, për të treguar se muslimani kërkon kënaqësinë e Zotit të botëve, i cili ka përcaktuar për të pikësynimet e tij në jetë.

Nëse do të shohim gruan, e cila është një nga shtyllat e shtëpisë muslimane, ajo gjatë Ramazanit e sfidon më tepër sistemin globalist, i cili kërkon ta detyrojë atë me parime, të cilat refuzojnë familjen tradicionale, e cila ngrihet mbi parësinë e burrit dhe bindjen ndaj tij. Dhe gruaja në këtë muaj sado e preokupuar që të jetë me punë të tjera përpiqet me të gjitha forcat për t'i shërbyer familjes së saj një ushqim të këndshëm dhe të shijshëm, pa e vrarë aspak mendjen për ata që mendojnë se puna e saj

[6] Muslimi nr.1728.

[7] Hadith që transmetohet nga Buhari me nr. 1902.

shtëpiake është një ulje për nderin dhe fisnikërinë e saj. Nëse do të shohim burrin dhe kryefamiljarin e shtëpisë do ta gjejmë atë gjatë muajit Ramazan tek takohet përditë me familjen e tij rreth sofrës së iftarit, për të ripërtërirë praktikën e dashurisë dhe mëshirës mbi të cilën ngrihet familja muslimane. Ky takim i përditshëm një-mujor u jep një kënaqësi të veçantë pjesëtarëve të familjes, dhe në veçanti fëmijëve, të cilët mund ta vuajnë këtë mungesë takimesh ngjatë gjithë vitit, ndaj dhe me të drejtë një poet thotë:

Nuk është jetim ai që prindërit e kanë lënë të braktisur

sepse ata u ndanë nga jeta

por jetim është ai që gjen një nënë dhe baba që s'pyesin për të...

Po ashtu gjatë këtij muaji do të shohim sesi marrëdhëniet shoqërore ndërmjet muslimanëve do të shtohen dhe përmirësohen me anë të vizitave të shumta e të ndërsjella, për të treguar edhe një herë rëndësinë e lidhjes mes muslimanëve, lidhje të cilën e kërkon Islami së tepërmi. Kjo lidhje shfaqet në forma të ndryshme, si për shembull:

Mbushja e xhamive me muslimanë nga të gjitha grupmoshat dhe origjinat, duke vërtetuar kështu barazinë ndërmjet të gjithë muslimanëve. *“Të gjithë ju jeni pasardhës të Ademit, dhe Ademi u krijua nga dheu, më i miri prej jush tek Allahu është ai që më tepër është i devotshëm. Një arab nuk është më i mirë sesa një joarab, vetëm devotshmëria i vlerëson njerëzit”*.^[8]

Harmonia ndërmjet muslimanëve dhe mos-shqetësimi i tjetrit me fjalë apo me vepra, siç mëson edhe Profeti, paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të: *“Nëse ndonjë prej jush agjëron, mos të thotë fjalë të shëmtuara dhe të mos bëjë veprime të pahijshme, dhe nëse ndokush e sulmon atë*

“...Në Ramazan do të gjejmë një tjetër sfidë ndaj globalizmit social, i cili përpiqet ta largojë njeriun nga familja dhe shoqëria e tij, ta kthejë atë në një individ që jeton vetëm për vete...”

apo e fyen, le t'i thotë: unë agjëroj”.^[9]

Nxitja e brendshme që ka një besimtar për të gëzuar dhe kënaqur vëllezërit e tij besimtarë nëpërmjet ndihmës dhe veprave bamirëse vullnetare. Si për shembull dhënia iftar një besimtari që agjëron, Profeti thotë: *“Kushdo që i jep iftar një agjëruesi, ai do të shpërblehet sa ai, duke mos iu pakësuar asnjë shpërblim edhe atij që agjëron”*.^[10]

Nga përvoja është konstatuar se asgjë nuk mund të krahasohet në këtë botë me kënaqësinë shpirtërore që ndjen kur ti u jep gëzim apo ngushëllim njerëzve të tjerë. Këtë kënaqësi që ndjen kur të tjerëve u dhuron diçka e kanë pranuar edhe studiues perëndimorë, por dallimi ndërmjet nesh dhe atyre qëndron në faktin se ata e kufizojnë lëmshën në dhënien e disa dollarëve, për të shlyer disi ndjesinë e keqardhjes dhe fajit që ata mund të ndjejnë karshi të varfërve. Robert Rajt shprehet: **Nëse ty nuk të zë gjumi për shkak të trishtimit se një fabrikë në Sri Lanka është mbyllur dhe punëtorët e saj kanë ngelur në rrugë si rezultat i një ngadalësimi të lehtë që ka prekur globalizmin, këtu ka një rrugë të cilën nëse e ndjek mund të shlyesh ndjesinë e keqe që të jep një fakt i tillë, dhe kjo duke i dhuruar para ndonjë fondacioni bamirës, që merret me shpërndarjen e ushqimit për shtresat më të varfra në botë.** ■

Përktheu: J. TOPULLI

[8] Pjesë nga Hutbja e lamtumirës të Profetit, Sirretu Ibn Hisham.

[9] Muslimi 1151.

[10] Tirmidhi 807.

SPANJA NUK PRANON TË NDALOHET NIKABI

Parlamenti spanjoll refuzoi miratimin e ligjit për ndalimin e nikabit në vende publike, propozim i sjellë nga Partia Popullore opozitare, me pretendimin e “mbrojtjes së të drejtave të gruas”. Pas një debati më 20 Korrik 2010, kundër propozimit votuan 183 deputetë, për ndalimin e nikabit votuan 162 deputetë ndërsa dy deputetë abstenuan. Senati spanjoll në Qershor solli rezolutë jodetyruese për këtë çështje, mirëpo partia socialiste e kundërshtoi ndalimin e nikabit në vendet publike. Ministri i Drejtësisë i Spanjës Fransisko Kamanio më herët kishte deklaruar: “Veshja rrallë herë mund të ketë lidhje me të drejtat e njeriut, prandaj qeveria kundërshton miratimin e ndalesës së burkas, sepse kjo do t’i detyrojë gratë që mbajnë burka të thyejnë ligjin ose të qëndrojnë në shtëpi”. Numri i muslimanëve në Spanjë mendohet të arrijë 1 milion nga gjithsej 47 milionë banorë. Disa qytete spanjolle, sikurse Barcelona e kanë ndaluar mbajtjen e burkas në objekte publike.

Kryeministri britanik Dejvid Kamerun ka kundërshtuar të kalojë ndonjë ligj për të ndaluar burkan në vendin e tij, duke theksuar se çështja ka të bëjë me zgjedhjen personale dhe nuk duhet të votohet ligj për këtë çështje. Zëdhënësi i Kamerunit shprehet: “Kameruni kundërshton ligjin për ndalimin e burkas, sepse beson se qëndrimin e tij ai e mbështet në çështjen se kjo ka të bëjë me zgjedhje personale dhe nuk na ka hije që për këtë të miratojmë ligj”. Kjo deklaratë erdhi si përgjigje e

parashtresës së deputetit konservator Filip Hollobon më 17 Korrik, ku kërkonte të sillej një ligj që do të ndalonte burkan në vende publike. (almoslim.net)

101 BANKA AMERIKANE FALIMENTUAN KËTË VIT

Numri i bankave të falimentuara në SHBA që nga fillimi i 2010 ka mbërritur numrin 101. Kjo pasi Instituti i Sigurimeve Federale pak ditë më parë i shpalli si të tilla pesë banka të vogla. Sipas Institutit të Sigurimeve Federale, pesë bankat që u mbyllën ishin në shtetet e Floridas, Gjeorgjias, Karolinës Jugore, Kansasit dhe Minesotas. Pritet që në pjesën e dytë të këtij viti numri i bankave të falimentuara të rritet edhe më shumë, për shkak të rimëkëmbjes së ngadalshme të sektorit bankar nga rezerva të mëdha, që janë të veçuara për kredi të këqija, shumica e të cilave ka të bëjë me sektorin e pasurive të patundshme komerciale. (islammemo)

DEPUTETI SIONIST FUTET NË XHAMINË E KUDSIT

Deputetit sionist Dani Danone, i njohur për nga qëndrimet e tij ekstremiste u fut në

oborin e xhamisë së shenjtë Kuds, një hap i tillë që më herët kishte shkaktuar ndezjen e intifadas palestineze. Kjo ndodhi në një kohë kur forcat izraelite veprojnë për të rritur prezencën në qytetin e Kudsit të okupuar, dhe kjo me rastin e memorialit të çifutëve për të kujtuar prishjen e Hejkelit I dhe II, sipas besimit të tyre. Danone qortoi mungesën e partisë së djathtë ekstreme në xhaminë e shenjtë dhe thërriti që çifutëve t'u lejohet vizita e këtij vendi me një "liri" më të madhe. Disa nga protestuesit palestinezë thërritnin "Allahu Ekber", ndërsa Danone kryente vizitën e tij i rrethuar me polici të armatosur dhe në shoqëri të dhjetëra turistëve çifutë dhe të tjerë. E tillë ishte edhe vizita e ish-kryeministrit ekstremist Ariel Sharon në vitin 2000, kur ai ishte lider opozitar, gjë e cila pëlciti intifadën e tretë palestineze. (islamtoday.net)

18 AKIKA PËR TË SHTUAR VËLLAZËRINË

Mbi 300 persona (24 Korrik 2010) në parkun e Sarajit – Shkup shijuan kënaqësinë e një prej takimeve vëllazërore tradicionale, që çdo vit i organizon Shoqata për Afirim nga Shkupi "Bamirësia". Aty erdhën besimtarë nga mbarë vendi, duke filluar nga Kumanova, Shkupi, Tetova, Gostivari, Dibra, Prilepi, Struga si dhe mysafirë nga Shqipëria dhe Kosova. Qëllimi i këtij takimi është ngjallja e një prej suneteve të Profetit, *sal-lallahu alejhi ue selem*, që njihet me emrin Akika dhe që manifestohet me therjen e kurbanit, si falënderim ndaj Allahut për

fëmijën e dhuruar. Këtë vit, për këtë qëllim u therën 18 kurbane dhe e lusim Allahun që këtë adhurim t'ua ketë pranuar dhe t'i shpërblejë për faktin se ishin shkak të këtij takimi madhështor.

Takimi filloi me një program të shkurtër që e hapi kryetari i SHA Bamirësia, hoxhë Ali Shabani dhe gjatë asaj hapje bëri një ndërlidhje të origjinës së kurbanit në përgjithësi dhe besimit të palëkundur të besimtarit. "Tek Ibrahim, alejhi selam ishte formuar një dashuri e madhe ndaj birit të tij Ismailit, por Allahu deshi t'ia bëjë me dije se dashuria e madhe i takon vetëm Allahut. Ndaj e sprovoi duke e urdhëruar që të therë dashurinë e tij, Ismailin alejhi selam dhe Ibrahim alejhi selam u nis për ta çuar në vend këtë urdhër, por pastaj Allahu ia zëvendësoi me një kafshë, duke ia bërë me dije, se ajo ishte vetëm sprovë dhe mësim, që të mos hutohemi pas dashurisë ndaj njerëzve, por të lidhemi vetëm me Allahun dhe ta duam shumë vetëm Atë",- u shpreh hoxha Ali Shabani.

Pastaj hoxha Ismail Asllani na i freskoi zemrat me disa ajete nga Kurani Famëmadh, për të marrë fjalën hoxha i mirënjohur nga Kosova, Enis Rama, i cili përkujtoi vëllezërit besimtarë, se sprovat janë të vazhdueshme në jetën e besimtarit, sikurse ishin në jetët e pejgambereve. Solli shembullin e sprovës së Junusit, të cilin e kishte marrë në brendësi peshku i madh dhe këtu komentoi "Junusi, alejhi selam u sprovua me barkun e balenës, ndërsa ne çdo ditë po sprovohemi me barqet e fitneve të përditshme, ashtu që doemos duhet të mësojmë sesi shpëtoi Junusi alejhi selam nga ajo sprovë, që edhe ne të shpëtojmë nga këto sprova". Pastaj e komentoi me imtësi lutjen e njohur të Junusit "LA ILAHE IL-LA ENTE SUBHANEKE INNI KUNTU MINE DHALIMIN – Nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Teje, pa të meta je Ti, ndërsa unë u tregova i padrejtë".

Ëmbëlsia, kësaj radhe para ushqimit, ishte fjalimi i hoxhës së nderuar nga Tirana Ahmed Kalaja. Ai na tregoi se ftesës në këtë takim i është përgjigjur për të manifestuar bashkimin e besimtarëve edhe fizikisht. Pastaj, na përkujtoi për dhuratën dhe mirësinë që Allahu ua fal njerëzve, duke përmendur sesa dhuratë e madhe është ajo, por “çdo gjë e madhe ka edhe taksë të lartë, taksa për dhuratën e fëmijës është edukimi i tij në atë mënyrë që Allahu të jetë i kënaqur prej tij, sepse Allahu na ka thënë: **“O besimtarë, mbrojeni veten dhe familjen tuaj nga Zjarri”**” – theksoi hoxha Ahmed Kalaja. Pas këtij programi u shtrua ushqimi gjegjësisht mishi i përgatitur nga 18 akikat e vëllezërve dhe për secilin mbetën çaste që do të shënohen në memorien tonë dhe nuk do të harrohen. Allahu i shtoftë takimet e tilla. (Albislam)

HENRYK M. BRODER INTELEKTU ALI GJERMANO- HEBRE PRANON ISLAMIN

Broder është intelektual i famshëm gjermano-hebre (61 vjeç). Prindërit e tij i mbijetuan “holokaustit” polak. Ai ka deklaruar konvertimin e tij në Islam në xhaminë Rida në Njukoln, pas një serie të gjatë shkrimesh armiqësore ndaj Islamit dhe muslimanëve. Broder është gazetar veteran i revistës gjermane prestigjioze Spiegel DER. Ai është autori i

librit më të shitur në Gjermani në vitin 2007, me titull: **“Hurra, Wir Kapitulieren, “ (“Hurray! We’re Capitulating” Urra NE kapitulluam).** Në vitin 2007 ka marrë shpërblimin për librin e vitit në gjuhën gjermane. Disa prej thënieve të tij të njohura para pranimit të Islamit, janë: “Unë nuk dua që Evropa t’iu dorëzohet muslimanëve... Evropa nuk do të mbetet kështu pas më shumë se njëzet vjetëve. Evropa po kthehet në Islam demografikisht. Ne po ushtrojmë një lloj të çuditshëm paqësimi në përgjigje ndaj veprimeve të fundamentalistëve islamikë.”

Njoftimi i pranimit të Islamit nga ana e tij, para imamet të xhamisë Rida në Newcoln, ka ardhur si rezultat i një konflikti të ashpër të brendshëm me veten e tij për shumë vite. Ai përmend se në fund është liruar duke shpëtuar nga shtypja e vërtetë që ia ngushtonte shpirtin. Duke komentuar pyetjen në lidhje me braktisjen e fesë çifute, ai ka thënë se nuk e ka lënë fenë, por “Është kthyer në Islamin e tij, që është feja e natyrës njerëzore, natyrë me të cilën lindin të gjithë njerëzit.” Shkrimtari gjerman e ka thënë dëshminë islame para dy dëshmitarëve dhe është quajtur Henry Muhamed Broder. Duke e komentuar këtë me krenari, ai thotë: “Unë tani jam anëtar i një komuniteti numri i të cilit është një miliard e treqind milionë, i një komuniteti që i është ekspozuar vazhdimisht ofendimeve. Për shkak të këtyre fyerjeve ka pasur edhe kundër-reagime nga ana e tyre. Unë jam i lumtur që jam kthyer në shtëpinë ku kisha lindur.” Sipas agjencive, pranimi i Islamit nga ana e Henry Broderit, i cili më parë ka qenë një sulmues i madh i besimit islam është pritur shumë mirë nga muslimanët.

KËNAQËSITË SHPIRTËRORE TË XHENETIT (2/2)

Në divanet e xhenetit ata do të ulen përballë njëri tjetrit si vëllezër zemërbardhë, duke shprehur dashurinë dhe respektin ndaj njëri tjetrit. Do të largohet urrejtja dhe zilia, e cila në këtë botë e prish kënaqësinë e shumë njerëzve

MUHAMMED IMRAN

Dashuria e Allahut për banorët e xhenetit:

Allahu, *subhanehu ue teala*, thotë: **“Allahu thotë: “Kjo është Dita në të cilën të singertëve u sjell dobi sinqeriteti i tyre. Atyre u takojnë kopshtet, nëpër të cilat rrjedhin lumenjtë e ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Allahu është i kënaqur me ata dhe ata janë të kënaqur me Atë. Kjo është fitorja e madhe!”** (Maide, 119).

Grada të larta në xhenet, kopshte, qëndrim përgjithmonë, Allahu i kënaqur me ta dhe ata të kënaqur me shpërblimin, të cilin ua ka dhënë Allahu. Allahu është kënaqur me ta dhe asnjëherë më nuk do të hidhërohet. **“Allahu u ka premtuar besimtarëve dhe besimtareve kopshte, nëpër të cilat rrjedhin lumenj dhe ku do të banojnë përgjithmonë, si dhe pallate të mrekullueshme në Xhenetin e Adnit. Por kënaqësia prej Allahut është shpërblimi më i**

“Po të mos ishte e caktuar që xhenetlinjtë nuk vdesin, zemrat e tyre do të ndaleshin nga gëzimi dhe lumturia...”

madh. Kjo është fitorja madhështore.” (Teube, 72) Kënaqësia prej Allahut është shpërblimi më i madh dhe më madhështor në krahasim me begatitë e tjera që përjetojnë. Ebu Seid Huderiu, radijallahu anhu, tregon: I Dërguari i Allahut, *sal-lallahu alejhi ue selem*, ka thënë: “Me të vërtetë Allahu i Lartësuar dhe i Madhëruar do t’u drejtohet banorëve të xhenetit me thirrje. Ata do të përgjigjen: Të përgjigjemi duke t’u nënshtruar, o Zoti ynë.- A jeni të kënaqur, do të pyesë i Lartësuari. Banorët e xhenetit do të përgjigjen: Si të mos jemi të kënaqur pasi që na është dhënë ajo që s’e ka askush prej krijesave Tuaja.- Allahu do të thotë: Do t’ua jap një gjë më të mirë se kjo.- Ata do të pyesin, cila është ajo gjë që është më e mirë se kjo gjendje në të cilën jemi.- Allahu do të thotë: Mbi juve do ta lëshoj kënaqësinë Time dhe asnjëherë më nuk do hidhërohem me juve.” (Buhariu dhe Muslimi).

I Madhëruari thotë: “*Sa u përket besimtarëve të parë, prej muhaxhirëve dhe ensarëve, Allahu është i kënaqur me ata dhe me të gjithë të tjerët që i pasuan me vendosmëri e përkushtim në besim; edhe ata janë të kënaqur me Atë. Allahu ka përgatitur për ata kopshte nëpër të cilat rrjedhin lumenj dhe ku do të jetojnë përgjithmonë. Kjo është fitorja madhështore!*” (Teube, 100).

Të parët janë ata që shpejtuan dhe besuan, u shpërngulën dhe luftuan. Muhaxhirët të cilët Kurani i përshkruan kështu: “...të cilët u përzunë nga vendlindja dhe pasuritë e tyre, duke kërkuar mirësinë dhe kënaqësinë e Allahut dhe duke

ndihmuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij. Pikërisht ata janë besimtarët e sinqertë.”, dhe Ensarët për të cilët Kurani dëshmon: “*Ndërsa ata që banojnë në Medinë dhe që e kanë pranuar besimin qysh më parë, i duan mërgimtarët që vijnë në Medinë dhe në zemrat e tyre nuk ndejnë kurrfarë rëndimi, për atë që u është dhënë atyre, por duan t’u bëjnë më mirë mërgimtarëve sesa vetes, edhe pse vetë janë nevojtare.”*

Mos t’i harrojmë edhe ata të cilën erdhën pas tyre dhe e vazhduan rrugën e tyre në mënyrën më të mirë, këta shpëtuan prej vërejtjeve dhe fituan lavdërimin përfundimtar. Shpërblimi më i madh është kënaqësia e Allahut ndaj tyre, kënaqësi kjo e cila është më e madhe se begatitë e xhenetit.

Kënaqësia e Allahut është ajo pas së cilës vjen shpërblimi dhe në vetvete është shpërblimi më i lartë dhe më fisnik.

“*Paqe!*” do të jetë fjala prej një Zoti *Mëshirëplotë.*” (Jasin, 58) Paqja me të cilën do të shpërblehen nga Zoti Mëshirëplotë. Kur do ta dëgjojnë fjalën Paqe do të shpërblehen me sigurinë e plotë dhe do të përshëndetet me përshëndetjen më të lartë, në vendbanimin e lumturisë dhe të kënaqësisë...

Po të mos ishte e caktuar që xhenetlinjtë nuk vdesin, zemrat e tyre do të ndaleshin nga gëzimi dhe lumturia. Do të pushonin të rrahurit e zemrave të tyre dhe do të vdisnin pa asnjë dyshim, por banorët e xhenetit nuk vdesin.

Dashuria e engjëjve për banorët e xhenetit:

Allahu, *subhenahu ue teala*, thotë: “*Xheneti i Adnit, në të cilin do të hyjnë ata dhe besimtarët e ndershëm prej prindërve të tyre, grave dhe pasardhësve të tyre. Dhe engjëjt do të hyjnë tek ata nga çdo derë (e Xhenetit). (e do t’u thonë): “Shpëtimi qoftë mbi ju për durimin që keni treguar (në jetën e kësaj bote)! Sa vendbanim i bukur që është*

ky!” (Rad, 23-24).

Nga çdo derë e xhenetit ata dëgjojnë përshëndetjen e selamit dhe fjalët e nderimit, prej krijesave më të pastramelekët. Tanimë nuk do të ballafaqoheni me asgjë të keqe e as të urryer. Do të bashkoheni me paraardhësit e mirë, me pasardhësit e devotshëm dhe bashkëshortët besnikë. Prania e tyre do ta shtojë intensitetin e kënaqësive, në këtë tubim në të cilin engjëjt thërrasin me respekt dhe selam.

Dashuria mes banorëve të xhenetit:

Allahu, *subhanehu ue teala*, thotë: ***“Ne do ta shkulim urrejtjen nga kraharori i tyre. Te këmbët e tyre do të rrjedhin lumenj dhe ata do të thonë: “Qoftë lavdëruar Allahu që na udhëzoi në këtë. Ne nuk do të ishim udhëzuar, sikur të mos na udhëzonte Allahu. Pa dyshim, të dërguarit e Zotit tonë kanë sjellë të vërtetën”. Dhe një zë do t’i thërrasë: “Ky është Xheneti që ju e keni merituar për atë që keni punuar”.*** (Araf, 43).

“Ne do ta heqim urrejtjen nga zemrat e tyre; ata do të rrinë ulur si vëllezër përballë njëri-tjetrit në divane.” (Hixhr, 47).

Urrejtjen që kishin në kraharorët tyre, e që është pjesë e natyrës së tyre, Allahu do ta largojë. Në divanet e xhenetit ata do të ulen përballë njëri tjetrit si vëllezër zemërbardhë, duke shprehur dashurinë dhe respektin ndaj njëri tjetrit. Do të largohet urrejtja dhe zilia, e cila në këtë botë e prish kënaqësinë e shumë njerëzve dhe u shkakton kokëçarje dhe stres. Një jetë e tillë ka marr fund me të hyrit në xhenet.

Allahu, *subhanehu ue teala*, thotë: ***“Ne do t’i bashkojmë besimtarët e vërtetë me ata pasardhës të tyre që i ndjekin në besim dhe nuk do t’u pakësojmë asgjë nga shpërblimi për veprat e tyre. Çdo njeri është peng i veprave të veta.”*** (Tur, 21).

Nderimi do të vazhdojë duke i bashkuar besimtarët me pasardhësit e tyre që i

ndjekin në besim duke mos ua pakësuar shpërblimin dhe kështu do të plotësohen begatitë për besimtarët në xhenet. Duke qëndruar me të afërmit e tyre besimtarë ata do të mbrohen nga fjalët e kota: ***“Aty nuk do të dëgjojnë biseda të kota, as fjalë gjynahesh, por vetëm fjalët “Paqe, paqe”!*** (Vakia, 25-26).

Nuk ka vend për biseda të kota e të padobishme. Bisedat e banorëve të xhenetit janë biseda të këndshme, që shprehin kulturën e lartë në të shprehur dhe komunikim të ndërsjellë. Atmosfera e xhenetit është krejtësisht: ***“Paqe, paqe”.***

Dashuria e xhenetit ndaj banorëve të saj:

Allahu, *subhanehu ue teala*, thotë: ***“Atë ditë Xheneti do t’u afrohet besimtarëve të devotshëm...”*** (Shuara, 90).

Xheneti do të afrohet pranë besimtarëve, i zbukuruar dhe i stolitur, duke i kursyer banorët e xhenetit nga lodhja e të ecurit drejt tij. Do të afrohet që ta shohin, t’i kënaqin sytë e tyre e pastaj të kënaqen me begatitë e përherëshme në shtëpinë e kënaqësisë që Mëshiruesi e ka përgatitur për robërit e Tij bamirës.

“Ndërsa ata që i janë frikësuar Zotit të tyre, do të çohen grupe-grupe në Xhenet. Kur t’i afrohen atij, dyert e tij do të hapen e rojtarët e tij do t’u thonë atyre: “Shpëtimi qoftë mbi ju! Ju keni qenë njerëz të mirë, prandaj hyni në të dhe qëndroni përgjithmonë!” (Zumer, 73).

Kur të afrohen pranë vendbanimeve të nderimit për besimtarët, dyert e tyre do të hapen në mënyrë respekti, kjo është pritja e merituar dhe lavdërimi i bukur për banorët e xhenetit.

Allahu na e mundësoftë hyrjen në xhenet dhe vendbanimin me shoqërinë më të mirë, të dërguarit, dëshmorët, besnikët dhe robërit e mirë... Allahumme amin. ■

Përktheu: Talha Kurtishi

MESATARJA DHE KUPTIMI I CEKËT I TEKSTEVE TË SHERIATIT

Porse nuk është e thënë që nëse del prej mesatares në një çështje automatikisht ke dalë nga mesatarja e fesë, kjo për faktin se nga dalja prej mesatares në një çështje, e cila konsiderohet prej degëve të fesë është diçka nga e cila zor se shpëton kush. Megjithatë edhe pse është e tillë ajo sërish nuk është diçka e pëlqyer

PROF. DR. NASIR EL OMER

Falënderimi i takon vetëm Allahut, e në vijim. Dallueshmëria në të kuptuar dhe ndryshimi i perceptimeve është një karakteristikë e shfaqur mes njerëzve sikurse dallueshmëria e tyre në forma dhe ngjyra. Kështu që dallueshmëria e tyre në këtë drejtim është e njëjtë me dallueshmërinë e cilësive të tjera që ata kanë, si shpejtësia dhe pesha. Mes njerëzve ka të atillë që janë të mirë në perceptimin e gjërave, ata kuptojnë shpejt dhe janë tejet të mprehtë, porse ka prej tyre që kanë të kundërtën e këtyre cilësive dhe përsosmëria është vetëm për Allahun, ndërsa biri i Ademit është gabimtar.

Askush nga njerëzit nuk shpëton prej defektit, me përjashtim të atyre që i ka ruajtur Allahu, edhe pse sheriat ka ardhur i lehtë dhe i thjeshtë për t'u kuptuar, në atë mënyrë saqë masa e njerëzve nuk kërkon shumë mund për ta kuptuar atë. Allahu

“Ai që mediton mbi Kuranin, në mënyrë që të udhëzohet prej tij, patjetër që do t’i bëhet e qartë rruga e vërtetë...”

thotë në Kuran: **“Vërtet, Ne e kemi bërë Kuranin të lehtë për t’u kuptuar dhe kujtuar, prandaj, a ka ndonjë që të marrë këshillë?!”**¹ **“Ne u kemi zbritur atyre një Libër, të cilin e kemi shpjeguar gjerësisht, që të jetë udhërrëfyes dhe mëshirë për njerëzit që besojnë”.**² **“Çdo gjë e kemi shpjeguar hollësisht”.**³ Në shumë vende Allahu e ka cilësuar librin e Tij të nderuar si sqarues. Kështu që Allahu ia ka ngritur argumentimin njerëzimit me zbritjen e Kuranit dhe dërgimin e profetëve, ndaj dhe për këtë Ai tha: **“Ky Libër që kemi shpallur, është i bekuar, prandaj ndiqeni dhe druani kundërshtimit, në mënyrë që të mëshiroheni dhe që të mos thoni: “Shkrimet e shenjta u janë shpallur vetëm dy sekteve para nesh, ndërsa Ne nuk kemi ditur gjë çfarë mësonin ata”. Ose që të mos thoni: “Sikur Shkrimet e shenjta të na ishin shpallur neve, ne do të ishim më të udhëzuar se ata”. Pra, ju ka ardhur nga Zoti juaj provë e qartë, udhërrëfim dhe mëshirë!”**⁴

Falënderimi i takon Allahut që e ka bërë sheriatin të lehtë e të qartë; që e ka bërë atë të thjeshtë dhe në harmoni të plotë me mendjen dhe natyrshmërinë, nuk është e vështirë për logjikën e masës e jo më për ekspertët, për këtë Allahu i Lartësuar thotë: **“Ata që luftojnë për çështjen Tonë, sigurisht, Ne do t’i udhëzojmë drejt udhëve**

Tona.”⁵ Në lidhje me këtë Shejhul Islam Ibën Tejmije ka thënë: “Ai që mediton mbi Kuranin, në mënyrë që të udhëzohet prej tij, patjetër që do t’i bëhet e qartë rruga e vërtetë”.⁶

Porse të kuptuarit është dy llojesh: të kuptuar, i cili arrihet me anë të përpjekjes dhe të kuptuar, i cili arrihet nëpërmjet metodave ndihmuese. Ndaj dhe Sheriati ka ardhur në harmoni të plotë me këtë; të vërtetën në të është e mundur ta perceptojë çdokush, ndërsa kuptueshmëria e dispozitave dhe çështjeve të tij në mënyrë të menjëhershme dhe me anë të informacioneve që gjenden në mendjen e njeriut, është e vështirë. Ndërsa mundësia e praktikimit të këtyre dispozitave të përcaktuara me realitetin është edhe më i vështirë, ndaj dhe perceptimin e tyre në mënyrë të drejtë, nuk mund ta arrijë askush veç profetëve. Kështu që askush nuk mund të pretendojë se ai e di të vërtetën rreth të gjitha çështjeve praktikuese të Sheriatit në të cilat nuk ka një qëndrim unik dhe të përbashkët dhe kjo vjen, ose si pasojë e cektësisë, ose si shkak i shpërfilljes, ose nga pamundësia, e cila nuk varet nga njeriu. Ndodh që mospërputhja në perceptime të vijë edhe si shkak i ndikimeve të ambientit apo të ngjashme me të.

Në shumicën e rasteve cektësia e kuptimit nuk ndodh për mos-kuptimin e tekstit fetar, porse si pasojë e moszbatimit të tij në çështjet e realitetit ku jetojmë, dhe në këtë pikë kuptimet ndryshojnë shumë nga njëra-tjetra. Nëse na qartësohet një gjë e tillë dhe përcaktohet se feja që ka zbritur Allahu është vetë feja e mesme, atëherë atij që i jepet sukses ta njohë atë, padyshim që do të arrijë dhe mesataren, ndërsa ai që

¹ Kamer: 17.

² Araf: 52.

³ Isra: 12.

⁴ Enam: 155-157.

⁵ Ankebut: 69.

⁶ Uasatije: f, 8.

devijon prej saj majtas e djathtas, patjetër që do të devijojë dhe nga metodologjia e mesatares, ose duke u treguar ekstrem, ose duke treguar shpërfillje. Të gjitha këto janë kuptim i cekët i teksteve, apo kuptim i cekët se si duhet t'i zbatojë ato dhe kjo vjen si pasojë e mosnjohjes si duhet të realitetit apo të ngjashme me të, edhe nëse kuptimi i tekstit është i rregullt.

Sa më i madh të jetë mosperceptimi i teksteve, apo mënyra se si duhet të zbritet në realitetin që jetojmë, aq më i madh do të jetë dhe largimi nga kjo fe fisnike dhe aq më larg mesatares do të jetë njeriu. Por kjo nuk do të thotë se mesatarja është një pikë e vetme dhe një hapësirë shumë e ngushtë, që kush e tejkalon është ekstremist apo shpërfillës! Madje mbetet hapësira e çështjeve ixhtihadije⁷, të cilat i përfshijnë argumentet, që janë brenda hemisferës së mesatares. Kështu që muxhtehidi, i cili mendon se e ka qëlluar të vërtetën, nuk e qorton muxhtehidin, të cilin e mendon se është gabim. Një gjë e tillë ka qenë e pranishme në kohën e sahabeve, por edhe nëse gjejmë mes tyre disa thënie që kanë devijuar nga rruga e duhur, si thënia e dikujt për lejimin e martesës me kontratë të përkohshme; lejimin e disa llojeve të kamatës, ne do të gjejmë se ata janë kthyer prej tyre.

Nga shembujt e largimit prej mesatares me të cilën ka ardhur Kurani, është çdo gjykim fetar rreth të cilit dijetarët nuk kanë një mendim të përbashkët dhe tek i cili kanë dalë me dy mendime të kundërta, ku njëra prej tyre duket qartë se është e dobët apo e pavlefshme dhe shembujt të tillë ka shumë. Porse nuk është e thënë që nëse del prej mesatares në një çështje automatikisht ke

dalë nga mesatarja e fesë, kjo për faktin se nga dalja prej mesatares në një çështje, e cila konsiderohet prej degëve të fesë është diçka nga e cila zor se shpëton kush. Megjithatë edhe pse është e tillë ajo sërish nuk është diçka e pëlqyer⁸ dhe assesi nuk lejohet heshtja ndaj saj, përderisa nuk është çështje ixhtihadije, sikurse e sqaruam edhe më lart. Por përtej kësaj duhet ta pranojmë se jo çdo çështje, e cila konsiderohet prej degëve të fesë të jetë çështje ixhtihadije, edhe pse duhet të pranojmë se qëndrimi rreth çështjeve që klasifikohen si degë të fesë është më tolerues, se ato të cilat klasifikohen si baza të fesë.

I gjithë problemi qëndron atëherë kur devijimi ndodh në metodologjinë e mesatares dhe tërhiqet drejt bazave të fesë, sikurse devijimi në të kuptuarin e shtatëdhjetë e dy grupeve të humbura, edhe pse disa prej këtyre grupeve devijimi u ka ardhur si shkak i cektësisë në kuptimin e teksteve, apo si shkak i cektësisë në punimin me to, duke marrë kështu disa prej tyre e duke lënë disa të tjera.

Më e lehtë se devijimi në metodologji është devijimi në një çështje të vogël prej bazave të fesë, duke pasur metodologji të drejtë në pjesën tjetër të bazave të fesë, kështu që kush bie në interpretimin e një cilësie apo disa cilësive,⁹ nuk është sikurse ai që në çështjen e cilësive këtë e ka metodologji të tijën. Kështu që duhet të bësh dallim mes atij tek i cili ka zënë vend dorëzimi ndaj asaj që ka thënë Allahu dhe i Dërguari i Tij *sal-lallahu alejhi ue selem*, dhe e cilëson Allahun me atë që Ai e ka cilësuar veten, dhe atij i cili nuk i përmbahet kësaj baze. Ai i cili i përmbahet kësaj baze, sigurisht i është përmbajtur mesatares dhe devijimi i tij nga

⁷ Çështje të ndryshme, të cilat i përfshijnë argumentet e për të cilat dijetari del në një përfundim pas një konsultimi të gjerë të argumenteve fetare.

⁸ Çështja prej degëve të fesë në të cilën gabimi dhe devijimi është tejet i qartë.

⁹ Këtu bëhet fjalë për cilësitë e Allahut, të cilat nuk pranojnë interpretim, por që duhet të besohen ashtu sikurse do Allahu dhe i Dërguari i Tij.

ajo në një çështje, nuk e nxjerr atë tërësisht nga mesatarja, përkundrazi ai është prej tyre¹⁰ në tërësi, edhe pse mund të ketë devijuar në këtë çështje.

Nga shembujt e atyre që kanë dalë nga kornizat e mesatares dhe drejtësisë, për shkak të marrjes së tyre rrugën e cektësisë në kuptimin e teksteve, janë edhe ata që kanë devijuar në çështjen e cilësive, të cilët nuk e kanë bërë rregullin e tyre të përgjithshëm, që të vërtitet rreth pohimit të asaj që ka pohuar Allahu për vetveten, duke e pastruar Atë prej ngjasimit me krijesat, dhe duke ia lënë Allahut kuptimin e tyre real. Çdo kush që e kundërshton këtë rrugë ka dalë nga mesatarja në këtë pjesë të fesë, madje ata kanë pohuar se tekstet përmbajnë ngjasim, kështu që ata kërkuar të ikin prej kësaj dhe ranë në interpretimin e tyre, apo disa të tjerë ia lanë Allahut kuptimin e tyre¹¹, duke mos pohuar atë që Allahu ia pohoi vetes dhe atë që pohoi për të i Dërguari i Tij *sal-lallahu alejhi ue selem*, përkundrazi thanë të kundërtën e asaj që tha Allahu dhe i Dërguari i Tij.

Këta devijuan si shkak i të kuptuarit, duke e bërë anën e jashtme tek krijesat, anë të jashtme dhe në cilësitë të cilat i janë atribuuar Krijuesit. Kjo padyshim që është një humbje e qartë, sepse ata e kanë bërë anën e jashtme të fjalëve të Allahut dhe të Dërguarit të tij përngjasim! Sikurse kjo është humbje e qartë, sigurisht që dhe përngjasimi i Allahut me krijesat e tij është humbje po kaq e qartë, ndërsa ndjekësit e të vërtetës janë të mesëm mes përngjasuesve dhe mohuesve, sikurse ka pohuar Shejhul Islam Ibën Tejmije Allahu e mëshiroftë në librin e tij Akide Uasitije: “Ata janë të mesëm në grupet dhe sektet që kanë

“...Teksti është i qartë për këdo që është i zhveshur nga ndikimet kulturore, apo dyshimet logjike, të cilat mund të jenë përhapur në mesin e një shoqërie...”

devijuar nga ky umet, sikurse umeti ynë është i mesëm në umetet e tjera, ata janë të mesëm në kapitullin e cilësive të Allahut të Lartësuar mes mohuesve prej Xhehmive dhe përngjasuesve”.¹²

Ky është një lloj i daljes nga kornizat e mesatares, shkak i së cilës është kuptimi i cekët dhe që nuk ia ka detyruar vetes përmbajtjen me tekstin, sepse teksti është i qartë për këdo që është i zhveshur nga ndikimet kulturore, apo dyshimet logjike, të cilat mund të jenë përhapur në mesin e një shoqërie. Kushdo që ka shpëtuar nga këto ndikime nuk mund të thotë diçka, e cila është në kundërshtim me atë që argumenton fjala e Allahut dhe e Dërguarit të tij, përkundrazi ai do t'i ishte përmbajtur asaj që iu përmbajtën selefët.

Nga llojet më të mëdha të kuptimit të cekët të teksteve është dhe kuptimi i teksteve nga Batinitë¹³, gjë e cila i udhëhoqi ata në tjetërsimin e tërë fesë dhe daljen prej vathës së saj duke tjetërsuar kështu dispozitat dhe besimin. ■

**Përktheu dhe përshtati:
Bledar Haxhiu**

¹⁰ Që i përmbahen mesatares (sh.p).

¹¹ Bëj dallimin Allahu të mëshiroftë mes këtyre të devijuara, të cilët ia lënë Allahut kuptimin e cilësisë duke thënë p.sh. në lidhje me dorën e Allahut: Allahu e di kuptimin e saj dhe atyre që besojnë në atë që përmban kjo cilësi, pra se Allahu ka dorë, por të cilët realitetin e saj (se si është ajo) ia lënë Allahut (sh.p).

¹² Uasitije: fq. 10.

¹³ Batinitë janë ata që besojnë se feja ka anën e jashtme të saj, të cilën e kuptojnë masa (dhe këtu ata kanë për qëllim dijetarët e selefët dhe Ehli Sunetit), dhe anë të brendshme, të cilën nuk e kuptojnë veçse njerëz të veçantë dhe këta janë batinitë. Ky grup ka dalë nga Islami tërësisht dhe nuk bën pjesë në 72 grupet e humbura.

RAMAZANI

MUNDËSI NDRYSHIMI PËR MIRË

Ramazani duhet të shërbejë si nxitës për t'i ngritur në një nivel akoma më të mirë raportet me prindërit, bashkëshorten, fëmijët, farefisin, miqtë dhe fqinjët.

SHKRUAN: ISMAIL BARDHOSHI

Ramazani është muaji i ndryshimeve të mëdha. Në këtë muaj ndodhën ngjarjet më të madhe për umetin

tonë: dërgimi i Muhamedit *sal-lallahu alejhi ue selem*, zbritja e Kuranit në Bejtul Izze, në qiellin e dynjasë, si dhe fillimi i zbritjes së tij në Tokë, ngjarje këto që ndryshuan rrjedhën e historisë dhe bënë që era e ndryshimit të madh të

fryjë kudo. Gjatë Ramazanit hapen dyert e xhenetit, mbyllen dyert e zjarrit dhe lidhen shejtanët. Këto favore që i janë bërë muslimanit gjatë Ramazanit, i japin mundësi atij të jetë sa më pranë xhenetit, mëshirës dhe mirësisë së Allahut, sa më larg zjarrit dhe sa më i qetë nga cytjet e shejtanit. Në natën e parë të Ramazanit një melek thërret: *‘O ti që kërkon të bësh punë të mira dhe të fitosh shpërblim, eja sepse kjo është koha e punëve të mira dhe e shpërblimit të tyre, dhe o ti që kërkon të bësh të këqija, hiq dorë, sepse kjo është koha e largimit nga të këqijat, koha e teubes dhe istigfarit, koha e fshirjes së gjynaheve’*. Muhamedi *sal-lallahu alejhi ue selem*, thotë: *“Kur vjen nata e parë e muajit të Ramazanit, lidhet shejtanët dhe rebelët e xhinëve; mbyllen dyert e zjarrit dhe nuk mbetet asnjë derë e tij e hapur; hapen dyert e xhenetit dhe nuk mbetet asnjë derë e tij e mbyllur dhe një thirrës shpërndan këtë thirrje: “O ti që kërkon të veprosh punë të mira, eja; dhe: o ti, që kërkon të bësh punë të këqija, hiq dorë”. Allahu liron njerëz nga zjarri në çdo natë të këtij muaji”*. (Shënon Tirmidhiu nga Ebu Hurerja. Hadithi është i saktë.)

Ramazani është muaji i bujarisë, sadakasë, durimit, edukimit. Ai është muaji i sakrificës, xhihadi dhe fitoreve. Në këtë muaj muslimanët kanë zhvilluar shumë beteja të rëndësishme, si lufta e Bedrit, çlirimi i Mekës etj. Duke qenë se Ramazani është i tillë, besimtari duhet të bëjë përpjekje maksimale, duke e shfrytëzuar këtë muaj për të bërë ndryshime të rëndësishme dhe të nevojshme, si për këtë botë edhe për botën tjetër.

Pikësëpari gjatë Ramazanit besimtari duhet të fillojë ndryshimin me edukimin e vetes, duke mposhtur dëshirat e liga,

“...Nëse besimtari nuk kupton arabisht, bën mirë që së paku një hatme të Kuranit ta shoqërojë edhe me leximin e përkthimit të tefsirit apo kuptimeve të tij në gjuhën shqipe, me qëllim përfitime sa më të mëdha nga leximi i tij... ”

duke u shkëputur nga veset e punët e ulëta, me të cilat është mësuar, dhe duke u frenuar nga haramet. Agjërimi duhet t'i shërbejë besimtarëve, si frerë për t'u përmbajtur nga ligësitë dhe si nxitës për shtimin e punëve të mira. Agjëruesi duhet të synojë të bëjë përmirësime të vazhdueshme në këtë drejtim, sepse objektivi i agjërit është që njeriu të bëhet i devotshëm. Siç dihet, takvaja (devotshmëria) është zbatimi i detyrave dhe largimi nga haramet. Gjatë agjërit besimtari duhet të arrijë t'i vendosë nën kontroll tekat dhe trillet e nefsit, sidomos kur agjërimi vjen në një kohë shumë të volitshme për realizimin e këtij objektivi. Agjërimi në kushte të tilla është shumë i përshtatshëm për të gjallëruar motivet fetarë dhe për t'u udhëhequr nga arsyeja e shëndoshë.

Në Ramazan muslimani kultivon vetëpërmbajtjen, vetëpërsosjen morale, durimin, maturinë, vendosmërinë dhe disiplinën. Kur besimtari tërhiqet në vetmi, ku nuk e sheh askush përveç Allahut, asgjë nuk e pengon të prishë agjërimin përveç ndjesisë së Allahut e shikon. Në këtë mënyrë agjërimi i shërben besimtarit për kultivimin e

sinqeritetit dhe të ndjesisë se Allahu të mbikëqyr. Sinqeriteti është kusht për pranimin punëve të mira tek Allahu, kurse ndjesia se gjithnjë dhe kudo je nën mbikëqyrjen e Zotit është një faktor shumë i rëndësishëm për t'i qëndruar besës dhe për të çuar në vend amanetin, si dhe për të ruajtur moralin, për të mos iu afruar haramit dhe për të kryer detyrat, nëse je në vetmi. Për këtë arsye në një hadith kudsî Allahu ia kushton agjërimin Vetes së Tij, duke thënë: *“Përveç agjërimit, i cili është vetëm për Mua, dhe Unë shpërblej për të”*.

Ramazani është muaji i namazit të teravive. Pejgamberi *sal-lallahu alejhi ue selem*, thotë: *“Kush fal namazin e natës në Ramazan (teravitë) me besim në vlerën e tij dhe duke kërkuar vetëm shpërblimin e Allahut e jo për syfaqësi, atij do t'i falen gjynahet e kaluara”*. (Shënojnë Buhariu dhe Muslimi.) Në lidhje me namazin, Ramazani duhet të shërbejë për të bërë përmirësimet e mëposhtme:

Nëse agjëruesi nuk është i rregullt në faljen e pesë kohëve të namazit, duhet të bëhet i rregullt në faljen e tyre, jo vetëm në muajin e Ramazanit, por vazhdimisht, sepse njeriu nuk mund të afrohet tek Allahu me diçka më të dashur për Të, sesa ajo që Ai e ka bërë detyrë, sikurse thotë Allahu në një hadith kudsî.

Nëse është afër xhamisë dhe nuk e fal namazin me xhemat, ose nuk e fal rregullisht me xhemat duhet të bëjë ndryshim dhe ta falë namazin me xhemat, sepse namazi me xhemat është njëzet e shtatë herë më i mirë sesa namazi vetëm.

Të jemi të vëmendshëm në namaz, të mendojmë mbi pjesët e Kuranit, dhikrin dhe lutjet gjatë namazit. T'i kushtohemi plotësisht Allahut dhe të mos mendojmë

për punët e dynjasë gjatë namazit. Ta kryejmë namazin me sinqeritet dhe të luftojmë çdo ndjenjë syfaqësie, që na lind në zemër. Sinqeriteti, kushtimi dhe përlulja ndaj Allahut janë shpirti i namazit, janë esenca e tij. Duke folur për punët e banorëve të xhenetit Allahu i Lartësuar thotë: ***“Me të vërtetë, janë të shpëtuar besimtarët, të cilët janë të përlulur në namazin e tyre”***. (Muminun: 1-2).

Të falim namazin e teravive me qetësi dhe përlulje, e jo nxitimthi. Të këndojmë Kuranin në namazin e teravive ngadalë dhe qartë, ngase Allahu i Lartësuar thotë: ***“Lexoje Kuranin ngadalë dhe qartë”***. Muzzemmil: 4. Saib Ibën Jezidi tregon: ***“Omer Ibën Hatabi urdhëroi Ubej Ibën Kabin dhe Temim Dariun, që t'u prinin njerëzve me njëmbëdhjetë rekatë teravi. Imami këndonte në një rekat deri në dyqind ajete, aq sa ne mbështeteshim në shkopinj nga qëndrimi i gjatë në këmbë dhe namazin e përfundonim në afërsi të agimit, nga frika se mos na kalonte syfyri”***. Këshillohet gjithashtu që të vazhdojmë të falim me imamin namazin e teravive deri në fund, në mënyrë që ta marrim shpërblimin, që përmendet në hadithin: *“Nëse burri vazhdon të falet me imamin derisa të përfundojë namazin, atij do t'i shkruhet shpërblimi sikur është falur gjithë natën”*. (Ebu Daudi.)

Ramazani është muaji i Kuranit, pasi në natën e Kadrit, që është një prej netëve të këtij muaji zbriti Kurani në qiellin e dynjasë dhe po këtë natë të Dërguarit tonë *sal-lallahu alejhi ue selem*, iu shpallën ajetet e para të Kuranit. Ibën Abasi thotë: *“Pejgamberi sal-lallahu alejhi ue selem, ishte njeriu më bujar, por më shumë bujari se në çdo kohë tjetër ai bëhej në Ramazan, kur takohej me Xhibrilin, me të cilin*

përsëriste Kuranin (ia lexonte Xhibrili dhe Pejgamberi sal-lallahu alejhi ue selem, e lexonte pas tij). Xhibrili takohej me Pejgamberin sal-lallahu alejhi ue selem, në çdo natë të Ramazanit për t'i lexuar e dëgjuar përsëritjen e Kuranit. Mirësia që Pejgamberi u bënte njerëzve kur takohej me Xhibrilin kishte një shpejtësi dhe përfshirje më të madhe sesa era me shpejtësinë dhe dobinë e saj.” (Buhariu dhe Muslimi.)

Përderisa Ramazani është muaj i zbritjes së Kuranit dhe përderisa Xhibrili takohej në çdo natë të tij me Muhamedin sal-lallahu alejhi ue selem, për leximin dhe dëgjimin e përsëritjes së Kuranit, kjo dëshmon se këndimi i Kuranit gjatë këtij muaji të begatë është më i vlefshëm sesa në muajt e tjerë, prandaj agjëruesi duhet të shënojë një raport tjetër me Kuranin gjatë këtij muaji; ai duhet të veçojë në këtë muaj më shumë kohë për leximin e Kuranit dhe meditimin mbi të, se sa në muajt e tjerë. Nga hadithi që përcjell Ibën Mesudi mësohet se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ue selem, ka thënë: “Kush lexon një shkronjë prej librit të Allahut, do të marrë një të mirë, dhe çdo e mirë shpërblehet me dhjetë të tilla; nuk them ‘elif-lam-mim’ është një shkronjë, por elifi është një shkronjë, lami është një shkronjë dhe mimi është një shkronjë”. (Tirmidhiu.)

Leximi i Kuranit gjatë Ramazanit përfshin leximin në namazin e teravive dhe leximin jashtë namazit. Prandaj agjëruesi duhet të caktojë një kohë të përditshme për këndimin dhe përsëritjen e Kuranit, si dhe për leximin e tefsirit të tij dhe thellimin mbi kuptimin e tij. Nëse besimtari nuk kupton arabisht, bën mirë që së paku një hatme të Kuranit ta shoqërojë edhe me leximin e përkthimit të tefsirit apo kuptimeve të tij në gjuhën

“...Ibën Omeri kur agjëronte çelte veçse me të varfrit, dhe nëse njerëzit e familjes së tij nuk i lejonin të varfrit të hanin bashkë me të, ai nuk hante ushqim atë natë...”

shqipe, me qëllim përftime sa më të mëdha nga leximi i tij.

Kur hynte muaji i Ramazanit imam Zuhriu thoshte: “Ky muaj është për leximin e Kuranit dhe për t’u dhënë ushqim të tjerëve”. Ibnul Hakemi tregon: “Kur hynte muaji i Ramazanit Maliku nuk merrej aspak me leximin e hadithit dhe kuvendimin me njerëzit e dijes”. Abdurrezaku rrëfen: “Kur hynte muaji i Ramazanit Sufjan Theuriu i linte ibadetet e tjera nafile (si leximin dhe transmetimin e haditheve) dhe merrej me leximin e Kuranit”. Ibën Rexhebi thotë: “Selefët lexonin Kuranin në Ramazan, në namaz dhe jashtë tij”.

Ramazani është edhe muaji i bamirësisë. Pak më lart mësuam se Pejgamberi bënte akte bamirësie dhe jepte sadaka në çdo kohë, por në Ramazan ai i shtonte aktet e bamirësisë, ndaj dhe besimtari duhet të shtojë aktet e bamirësisë dhe dhënien e lëmoshës në Ramazan. Kjo do ta ndihmonte besimtarin që shpirtmirësia, zemërgjerësia, dhurimi dhe mirëbërja të bëheshin pjesë e karakterit të tij gjatë gjithë jetës. Pejgamberi sal-lallahu alejhi ue selem, thotë: “Kush i jep ushqim një agjëruesi për të çelur, ai do të marrë njësoj si shpërblimi i tij, por agjëruesit nuk do t’i pakësohet shpërblimi aspak”.

(Shënojnë Ahmedi dhe Tirmidhiu nga Zejd Ibën Halidi.) Ibën Omeri kur agjëronte çelte veçse me të varfrit, dhe nëse njerëzit e familjes së tij nuk i lejonin të varfrit të hanin bashkë me të, ai nuk hante ushqim atë natë. Një herë imam Ahmedi i dha një lypësi dy pite buke që i kishte përgatitur për të çelur me to dhe vetë e kaloi natën pa ushqim, dhe jo vetëm kaq, por u gdhi të nesërmen agjërues.

Ramazani është muaji i fshirjes së gjynaheve, pasi në të mblidhen mjaft shkaqe për fshirjen e gjynaheve, prandaj besimtari duhet i ndërmarrë këto shkaqe, në mënyrë që t'i falen gjynahet. Pejgamberi *sal-lallahu alejhi ue selem*, thotë: *"I poshtëruar qoftë një njeri që i kalon Ramazani pa iu falur gjynahet"*. Shënon Tirmidhiu. Sipas një hadithit tjetër thuhet se Xhibrili i është drejtuar Muhamedit *sal-lallahu alejhi ue selem*, me këto fjalë: *"O Muhamed! Allahu e largoftë nga mëshira e tij një njeri që arrin muajin e Ramazanit dhe vdes pa iu falur gjynahet, e për pasojë hyn në zjarr"*. Pejgamberi *sal-lallahu alejhi ue selem*, tha: "Amin". Gjatë këtij muaji besimtari duhet të bëjë sa më shumë teube, istigfarë, dhikër dhe lutje. Në kohën e iftarit, siç përmendet në një hadith të saktë, Allahu i Lartësuar liron njerëz nga zjarri i xhehenemit. Në një hadith tjetër përmendet se në çdo natë e ditë çdo musliman ka lutje të pranueshme.

Ky muaj dallon dhe me përpjekjen, sakrificën dhe xhihadin në rrugë të Allahut. Siç dihet, Pejgamberi *sal-lallahu alejhi ue selem*, ka përmendur në hadith, se xhihadi kundër kundërshtarëve të Islamit bëhet dhe me propagandë e shpenzim pasurie, kështu që muslimani duhet të kapë medoemos një standard të ri, nisur nga muaji i Ramazanit e në

vijimësi, në thirrjen e njerëzve për tek Allahu, si dhe në sigurimin e të gjitha mjeteve të nevojshme për fitimin e tyre. Ramazani duhet të shërbejë si nxitës për t'i ngritur në një nivel akoma më të mirë raportet me prindërit, bashkëshorten, fëmijët, farefisën, miqtë dhe fqinjët. Agjëruesi duhet të ruhet nga veset dhe sjelljet e ulëta, nga përgojimi dhe përcjellja e fjalëve për përçarje mes njerëzve, nga gënjeshtria, dëshmia e rremë, hilet e mashtrimet në shitblerje dhe në të gjitha marrëdhëniet me njerëzit, sepse këto nëse nuk e fshijnë të tërë shpërblimin e agjërit, e pakësojnë atë. Pejgamberi *sal-lallahu alejhi ue selem*, thotë: *"Kush nuk lë gënjeshtren, shpifjen dhe të gjitha thëniet e pavlefshme, si dhe ushtrimin e punëve të ulëta, Allahu nuk do t'ia vlerësojë lënien e ushqimit dhe të pijes"*. (Buhariu.)

Agjërimi i Ramazanit duhet ta mësojë besimtarin të mënjanojë ushqimin dhe pijen e tepërt, bisedat e panevojshme dhe gjumin e tepërt, jo vetëm gjatë këtij muaji, por në vazhdimësi, pasi teprimi me këto gjëra dëmton shëndetin fizik dhe shpirtëror. Ramazani është muaj ibadeti dhe gjallëri dhe jo muaj argëtimi, loje dhe pasiviteti sikurse mendojnë e veprojnë shumë njerëz të cilët e kalojnë kohën para ekranit të televizorit, ose me gjëra të padobishme, prandaj muslimani duhet të tregohet në këtë muaj më i gjallë se në çdo muaj tjetër dhe më i kursyer në kohë se në çdo muaj tjetër. Së fundi le të shërbejë muaji i Ramazanit, ashtu siç është mesazhi i tij, si një shtytës për të hapur një faqe të re në të gjitha fushat e jetës. ■

TË VARESH TEK TJETRI

Bindja e dobët tek Allahu dhe mosnjohja e madhështisë së Tij e bën njeriun të dobët dhe të pafuqishëm para çdo personaliteti të fuqishëm, që pastaj të bëhet i varur prej tij. Ndonjëherë epshi dhe trillet e njeriut janë vendimtare për t'u kapur pas një personi, sikurse ata që varen te dikush për shkak të interesave të vogla të kësaj dynjaje

PËRGATITI: OMER BERISHA

Besimtari i mirë është ai që jeton për Allahun, punon për Allahun, shpreson tek Allahu, i përgjërohet Allahut dhe shpreson të vdesë duke arritur kënaqësinë e Allahut. Ai kënaqet me gjithçka që i ka caktuar Allahu, urdhri i Tij është ngritje për të, ndalesat e Tij janë shpëtim, përkujtimi i Tij është gëzim, përkrahja e Tij është fitore dhe premtimi i Tij është i vërtetë. Kjo i takon Allahut dhe askujt tjetër nga krijesat. Shejtani pa reshtur përpiket të shembë këtë

qëndrim të besimtarit dhe përdor lajka e lajka, porse drita e imanit çdoherë i ka djegur planet e kobshme të armiqve në përgjithësi.

Nga sëmundjet e përhapura ndër njerëzit është lidhja e ngushtë e njerëzve me persona të tjerë, deri në atë shkallë sa që krijohet një varësi e rëndë. Kjo sëmundje është një nga dyert e shirkut (politeizmit) dhe shtrembërimit të Fesë. Personi tek i cili varet dikush mund të jetë babai, nëna, bashkëshortja, bashkëshorti, djali, vajza, mësuesi, mësuesja, hoxha, dijetari, muxhahidi, shoku, shoqja, kryetari etj.

“Është i frikshëm fakti sesi shumë edukatorë e harrojnë këtë pikë, madje gëzohen dhe krenohen me faktin që filan nxënësi apo xhemati “nuk mund të rrijë pa mua”...”

Për të konstatuar nëse varem te njerëzit janë disa shenja, që tregojnë qartë varësinë tonë. Glorifikimi i njeriut pa masë, duke e ngritur dhe duke e lëvdur me vend e pavend është simptoma e parë. Njeriu nuk pranon se i dashuri i tij mund të bëjë gabim a nëse pranon, e arsyeton shpejt e shpejt. Ai e ndjek atë në gjithçka, qoftë e mirë apo jo. E madhëron dhe e respekton gjithçka që ka të bëjë me atë person. Gëzohet me çka ai gëzohet dhe dëshpërohet me çka ai dëshpërohet, edhe nëse ajo është qartësisht e gabuar. Haku dhe e vërteta ekziston vetëm tek Ai dhe tek askush tjetër nga Umeti, madje i gjithë Umeti është i mirë me kusht që ta dojë personin që ky e do. Ndërsa simptoma e fundit që tregon dukshëm devijimin e njeriut është thurja e lëvdatave për të dashurin e tij, për të kaluarën e tij, për atë ishte se ç'na ishte, ndërsa mbyllin sytë para së tashmes dhe të dukshmes.

Nuk duhet të habitemi aq shumë pse ndodh kjo, sepse gjithçka ndodh me shkaqe të caktuara. Një zemër që është e mbushur plot dashuri ndaj një personi dhe në anën tjetër me dashuri të cunguar apo të zbrazur kundrejt Allahut, është normale të ndjekë të dashurin e tij, në të mira madje edhe në të këqija. Ndonjëherë ka shpresë për t'u liruar nga ajo varësi, mirëpo përzierja dhe ndenjja me atë njeri për shkak të parimeve, sjelljeve, moshave apo të natyrave të njëjta pengon

çlirimin dhe shërimin nga ajo sëmundje. Mungesa e shëmbëlltyrës së mirëfilltë dhe ndikuese bën që njerëzit të mos vërejnë veten, se janë të varur në persona të caktuar. Ndonjëherë njeriu dikton një mangësi dhe të metë te vetvetja, ndërkohë te personi në fjalë vëren një plotësi dhe përkryerje me të cilën do të dëshironte ta rregullojë mangësinë dhe të metën që ka, ashtu që lidhet pas tij fillimisht me njetin për ta përmirësuar veten, derisa të arrijë në varësinë që po qortojmë tani.

Bindja e dobët tek Allahu dhe mosnjohja e madhështisë së Tij e bën njeriun të dobët dhe të pafuqishëm para çdo personaliteti të fuqishëm, që pastaj të bëhet i varur prej tij. Ndonjëherë epshi dhe trillet e njeriut janë vendimtare për t'u kapur pas një personi, sikurse ata që varen te dikush për shkak të interesave të vogla të kësaj dynjaje. U them të vogla, sepse gjithçka në këtë dynja është e vogël në krahasim me ahiretin.

Prej shkaqeve të tjera që sjellin njeriun e mençur deri në këtë derexhe janë edhe: 1. vetmia dhe largimi nga çerdhet serioze të edukimit, ashtu që në momentin e parë të shoqërimit me dikë krijohet lidhja që përfundon me varësi; 2. dobësia e vetëkontrollit paralelisht me dobësinë e kontrollit nga ana e edukatorëve; 3. heshtja e edukatorëve dhe shpërfillja nga ana e tyre për të çrrënjësuar këtë defekt që nga paraqitja e parë në ndonjë person apo në Umet. Është i frikshëm fakti sesi shumë edukatorë e harrojnë këtë pikë, madje gëzohen dhe krenohen me faktin që filan nxënësi apo xhemati “nuk mund të rrijë pa mua”; 4. largimi nga morali profetik për mënyrën sesi duhet dashur dhe lëvdur një njeri, zaten asgjë e keqe nuk na kaplon përderisa të mos largohemi nga shëmbëlltyra e jonë, Muhamedi, *sal-lallahu alejhi ue selem*, dhe njëherësh të kundërshtojmë urdhrin e Allahut: **“Në të**

“T’ia japim secilit vendin që meriton dhe jo ta ngremë deri në atë shkallë, që të prekë teuhidin tonë...”

Dërguarin e Allahut ka një shembull të mrekullueshëm për atë, që shpreston tek Allahu dhe Dita e Fundit dhe e përmend shumë Allahun.” (Ahzab 21).

Efektet e kësaj dukurie janë shqetësuese mu për faktin se varja në njerëz është një nga dyert kryesore të shirkut dhe që prek vërtetësinë e adhurimit. Njeriu i varur përjeton vuajtje e dhimbje për shkak të personit ku është varur, sepse realisht nuk mund të rrijë pranë tij pandërprerë. Ai e ekspozon veten për t’u përçmuar dhe për t’u poshtëruar nga personi që e do aq shumë, duke mos i caktuar atij asnjë kufi vetëm e vetëm që të mos i prishë kënaqësinë. Për shkak të tij ai nuk ka kohë të merret me gjërat e rëndësishme personale të dynjasë apo të ahiretit, sepse i gjithë përqendrimi është në të dhe për të. Puna nuk i pëlqen, sepse mbështetet tek i dashuri. Nëse i dashuri përjeton regres në Fe, gjithsesi do ta përjetojë edhe ky. Për të mbrojtur atë të dashur shkaktohen shumë grindje dhe përçarje në grupin e besimtarëve, ndërkohë që mbrojtja bëhet me padrejtësi. Shpeshherë ndodh të lëkunden parime të rëndësishme për shkak të asaj varësie. Çdo mund dhe shpenzim kohe nuk merr më asnjë kuptim të vërtetë. Madje, për të qenë sa më i përshtatshëm për atë person ndodh që i varuri të shkelë kufijtë e Allahut dhe të bjeri në haramet e mëdha.

Nëse vërtet duam zgjidhje, ajo ekziston. E rëndësishme është të merren seriozisht këshillat në vijim. Ne duhet gjithsesi të mësojmë për Allahun, ta njohim Atë, t’i

mendojmë fjalët e Tij në Kuran dhe të vërejmë madhështinë e Tij nëpërmjet krijesave të Tij. Mbajtjen e raporteve me njerëz duhet ta ndërtojmë në pajtim me mësimet profetike, qoftë ai babë, nënë, grua, hoxhë, shok etj. Pejgamberi, *sal-lallahu alejhi ue selem*, ka thënë: “*Duaje të dashurin deri në një shkallë, ndoshta një ditë ai bëhet i urrejtshëm për ty*”. Kur merremi me edukimin e njerëzve duhet t’i japim rëndësi kësaj çështje dhe të mos lejojmë rrënjosjen e këtij vesi tek ata.

Gjithashtu e mbrojmë veten duke e detyruar veten të punojmë vepra të mira në vazhdimësi, pavarësisht nëse i dashuri jonë është pjesëmarrës apo jo, e përkrah atë apo jo. Të largohemi nga gjërat që shkaktojnë varësi, siç janë fotot, videot apo zërat e incizuar që i mbajmë me vete dhe që kanë ndikimin e vet. Le të jemi të drejtë ndaj secilit, për t’i pranuar diçka apo për t’i refuzuar, qoftë ai njeri që e duam apo nuk e duam. Drejtësia është vlerë absolute në Islam dhe nuk duhet të nëpërkëmbet për asnjë qëllim, sado i lartë të jetë ai. Ta angazhojmë veten me gjëra që e përmirësojnë shpirtin dhe të largohemi nga ndjekja dhe kontrolli i të tjerëve. Punë dhe vetëm punë të vazhdueshme, edhe në është e pakët është më e mirë sesa fjalët: Ishte, kishim plan, sikurse...

Ne duhet ta ndjejmë në shpirtat tanë se dashurinë e plotë e meriton vetëm Allahu, pastaj i Dërguari i tij, lavdërimi dhe paqja e Allahut qofshin mbi të. T’ia japim secilit vendin që meriton dhe jo ta ngremë deri në atë shkallë, që të prekë teuhidin tonë. Le ta këshillojmë njëri-tjetrin me dashamirësi, le të jemi të qartë në fjalët tona pa u shtirë, pa bërë lajka dhe pa lëshuar pe. ■

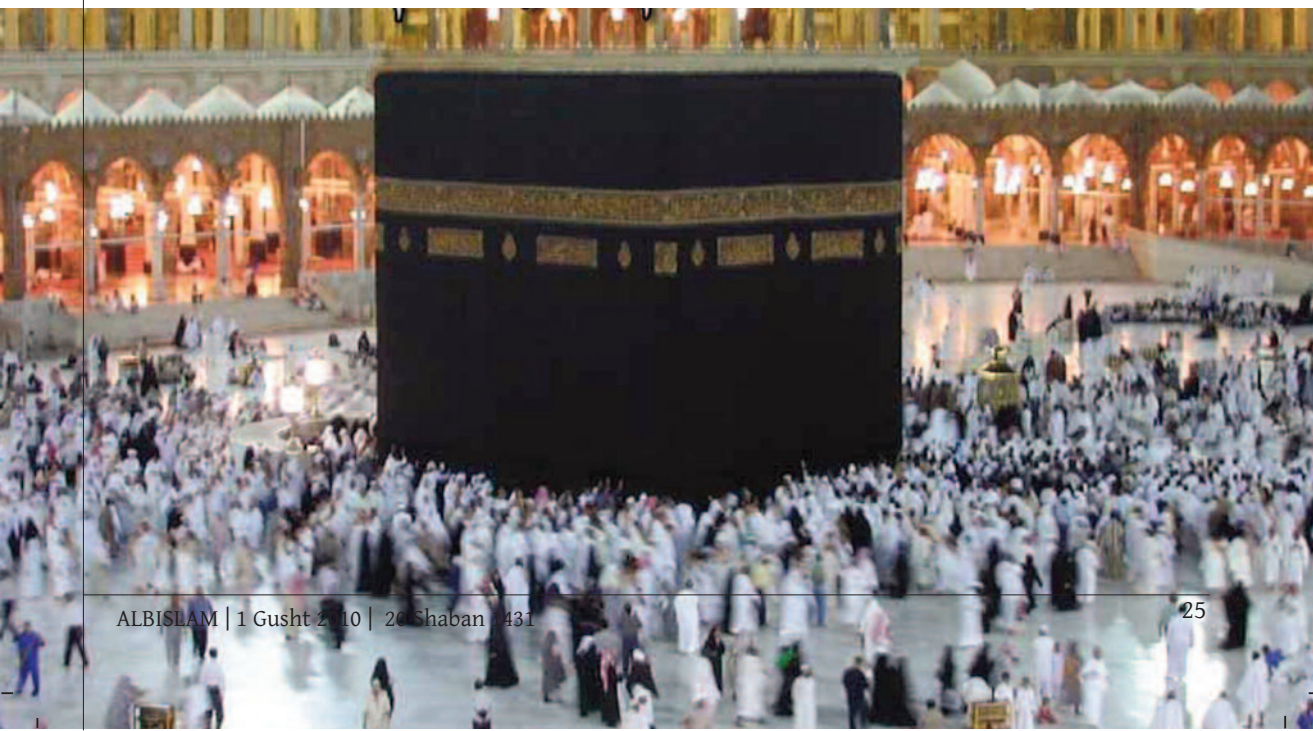
PERSONAT QË LIROHEN NGA AGJËRIMI DHE MËNYRAT E KOMPENSIMIT

Plotësimi ose kompensimi i ditëve të lënë pa agjëruar nga Ramazani është detyrim për të sëmurin, udhëtarin, gruan me menstruacione e lehonë dhe për shtatzënë e gj-dhënësen. Nëse një ditë nga Ramazani është lënë pa agjëruar, atëherë duhet të agjërohet vetëm një ditë për ta plotësuar atë dhe nuk ka ndonjë shtesë tjetër

SHKRUAN: ALAUDIN ABAZI

Është më se e ditur se agjërimi i Ramazanit jo vetëm që konsiderohet detyrim (farz) islam, të cilin duhet ta kryejë muslimani, por ai është një nga shtyllat më thelbësore të fesë, domosdoshmëria e të cilit vjen menjëherë pas dëshmisë (shehadetit) dhe faljes së namazit. Megjithatë Allahu i Lartësuar në Kuranin Fisnik gjatë përligjjes së kësaj dispozite na e bën me dije se duhet të

kihen parasysh rrethanat, kushtet dhe gjendja e besimtarit, i cili e përjeton këtë muaj dhe dëshiron ta agjërojë atë. Për këtë vërtetohet se i sëmuri, i cili nuk ka mundësi ta përballojë agjërimin, ose udhëtar i qm merr një rrugë të gjatë dhe personat e ngjashëm me këta lirohen nga ky detyrim. Lirimi nga agjërimi i njerëzve të këtillë, provon faktin se me detyrimin e agjëritimit nuk synohet vështirësimi ndaj besimtarëve, por kalitja e tyre, arritja e devotshmërisë dhe manifestimi

i nënshtrimit ndaj Krijuesit të tyre. Allahu i Lartësuar në fund të ajeteve në të cilat përligjet agjërimi na e bën me dije këtë, duke na thënë: ***“Allahu dëshiron që t’jua lehtësojë dhe jo që t’jua vështirësojë”***.¹

Në vazhdim lexuesi do të ketë rast të njoftohet me personat të cilët lirohen nga agjërimi dhe me çfarë ngarkohen ata, për ta plotësuar atë mangësi. Mirëpo, meqë rrethanat e njerëzve të cilëve u lejohet lënia e Ramazanit nuk është e njëjtë dhe rrjedhimisht dispozitat e tyre dallojnë, varësisht prej gjendjes së tyre, atëherë do të flasim rreth kësaj problematike duke i klasifikuar ata në tri kategori:

1- Personat që lirohen nga agjërimi dhe nuk detyrohen me kompensim.

2- Personat që lirohen nga agjërimi dhe detyrohen me kompensim (kaza).

3- Personat që lirohen nga agjërimi dhe nuk kanë mundësi ta kompensojnë atë me agjërim.

1- Personat që lirohen nga agjërimi dhe nuk detyrohen me kompensim.

a) Gjendja e jobesimtarit:

Nuk ka dyshim se agjërimi është adhurim specifik, i cili bëhet vetëm për hir të Allahut të Madhërishëm, prandaj për të qenë i pranuar ky adhurim duhet patjetër që njeriu të jetë musliman, i cili e ka pranuar Allahun për Zot të tij dhe Muhamedin, lavdërimi dhe paqja qofshin mbi të, për të dërguar të Allahut. Duke u nisur nga ky fakt themi se nëse një jobesimtar e pranon Islamin dhe –kuptohet – ai gjatë jetës së tij para se të ishte musliman nuk ka agjëruar, atëherë një personi i tillë nuk detyrohet t’i kompensojë ato muaj të Ramazanit, të cilat nuk i ka

agjëruar më herët, meqë njeriu që e pranon Islamin i shlyhen të gjitha mëkatet, të cilat i ka bërë para Islamit. Kjo vërtetohet me fjalën e Zotit të Madhërishëm në të cilën thotë: ***“Thuaju atyre që nuk besojnë: nëse largohen (nga mosbesimi), do t’u falet e kaluara...”***² Gjithashtu kjo vërtetohet edhe me hadithin e saktë në të cilin i Dërguari, lavdërimi dhe paqja qofshin mbi të, ka thënë: ***“Islami anulon të gjitha mëkatet e mëparshme”***.³

b) Fëmija i mitur:

Nga personat që lirohen nga agjërimi është fëmija, i cili nuk ka arritur moshën e pjekurisë. Çdo dispozitë detyruese në Islam hyn në fuqi për njeriun me arritjen e moshës madhore. Prandaj nuk detyrohet me namaz, agjërim, haxh dhe detyrime të tjera fëmija deri në momentin që arrin moshën e pjekurisë. Gjithashtu me pajtim të të gjithë dijetarëve të umetit (ixhma), nga ai nuk kërkohet që t’i bëjë kaza ato ditë të Ramazanit, të cilat nuk i ka agjëruar gjatë kohës kur ishte i mitur. Argument për këtë është hadithi: ***“Lapsi është i ngritur nga tre persona: nga personi që është në gjumë, derisa të zgjohet, nga fëmija, derisa të hyjë në moshën madhore, dhe nga i çmenduri, derisa të kthjellohet (të bëhet i aftë mendërisht)”***⁴ Mirëpo ky fakt nuk duhet t’i bëjë prindërit të qetë dhe të mos interesohen për mësimin e fëmijëve e tyre me agjërim para moshës madhore. Gjatë fëmijërisë, posaçërisht nëse fëmija është i shëndetshëm dhe ka mundësi ta përballojë agjërimin, atëherë preferohet që prindi ta kalitë fëmijën e tij me agjërim qoftë edhe pak ditë të Ramazanit.

c) Njeriu, i cili nuk ka mendje (i çmenduri):

Personi, i cili nuk ka mendje të shëndoshë

¹ Bekare, 185.

² Enfal, 38.

³ Muslimi.

⁴ Ebu Davudi dhe Albani e cilëson të saktë.

dhe nuk është i vetëdijshëm lirohet nga agjërimi, meqë kusht për të qenë agjërimi detyrim është që personi të ketë mendje dhe të jetë i aftë në dallimin e gjërave. Argument për këtë është hadithi i lartpërmendur në të cilin thuhet, se lapsi ngrihet edhe nga i çmenduri derisa të bëhet i aftë mendërisht. Gjithashtu, një person i këtillë nuk detyrohet t'i kompensojë ato ditë të pa-agjëruara, nëse pas një farë kohe i rikthehet mendja dhe aftësohet.

2- Personat që lirohen nga agjërimi dhe detyrohen me kompensim (kaza).

Personat që arsyetohen me lënien e agjërimin të Ramazanit dhe që më pas detyrohen t'i kompensojnë ato ditë janë:

a) I sëmuri:

Personi, i cili është i sëmure lejohet ta prishë agjërimin gjatë Ramazanit dhe ai në këtë rast nuk ka mëkat. Argument për këtë është ajeti: ***“Sa i përket atij që është i sëmure ose gjendet në udhëtim e sipër (le të agjërojë më vonë) aq ditë sa nuk i ka agjëruar. Allahu dëshiron që t’jua lehtësojë dhe jo që t’jua vështirësojë”***.⁵ Megjithëse ekzistojnë shqyrtime të ndryshme të juristët muslimanë, se cila sëmundje e arsyeton mos-agjërimin e Ramazanit, ne pa hyrë në elaborimet e tyre themi se jo çdo sëmundje e liron njeriun nga agjërimi. Me fjalë të tjera sëmundja për agjëruuesin mund të jetë dy llojesh:

Sëmundje, e cila nuk ndikohet nga agjërimi, sikurse ftohjet e thjeshta (gripi), dhimbjet e lehta të kokës, dhimbja e dhëmbit, e gishtit dhe sëmundjet e tjera të vogla, të cilat nuk përkeqësohen me agjërim. Në këtë rast nuk lejohet prishja e agjërimin, edhe pse disa fukaha kanë thënë se lejohet

prishja.

Sëmundje, e cila ndikohet nga agjërimi dhe kështu çdo agjërim që ia shton të sëmurit sëmundjen, e pamundëson shërimin ose ia vonon kurimin, nuk lejohet ta agjërojë. Ndërsa nëse agjërimi për të sëmurin nuk shkakton dëm, por vetëm vështirësi, atëherë në këtë rast atij i preferohet prishja.⁶

b) Udhëtari:

Nga njerëzit të cilët arsyetohen me mos-agjërim të Ramazanit është edhe personi, i cili ndërmerr ndonjë udhëtim të gjatë në këtë muaj. Argument se udhëtari është i lejuar ta prishë agjërimin është po i njëjti citat i përmendur tek i sëmuri, meqë në atë ajet gjatë përjashtimit të personave, të cilët lirohen nga agjërimi, i sëmuri dhe udhëtari përmenden së bashku.

Cila është më e preferuar për udhëtarin agjërimi apo prishja e agjërimin?

Udhëtarit i lejohet prishja e agjërimin, për shkak të udhëtimit edhe nëse nuk has në vështirësi. Nëse has në vështirësi, atëherë vërtetohet prishja e agjërimin. Ndërsa më e mira për të është të veprojë atë që është më e përshtatshme për të. Nëse edhe sikur të agjërojë apo mos të agjërojë është njësoj për të, atëherë më e mirë për të është të agjërojë, për shkak se ai me këtë e liron veten duke e kryer agjërimin dhe më e lehtë për të është të agjërojë me njerëzit. Ky është edhe mendimi i shumicës së dijetarëve. Kur është pyetur Enes Ibën Maliku rreth agjërimin të udhëtarit ka thënë: ***“Kemi udhëtuar së bashku me të Dërguarin, lavdërimi dhe paqja qofshin mbi të, në Ramazan dhe nuk i bënte vërejtje ai që agjëronte atij që nuk agjëronte, ashtu si nuk i bënte vërejtje ai që nuk agjëronte atij që agjëronte”***.⁷ Gjithashtu tregohet se Hamza

⁵ Bekare, 185.

⁶ Hashijetu Ibën Abidin vëll. II, fq. 116; Esh-Sherhul Mumti, vëll. VI, fq. 341.

Eslemi ka thënë: “O i Dërguari i Allahut! Unë kam forcë të agjëroj edhe kur jam udhëtar. A bëj gabim po të veproj kështu?” Profeti iu përgjigj: *“Ky është një lehtësim nga ana e Allahut. Kush e shfrytëzon, vepron drejt dhe kush do të agjërojë, nuk ka ndonjë vërejtje për të”*.⁷

c) Gruaja gjatë menstruacioneve dhe lehona:

Gruaja, e cila është me menstruacione (hajz) dhe lehoni (nifas) nuk i lejohet të agjërojë, për shkak të gjendjes së saj. Nëse fillon të rrjedhë gjaku (i menstruacioneve) gjatë ditës së Ramazanit, qoftë edhe pak kohë para perëndimit të diellit, agjërimi i saj prishet. Ndërsa nëse gruaja pastrohet nga menstruacionet apo lehonia gjatë ditës së Ramazanit, nuk detyrohet ajo të agjërojë pjesën tjetër të ditës, sipas mendimit më të saktë të dijetarëve. Argument se gruaja me të përmuajshmet dhe lehona nuk lejohet të agjërojë është ixhmaja (pajtimi i të gjithë ulemave të Umetit), e cila bazohet në hadithin e Aishes në të cilin kur është pyetur, se: Pse gruaja me menstruacione e bën kaza agjërimin dhe nuk e bën kaza namazin, ajo është përgjigjur, se kështu ka qenë praktika e grave gjatë kohës kur ishte gjallë i Dërguari, lavdërimi dhe paqja qofshin mbi të.⁸ Nga ky hadith nënkuptohet se gratë gjatë kohës së Muhamedit, lavdërimi dhe paqja qofshin mbi të, kur ishin me të përmuajshme nuk agjëronin.

d) Gruaja shtatzënë dhe gj-dhënësja:

Mëshira e madhe e Allahut të Madhëruar ndaj njerëzve manifestohet në çdo aspekt dhe në këtë kontekst gratë shtatzëna dhe gj-dhënëse lirohen nga agjërimi. Gruaja

“...Atij që i kanë mbetur pa-agjëruar nga ditët e Ramazanit dhe e vonon këtë, afati i fundit i kompensimit të tij është fillimi i muajit Ramazan i vitit të ardhshëm...”

shtatzënë apo ajo që e ka fëmijën në gj, nëse frikësohet për shëndetin e saj, ose për fëmijën e saj, ose për të dyja; fëmijën dhe shëndetin e saj, asaj pra, i lejohet prishja e agjërimin. Përndryshe nëse agjërimi nuk i shkakton ndonjë të keqe asaj ose fëmijës së saj, atëherë ajo agjëron. Enes ibën Maliku tregon se i Dërguari, lavdërimi dhe paqja qofshin mbi të ka thënë: *“Vërtet, Allahu i Lartësuar e ka shkurtuar namazin përgjysmë për udhëtarin dhe e ka larguar barrën e të agjëruarit nga udhëtari, gruaja shtatzëne dhe gj-dhënësja”*.¹⁰

Kompensimi i ditëve të pa-agjëruara:

Plotësimi ose kompensimi i ditëve të lënë pa agjëruar nga Ramazani është detyrim për të **sëmurin, udhëtarin, gruan me menstruacione e lehonë dhe për shtatzënë e gj-dhënësen**. Nëse një ditë nga Ramazani është lënë pa agjëruar, atëherë duhet të agjërohet vetëm një ditë për ta plotësuar atë dhe nuk ka ndonjë shtesë tjetër. Nëse dikush plotëson ditët e pa-agjëruara, ai nuk është i detyruar ta bëjë këtë duke agjëruar rresht. Allahu i Lartësuar në Kuran thotë: **“Sa i përket atij që është i sëmurë ose gjendet në udhëtim e sipër (le të agjërojë më vonë) aq**

⁷ Muslimi.

⁸ Muslimi.

⁹ Buhariu dhe Muslimi.

¹⁰ Ebu Davudi, Nesaiu, Ibën Maxhe dhe Albani e cilëson të saktë.

ditë sa nuk i ka agjëruar.”¹¹ Kjo do të thotë se kushdo që është i sëmurë apo në udhëtim dhe e prish agjërimin duhet të agjërojë të njëjtin numër ditësh pavarësisht nëse e bën këtë rresht apo me ndërprerje¹².

Për kompensimin e ditëve të pa-agjëruara nga gruaja me të përmuajshme dhe lehonë është sqarimi i Aishes, Zoti qoftë i kënaqur me të, e cila tregon se Gruaja me të përmuajshme e kompenson agjërimin e lënë, ndërsa nuk e kompenson namazin e lënë dhe në këtë ka konsensus (ixhma)¹³.

Ndërsa gruaja shtatzënë dhe gj-dhënësja, që nuk kanë agjëruar ditët e Ramazanit ka mendime të dijetarët, se si bëhet kazaja e atyre ditëve. Pa u zgjeruar në këtë çështje themi se e sakta është se pavarësisht arsyes pse e kanë prishur agjërimin ato; a për shkak të foshnjës, apo për shkak të shëndetit të tyre, ato janë në të njëjtën gjendje sikurse i sëmuri, prandaj mjaftohet t'i kompensojnë ato ditë të lëna dhe nuk ka nevojë për ndonjë veprim tjetër shtesë, sikurse ushqimi i të varfërve.¹⁴

Vonimi i kompensimit deri në Ramazanin e ardhshëm:

Personat e lartpërmendur, të cilët arsyetohen me mos-agjërimin e Ramazanit kërkohet prej tyre t'i kompensojnë ato ditë të pa-agjëruara pasi të kryhet muaji i Ramazanit dhe pasi të lirohen nga rrethanat, të cilat i kanë penguar për agjërimin, sikurse fjala vjen, i sëmuri të shërohet, udhëtari ta përfundojë udhëtimin etj. Nuk është e detyruar që bërja kaza e atyre ditëve të fillojë menjëherë, pasi koha për plotësimin e tyre është mjaft e gjerë dhe kjo shkon deri në Ramazanin e ardhshëm. Na tregohet se Aishja i plotësonte ditët e pa-agjëruara të

Ramazanit pak para hyrjes së Ramazanit, më saktë në muajin Shaban,¹⁵ dhe ky është muaji, i cili i paraprin muajit Ramazan. Prandaj atij që i kanë mbetur pa-agjëruar nga ditët e Ramazanit dhe e vonon këtë, afati i fundit i kompensimit të tij është fillimi i muajit Ramazan i vitit të ardhshëm, kjo nëse nuk ka arsye, por nëse e vonon me arsye edhe pas Ramazanit të ardhshëm nuk ka mëkat. Ndërsa kush e vonon pa arsye agjërimin (kaza) e atyre ditëve, që nuk i ka agjëruar, derisa të vijë Ramazani i ardhshëm, nga ai kërkohet të pendohet (për këtë vonesë) dhe ta agjërojë Ramazanin, pastaj t'i plotësojë ditët e lëna pa agjëruar. Edhe pse transmetohet nga tre sahabë, se nga ata kërkohet krahas plotësimit, edhe të ushqejnë nga një të varfër për secilën ditë, nga citatet kuranore që flasin për këtë çështje kuptohet se kërkohet vetëm plotësimi dhe pendimi për vonimin dhe jo ndonjë vepër tjetër më shumë. Kjo është edhe zgjedhja e Hanefive,¹⁶ Ibrahim Nehaiut, Imam Buhariut dhe disa dijetarëve të tjerë.¹⁷

3- Personat që lirohen nga agjërimi dhe nuk kanë mundësi ta plotësojnë atë me agjërim.

Personat, të cilët lirohen nga agjërimi i Ramazanit dhe nuk kanë mundësi t'i kompensojnë ato ditë me agjërim janë:

a) Pleqëria e thellë:

Plaku dhe plaka shumë të vjetër dhe të thyer në moshë, të cilët nuk kanë mundësi të agjërojnë, për shkak të dobësisë së tyre dhe ballafaqimit me vështirësi të papërballueshme; këta persona lirohen nga agjërimi. Gjithashtu është e qartë se gjendja shëndetësore e këtyre pleqve nuk ka mundësi të përmirësohet, prandaj nga ata

¹¹ Bekare, 185.

¹² Fikhu Sune, vëll. I, fq. 311.

¹³ Muslimi dhe Tirmidhiu

¹⁴ Esh-Sherhul Mumti, vëll. VI, fq. 348-350.

¹⁵ Buhariu dhe Muslimi.

¹⁶ El-hidaje Sherhu Bidaje, vëll. I, fq. 127.

¹⁷ Fet`hul Bari, vëll. 4, fq. 188; Esh-Sherhul Mumti, vëll. 6, fq. 445.

nuk pritet se kanë mundësi t'i plotësojnë ato ditë të Ramazanit dikur.

b) Sëmundjet kronike:

Personat, të cilët vuajnë nga sëmundjet kronike të pashërueshme që pamundësojnë agjërimin, lirohen nga agjërimi i Ramazanit. Gjithashtu këta persona, meqë vuajnë nga sëmundje të pashërueshme ata nuk kanë mundësi t'i kompensojnë ato ditë pas Ramazanit. Si shembull i sëmundjeve kronike janë: disa lloje të rënda të sëmundjes së sheqerit, sëmundjet ekstreme të zemrës, tensioni i lartë etj.

Mënyra e kompensimit të ditëve të pa agjëruara për këta njerëz:

E sqaruar më lart, se plaku dhe plaka në moshë të thyer dhe i sëmuri me sëmundje kronike, nuk kanë mundësi t'i plotësojnë ditët e pa-agjëruara të Ramazanit. Prandaj ata nuk detyrohen me kaza të atyre ditëve, por nga ata kërkohet që për çdo ditë të Ramazanit të pa-agjëruar të ushqejnë një të varfër. Argument për këtë është fjala e Allahut: ***“Ata që kanë vështirësi për të agjëruar, duhet të ushqejnë si shpagim nga një të varfër për çdo ditë agjërimi”***¹⁸. Ibën Abasi gjatë komentimit të këtij ajeti ka thënë: “Ajete nuk është i anuluar, por ka të bëjë me plakun dhe plakën, të cilët nuk mund të agjërojnë, ndërsa ata për çdo ditë duhet të ushqejnë një të varfër”.¹⁹

Për sasinë e ushqimit që duhet dhënë në këtë rast dijetarët kanë mendime të ndryshme dhe themi se ajo që duhet të jetë e mjaftueshme është përgatitja e një shujte ushqimi për një të varfër për çdo ditë të pa-agjëruar të Ramazanit. Nëse mjaftohemi edhe me një kilogram e gjysmë ose dy miell, oriz, makarona etj. bën, edhe pse përgatitja e shujtës është më primare. ■

¹⁸ Bekare, 184.

¹⁹ Shënon Buhariu.

ET-TAVARRUK (LIKUIDITETI)

Dijetarët bashkëkohorë nuk kanë mospajtime në thelbin e çështjes et-tevarruk, por në praktikën e saj, që do të thotë se disa konsiderojnë se praktikatat në bankat islame janë formale, pra, vetëm grumbuj letrash dhe kontratash të nënshkruara, ndërsa malli i kontraktuar as që ekziston, ose ekziston, por nuk mund të pronësohet dhe të veprohet me të sipas dëshirës së blerësit

SHKRUAN: LLOKMAN HOXHA

S'ka dyshim se **et-tavarruk** ka qenë i njohur që nga kohët hershme të Islamit, ky transaksion përmendet në librat e fikhut, edhe pse jo me këtë term përveçse në librat e medhhebit hanbeli, në të cilat decidivisht është përmendur et-tevarruk.

Ç'është et-tevarruk?

Përkufizimi i tij është “blerja e një artikulli nga shitësi, me një çmim të afatizuar, ku pas blerjes ia shet dikujt tjetër me çmim të gatshëm (kesh), zakonisht me një çmim më të ulët” dhe quhet et-Tavarruk i thjeshtë.

Në industrinë bankare islame et-tevarruk është një term, i cili ka të bëjë me likuiditetin e mallit (zakonisht metale në bursë, ose aksione të ndryshme), dhe për dallim nga përkufizimi i lartshënuar i shtohet edhe pjesa “shitja palës së tretë bëhet me anë të bankës, e cila është ndërmjetës dhe i autorizuar i klientit në shitjen e mallit”, dhe për këtë quhet et-

tevarruk i organizuar. Pra nga përkufizimi shohim se në këtë shitblerje janë të inkuadruara disa palë,

1. Pronari i mallit (bursa)
2. Banka, e cila blen mallin nga bursa
3. Klienti, i cili blen mallin nga banka me afatizim me qëllim likuiditeti
4. Klienti i dytë, të cilit banka ia shet mallin me autorizim nga klienti i parë me të gatshme, të cilat ia dorëzon autorizuesit (klientit të parë)

Kush është vendimi i Islamit për et-tevarruk?

Theksuam se kjo temë është trajtuar në librat e dijetarëve të hershëm muslimanë. Pjesa më e madhe e fukahave janë të mendimit se et-tevarruk (i thjeshtë) është një transaksion i lejuar, ndonëse disa të tjerë janë të mendimit se nuk është i lejuar. Dijetarët muslimanë në këtë çështje kanë konsensus në disa pika:

- Nëse blerja e mallit bëhet për shkak të tregtimit dhe fitimit nga ai mall duke ia shitur një pale të tretë, është e lejuar.

- Nëse blerësi ia shet mallin shitësit nga i cili e ka blerë, nuk është e lejuar.

- Ata kanë mospajtime nëse blerësi ia

shet dikujt tjetër me një çmim më të ulët vetëm me qëllim likuiditeti pra për të arritur të hollat e gatshme.

Pjesa më e madhe e dijetarëve muslimanë në kuadër të katër medhhebeve për et-tevarruk të thjeshtë mendojnë se është i lejuar, duke u mbështetur në argumentet vijuese:

1. Fjala e Allahut të Lartësuar ***“Allahu e ka lejuar shitblerjen, por e ka ndaluar kamatën.”*** (Bekare: 275), meqë kjo është një shitblerje në të cilën nuk vërehet synimi i kamatës e as forma e saj, hyn në grupin e shitblerjeve të lejuara fetarisht.

2. Ebu Hurejre na përcjell, se një punëtor i dërguar në Hajber i solli të Dërguarit të Allahut *sal-lallahu alejhi ue selem*, një sasi hurmash të kualitetit të mirë. Lajmëtar i Allahut *sal-lallahu alejhi ue selem*, i tha: *“A të gjitha hurmat e Hajberit janë të këtilla?”* Ai tha: Jo, por ne japim dy sa’ë (tasa) hurma të tjera për të marrë një sa’ë (tas) hurma të këtilla cilësore dhe tre sa’ë për të marrë dy të këtilla. I Dërguari i Allahut *sal-lallahu alejhi ue selem*, i tha: *“Mos vepro më kështu, shiti të gjitha së bashku me dërhëmë (të holla), pastaj me ato mjete të blesh hurma të këtilla cilësore. Kështu duhet vepruar me*

gjërat që matin. (Buhariu dhe Muslimi).

Ky hadith tregon legjitimitetin e likuiditetit, meqë Lajmëtari i Allahut *sal-lallahu alejhi ue selem*, e ka urdhëruar t'i likuidojë hurmat e dobëta për të blerë hurma cilësore.

3. Tregtarët në shitblerjet e tyre me para më pak kanë si synim sigurimin e më shumë parave, ndërsa malli është ndërmjetës mes dy shumave, askush nuk ka thënë se tregtari nëse synon me tregtinë e tij të arrijë para më shumë, se kjo tregti është e papëlqyer, po ashtu pra edhe me et-tevarruk, sepse synimi është paraja, ndërsa malli është ndërmjetës.

Ky argument është kundërshtuar nga pala tjetër duke thënë: ka dallim ndërmjet tregtarit dhe atij që bën et-tevarruk. Tregtari shet për të fituar, ndërsa ai që bën et-tevarruk do të sigurojë likuiditet pa marrë parasysh fitimin apo humbjen.

Përgjigja për këtë kundër argument është: fitimi po ashtu është një lloj likuiditeti, meqë është arritje tek paratë, po ashtu ai që bën et-tevarruk nuk mund ta konsiderojmë se ka humbur (edhe pse e shet më lirë), sepse ai ka përfituar në kohën e afatizuar e që është një fitim në vetvete.

4. Nevoja që ndjehet për një transaksion të tillë siç është et-tevarruk, ngaqë jo çdokush, i cili ka nevojë për të holla mund të gjejë lehtë njeri që t'i huazojë atij.

5. Me anë të et-tevarruk ka dobi ekonomia e përgjithshme, ngaqë është mjet, i cili e lëviz tregun dhe bën qarkullimin e mallrave.

Një pjesë e dijetarëve si Omer ibën Abdulazizi, imam Muhamedi, si dhe Ibën Tejmiye përkrahin mendimin që ndalon shitblerjen me anë të et-tevarruk, duke u

“...Klienti pasi ta kryejë blerjen e autorizon bankën për ta shitur mallin e tij të blerë më parë nga e njëjta bankë, me kontratë autorizimi për t'ia shitur një pale të tretë që do ta gjejë vetë banka...”

mbështetur në argumentin në vijim:

1. Kjo shitblerje është e ngjashme me (el'ineh¹), e cila është e ndaluar me hadithe autentike. Me anë të analogjisë (kijasit) vërehet se elementi i përbashkët mes të dyjave është synimi i të hollave, ndërsa malli është vetëm një ndërmjetës formal.

Përgjigja ndaj këtij argumenti nga pala e parë është: analogjia nuk është e saktë, ngaqë ekziston dallimi mes të dyjave, shitblerja el'ineh është metodë për të arritur te kamata, sepse rezultati i saj është para më pak për para më shumë, ndërsa malli është ndërmjetës formal, si dhe i kthehet shitësit të parë, ndërsa në et-tevarruk blerësi ia shet një pale të tretë gjë që nuk është metodë për të arritur deri te kamata.

Kjo ishte për et-tevarruk të thjeshtë, ndërsa për et-tevarruk të organizuar, i cili praktikohet në disa banka islame dijetarët bashkëkohorë kanë mendime të ndryshme.

Si zhvillohet procedura e transaksionit et-tevarruk i organizuar?

1. Banka blen një sasi të madhe metalesh nga bursa të ndryshme në botë -

¹ Kjo shitblerje është kur një person blen një artikull me afat të caktuar, pastaj të njëjtin artikull ia shet të njëjtit person prej të cilit e ka blerë me të holla të gatshme me çmim më të ulët. Duke i mbetur borxh për shitblerjen e parë deri në afatin e caktuar.

ngase metalet kanë zakonisht çmime të qëndrueshme ndërkombëtarisht- ky mall depozitohet në magazina të mëdha ndërkombëtare, pastaj organi përkatës i lëshon bankës një dokument pronësie, duke përshkruar llojin e mallit, sasinë dhe vendin ku gjendet.

2. Klienti paraqet kërkesën për të blerë sasi të caktuara nga ky mall me anë të plotësimit të aplikacionit të gatshëm, të cilin e ka përgatitur banka për klientët e et-tevarruk të organizuar.

3. Banka studion gjendjen financiare të klientit dhe mundësinë e tij për t'i përmbushur obligimet e reja ndaj bankës në fjalë.

4. Banka me klientin bëjnë një marrëveshje për t'iu përmbajtur kushteve të ofruara nga banka.

5. Banka ia ofron klientit mallin duke ia përshkruar cilësinë, llojin dhe sasinë, e cila përputhet me kërkesën e tij për të holla.

6. Klienti pasi ta kryejë blerjen e autorizon bankën për ta shitur mallin e tij të blerë më parë nga e njëjta bankë, me kontratë autorizimi për t'ia shitur një pale të tretë që do ta gjejë vetë banka.

7. Pasi banka t'ia shesë palës së tretë, paratë e përfituara i vendos në llogari të klientit të parë (autorizuesit).

Kjo është përgjithësisht procedura e et-tevarruk të organizuar. Dijetarët bashkëkohorë kanë vendosur disa kushte, të cilat kjo kontratë duhet t'i plotësojë për të qenë në pajtueshmëri me sheriati islam. Këto kushte janë:

1. Malli (metalet) të jenë në pronësi të vërtetë të shitësit (bankës), të gjendet në depot e saj.

2. Duhet t'i mundësohet klientit marrja e mallit nga depoja nëse dëshiron, t'i mundësohet shitja e tij në formë private një pale të tretë (pra, të mos i kushtëzohet shitja përmes bankës).

3. Nëse banka ka blerë një sasi të madhe dhe klientëve ua shet pjesërisht, për çdo klient duhet të specifikojë sasinë e shitur dhe pjesën e saktë që i takon klientit, e jo në formë të përgjithshme, sepse klienti nuk ka të drejtë ta shesë e as ta autorizojë dikë ta shesë një mall të pa-specifikuar.

4. S'ka problem nëse klienti e autorizon bankën për ta shitur mallin e tij, porse duhet që autorizimi të jetë pas pronësimit të mallit nga ana e klientit.

5. Malli nuk bën të jetë ar apo argjend, ngaqë këto të dyja kanë trajtim të posaçëm në shitblerje, ku nuk lejohet afatizimi i çmimit për to.

6. Këstet e afatizuara nëse vonohen nga klienti në rast të pamundësisë për t'i paguar, nuk lejohet të shtohet përqindje e caktuar për shkak të vonimit, sepse kjo është kamatë e qartë.

7. Klienti mund t'i referohet shitblerjes et-teverruk i organizuar vetëm në rastin e pamundësisë për gjetjen e një zgjidhje tjetër financiare, si ndonjë hua pa kamatë.

8. Të mos mbështetet në et-tevarruk të organizuar për të zgjeruar biznesin e tij, apo për ndonjë investim material, por vetëm në rast për të përmbushur nevojat personale, si martesë, shtëpia, arsimit, larja e borxhit etj.

9. Të qenët i sigurt se kontratat mes palëve janë reale dhe të ndara nga njëra-tjetra e jo të ndërhyjë njëra në tjetrën e as të jenë vetëm formale.

Dijetarët bashkëkohorë nuk kanë mospajtime në thelbin e çështjes et-tevarruk, por në praktikën e saj, që do të thotë se disa konsiderojnë se praktikën në bankat islame janë formale, pra, vetëm grumbuj letrash dhe kontratash të nënshkruara, ndërsa malli i kontraktuar as që ekziston, ose ekziston, por nuk mund të pronësohet dhe të veprohet me të sipas

dëshirës së blerësit, gjë të cilën e ndalojnë të gjithë dijetarët, ndërsa ata që e lejojnë et-tevarruk të organizuar, bazohen në atë se malli është i vërtetë dhe blerësi mund ta marrë atë dhe ta përdorë sipas dëshirës, dhe kjo në bazë të mbikëqyrjes të bërë nga borde të ndryshme shariatike të bankave të caktuara islame, gjë për të cilën janë shumë skeptik bordet e bankave, që nuk e praktikojnë et-tevarrukun.

Pjesa më e madhe e dijetarëve bashkëkohorë e ndalojnë et-tevarrukun e organizuar sipas praktikave të sotme në disa banka islame e sidomos në filialet e bankave konvencionale dhe kjo për disa arsye:

Bursa botërore nuk funksionon sipas standardeve të shariatit islam dhe për këtë ajo nuk kujdeset për interesat fetare të klientëve muslimanë.

Kontratat bëhen përnjëherë dhe janë vetëm formalitete dhe nënshkrime të një grumbulli letrash jo reale.

Në disa raste caktohet përqindje në rastin e shtyrjes së afatit, që kjo është kamatë e qartë.

Zakonisht bankat nuk e pronësojnë mallin e blerë nga bursa, por ia shesin klientit pa e blerë për vete, si dhe klienti autorizon bankën për ta shitur ende pa e pronësuar për vete.

Malli nuk lëviz nga vendi, por vetëm pronarët ndërrohen deri sa të kthehet tek pronari i parë.

Të gjitha këto bien ndesh me kushtet e parashtruara nga dijetarët muslimanë dhe për këtë e bëjnë të palejuar praktikën e shumë bankave, të cilat e kanë lansuar këtë produkt në emër të bankimit islam.

Akademia e Fikhut Islam pranë Ligës Botërore Islame në Mekë në tetor të vitit 1998 dha vendimin për lejimin e et-tevarruk të organizuar, duke u bazuar në teoritë dhe kushtet e vendosura, por duke parë praktikën e bankave, të cilat e zbatonin këtë

“Malli nuk bën të jetë ar apo argjend, ngaqë këto të dyja kanë trajtim të posaçëm në shitblerje, ku nuk lejohet afatizimi i çmimit për to...”

transaksion vërejtën parregullsi në ato praktika, sidomos të atyre bankave konvencionale që kanë hapur filiale me transaksione “islame”, më vonë në dhjetor të vitit 2003 mori vendimin për ndalimin e et-tevarrukut të organizuar. Gjithashtu Akademia Ndërkombëtare e Fikhut Islam pranë Organizatës së Konferencës Islamike në maj të vitit 2009 doli me përfundimin, se ende praktikën e et-tevarrukut të organizuar bien ndesh me parimet e bankimit islam.

Përfundimisht klientit i mbetet njëra nga dy gjërat, ose të vërtetohet në saktësinë e kontratës dhe përmbushjen e kushteve të lejimit të et-tevarrukut, ose i mbetet t'i mbështetet besueshmërisë që ka në bordin shariatik, i cili i monitoron transaksionet e bankës së caktuar. Nuk duhet përgjithësuar ndalesa për të gjitha bankat, sepse disa prej tyre kanë arritur t'i plotësojnë kushtet e parapara, sikurse banka Raxhihi dhe të tjera, të cilat e bëjnë et-tevarrukun me aksione, që është më e lehtë sesa me metale.

Prandaj duhen shikuar mirë kushtet dhe ofertat, të cilat i ofron banka dhe se sa ato kushte janë të zbatueshme. Për këtë nuk duhet nënshkruar kontrata, por kjo gjë të bëhet vetëm pasi të lexohet mirë e sidomos ato kushte që zakonisht janë me shkronja të vogla, ose në fund të faqes. ■

TË JESH NGA TË GUXIMSHMIT NË KËTË RAMAZAN

. Të jesh më e guximshme këtë muaj, është të përfitosh e mos të jesh prej atyre që u vjen keq pasi të shkojë ky muaj. Të jesh e guximshme është të marrësh vendimet e duhura në kohën e duhur. Të jesh e guximshme është të kërkosht kënaqësinë e Allahut pa marrë parasysh atë që thonë ose mendojnë njerëzit.

MARIAM E.

Para disa viteve gjatë përfundimit të këtij muaji të bekuar një mikja ime e dashur e përshkroi këtë muaj me fjalë të cilat akoma më rrinë ndërmend. Ajo tha, se “Ramazani është një medrese”. Më tha vetëm kaq, pra, se Ramazani është shkollë. Mendova shumë për fjalët e saj. Prej të gjitha atyre konkluzioneve tek të cilat më shpien mendimet e mia veçoj atë se nëse Ramazani është shkollë, atëherë agjërimi duhet të jetë mësuesi më i mirë i kësaj shkolle. Vërtetë agjërimi është mësues që rrit dhe edukon nxënësit mbi parimet e zhvillimit të një vullneti të fortë. Një vullnet, i cili duhet të të çojë në synimin e drejtë. Por këtij vullneti i duhen figura të guximshme për ta kryer atë.

Shumë prej nesh kanë vullnet të fortë për të bërë vepra të mira, por jo të gjithë ne e shfrytëzojmë atë. Kjo është e dukshme në atë se sa shumë të mira vijnë nga njerëzit në Ramazan. Rreshtat (safat) e xhamive janë të mbushura, ndërsa për njerëzit është e lehtë ta shpërndajnë pasurinë e tyre të dashur. Për këtë arsye pra, ata kanë vullnet, por mund të kenë mungesë guximi për ta vënë këtë në praktikë gjithmonë.

Kthehu të vetja jote, nëse mendon se ke një vullnet të fortë vazhdimisht, bëhu

mirënjohëse ndaj Allahut dhe le të jetë Ramazani një mundësi për ta përforcuar atë. Nëse jo, atëherë le të jetë Ramazani një mundësi për ta zhvilluar një vullnet të fortë. Të jesh më e guximshme këtë muaj, është të përfitosh e mos të jesh prej atyre që u vjen keq pasi të shkojë ky muaj. Të jesh e guximshme është të marrësh vendimet e duhura në kohën e duhur. Të jesh e guximshme është të kërkosht kënaqësinë e Allahut pa marrë parasysh atë që thonë ose mendojnë njerëzit.

Le ta kthejmë vëmendjen te një shembull tek ata që u kërkohej të marrin vendime të rëndësishme në kohë vendimtare, por nuk mundën. Xhaxhai i Pejgamberit tonë, *sal-lallahu alejhi ue selam*, Ebu Talibi është në shtratin e tij të vdekjes. Krijesa më e mirë e Allahut është pranë tij, duke e lutur atë ta pranojë të Vërtetën. Ai *sal-lallahu alejhi ue selem* i thotë: “Xhaxhi im! Duhet të dëshmosh se nuk ka të adhuruar zot të vërtetë përveç Allahut, që të kem një argument për ty para Allahut”.

Një moment i vështirë. Ndërsa dy “**...Drita e namazit të teravisë ka ndikim në tërë jetën tënde. Mos u bëj prej atyre që refuzojnë...”**

“Le të agjërojë edhe zemra jote gjithashtu. Le të agjërojë nga urrejtja, zilia dhe gjërat e mbrapshta kundrejt besimtarëve..”

armiqtë Ebu Xhehli dhe Abdullah ibn Abi Umajah ishin ulur aty afër. Ata vazhdonin duke ia përsëritur ato fjalë helmuese e duke i thënë: “Ebu Talib! A do ta braktisë fenë e `Abdul Mutalibit?!... Kurse Resulullahu *sal-lallahu alejhi ue selam*, vazhdimisht ia përsëriste atë fjalë, që do ta shpëtonte atë nga dënimi i përgjeshëm, gjithmonë nëse do Allahu.

Koha është për të marrë një vendim përfundimtar, por ai e refuzon. Ai refuzon të pranojë La ilahe il-Allah. Sa e hidhur është kjo që ai mos të jetë në mesin e guximtarëve. Ai nuk munda ta marrë atë vendim që ishte heroik. Ai kishte frikë prej popullit të tij. Tani hapja sytë jetës tënde, e cila gjendet në duart e tua. Muaji më i mirë do të bëjë një vizitë. Ka hapur dyert e tij të mëshirës dhe faljes, duke lypur nga ti për të hyrë. Kjo është një kohë e vështirë. Shejtanët janë të lidhur, por mbeten shejtanët e njerëzve rreth teje, të cilët të tërheqin nga çdo drejtim: “Është ok, kaloj sonte taravitë, do të bëjmë pak argëtim...”

Vendimi është në duart e tua për t'i lënë gjurmët e shejtanit, ndërsa drita e namazit të teravisë ka ndikim në tërë jetën tënde. Mos u bëj prej atyre që refuzojnë. Bëhu prej atyre nga më të guximshmit, të cilët luftojnë çdo dëshirë për të arritur qëllimet e larta (fisnike). Mos lejo që Ramazani të kalojë, ndërsa namazi yt është po i njëjti para dhe pas tij. Mos lejo të kalojë pa ndryshime pozitive në fjalët dhe vepra e tua. Përfundoji

me dy hapa të rëndësishëm rrugën e arritjes së guximit e të trimërisë.

Së pari, forcoji marrëdhëniet e tua me Allahun *subhanehu ue teala*, Krijuesin tënd. Nëse i forcon marrëdhëniet e tua me Atë që është mbi qiej, atëherë asgjë nuk të brengos nga kjo botë. Përule veten para Tij, kërko falje për mëkatet e tua të kaluara. Dije se nuk je gjë tjetër pos një robëreshë e thjeshtë dhe Ai është Zoti, Sunduesi. Dije se ti ke nevojë për ndihmën e Atij dhe ke nevojë për të të ndihmuar që të arrish suksesin. Pa ndihmën e Tij, nuk do të jesh në gjendje, as të agjërosh, apo të falesh në këtë muaj të bekuar. Pra, përpiqu ta arrish kënaqësinë e Tij dhe t'i drejtohesh Atij për çdo nevojë tënden.

Së dyti, forcoji marrëdhëniet e tua me Krijuesin, duke filluar me zemrën tënde. Le të agjërojë edhe zemra jote gjithashtu. Le të agjërojë nga urrejtja, zilia dhe gjërat e mbrapshta kundrejt besimtarëve. Kur Shejtani të pëshpërit diçka të keqe për besimtarin, poshtëroje guximshëm atë me një buzëqeshje të madhe në fytyrën e besimtarit. Ki një vullnet të fortë, që çdo natë të shkosh në shtrat më një zemër të pastër. Nëse zemra jote është e pastër ndaj besimtarëve, atëherë gjymtyrët e tua do të jenë të pastra në veprimet me ta.

Së fundi, kujtoje gjithmonë hadithin e Pejgamberit tonë: “Është i dështuar ai, të cilit i vjen dhe i shkon Ramazani, ndërsa atij nuk i falen gjynahet”. (Tirmidhiu, 3545, i klasifikuar si sahih nga Albani në Sahihin e Tirmidhiut). Të jesh e falur këtë Muaj është të lejosh që guximi yt të vijë së bashku me ty edhe jashtë kësaj “shkolle”. Të kesh në zemër agjërimin, në gjuhë dhe në gjymtyrë edhe pasi ta prishësh agjërimin. Kjo është trimëri e guxim. Allahu na dhëntë bereqet në këtë muaj të bekuar dhe na bëftë nga të drejtët dhe të suksesshmit. ■

nga anglishtja: Drita Maliqi

PËRZIERJA E GJINIVE ËSHTË NJË REALITET... POR CILA ËSHTË ZGJIDHJA?

Kjo është ndjesia që përjeton. Një realitet në të cilin përzierja e gjinive është bërë një e vërtetë, të cilën nuk mund ta injorosh, sepse ajo është më e fortë se ti, sepse ajo është si furtuna që i largohesh, por ajo të mbështjell dhe ka mundësi që të të mposhtë

SAFIJE VUDGAJRI

Del nga shtëpia dhe i hip makinës. Merr një nga mjetet e transportit, kalon rrugën, merr rrugicat dhe vendkalimet. Hapat e tu të çojnë në çdo anë. I drejtohesh punës ose shkon në treg, në shkollë, ose për shëtitje...

Ka shumë arsye që të ftojnë të lëvizësh në një sipërfaqe më të madhe të mendimit, vendimit dhe zgjedhjeve të tua. Kjo është një botë e gjerë dhe e gjatë, e hapur për ty dhe për të gjithë njerëzit pavarësisht gjuhëve, nënshtetësive, ngjyrave, natyrave, vlerave dhe sjelljeve të tyre të ndryshme dhe pavarësisht objektivave, ambicieve dhe kulturave të tyre të shumëllojshme...

Çdo ditë ti përzihesh me grupe të ndryshme njerëzish: gra dhe burra, të mëdhenj dhe të vegjël, me të cilët ndërvepron, flet, diskuton, i dëgjon dhe njihesh me ta, komunikon me ta dhe plotësoni njëri-tjetrin. Me ta bashkohesh për shumë gjëra: me lidhje fafërisnore, afërsie, shoqërie, vëllazërie ose fqinjësie... lidhesh me ta me lidhje të ndryshme dhe për interesa të ndryshme.

Allahu i Lartësuar thotë: *“O ju njerëz! Ne ju krijuam prej një mashkulli dhe një femre dhe ju bëmë popuj e fise që të njiheni. Më i nderuari nga ju tek Allahu është ai më i devotshmi. Vërtetë, Allahu është i Gjithëdijshtëm, i Gjithëinformuar.”*

(Huxhurat; 13).

Ti je, jeton një realitet të përzier; të ëmbël dhe të hidhur. Ngjyrat e tij janë kontradiktore, të cilat vetja herë-herë t'i pëlqen dhe herë-herë largohet prej tyre, shpirti yt herë i njeh dhe herë i injoron, syri yt i dëshiron dhe i urren, hapat e tyre herë afrohen pranë tyre dhe herë largohen...

Ti lundron në barkën e jetës, të cilën e vozit bashkë me seksin tjetër që e ke me vete, sepse kjo është zgjedhja e vetme për të cilën nuk ke zgjedhje tjetër përveç saj që të udhëtojë me ty. Nuk mund të ndalosh fryrjen e erës, që të flladit apo të largosh prej vetes ndjesinë e frikës që depërton tek ti. Disa pyetje të tërheqin vazhdimisht: Po sikur të mbytet kjo barkë dhe papritmas ta gjesh veten të goditur nga shuplakat e valëve dhe gjendesh i detyruar që të notosh në largësi të gjata, derisa të mbërrish në thellësi të detit, sikur të ishe një gjethe e thatë vjeshte, që është shkukur nga degët e saj, ka rënë mbi tokë dhe shkelet nga këmbët kalimtare?

Kjo është ndjesia që përjeton. Një realitet në të cilin përzierja e gjinive është bërë një e vërtetë, të cilën nuk mund ta injorosh, sepse ajo është më e fortë se ti, sepse ajo është si furtuna që i largohesh, por ajo të mbështjell dhe ka mundësi që të të mposhtë. Këto janë sprova të mëdha, që të ndjekin nga pas: ***“Ose (veprat e tyre) janë si errësirat në det të thellë, të cilin e mbulojnë valët mbi valë dhe mbi ato retë e dendura, pra, errësira njëra mbi tjetrën, saqë nuk mund ta shohë ai as dorën e vet. Atij të cilit Allahu nuk i jep dritë, ai nuk ka për të pasur dritë.”*** (Nur; 40).

Kur të ndodhin këto gjëra ti nuk do të mund t'i japësh një përgjigje atij që të pyet dhe të thotë: “Për ku je drejtuar?” Vetëm një përgjigje mundet: “Në të vërtetë, nuk e di.”

Sepse ti me të vërtetë nuk di një vend tjetër që të të mbajë larg këtyre sprovave, një vend ku nuk përzihen burrat me gratë dhe as gruaja me burrin, një vend tej ku çdo gjini të jetojë më vete, me bashkëshortin, me fëmijën, me familjen dhe njerëzit e tij më të afërt...

“...Autoriteti për ty është një detyrë dhe për gruan një nder, sepse ajo është bashkëshortja jote, ose vajza jote, ose nëna jote, ose teza jote, ose halla jote, ose fqinja jote, ose motra jote...”

Por besimi të ndalon që të thuash: “Vërtetë nuk e di, sepse besimtari ka një kible, së cilës i kthehet dhe një objektiv drejt të cilit i drejtohet, një busull që e orienton dhe një rrugë që i përmbahet. Ai e di se nga erdhi dhe ku po shkon. Ai nuk jeton kot dhe as pa orientin në dynja, pa një qëllim.”

Kur në të vërtetë nuk e di, atëherë thua: “Nuk ka rrugëdalje, as shpëtim, as fund dhe zgjidhje... dhe këtu fillon disfata, sepse në këtë realitet të përzier që të zë ngushtë, të lodh, të zë frymën dhe të mbyt, ti mund të gjesh sigurinë dhe forcën duke lëvizur në të. Kur të mësohesh që ta jetosh atë me të gjitha të mirat dhe të këqijat e tij, me të gjitha pamjet që i pëlqen dhe nuk i pëlqen, ashtu siç mësohesh me shijen e hidhur të kafesë dhe ashtu siç mësohesh me një ushqim që nuk ka kripë apo me një pije që nuk ka sheqer, apo me gjëra të tjera, që nuk i përshtaten natyrës tënde, zakoneve dhe zgjedhjeve të tua...”

Kjo nuk do të thotë që të mësohesh për të qenë negativ, sikundër qëllimi është që të mësohesh që të bashkëjetosh më këtë realitet të përzier dhe në të njëjtën kohë ta ruash vetveten nga ajo që ndodh përreth teje, sepse ti je njëri nga të dy; ose burrë, ose grua. Detyra juaj e përbashkët bazohet mbi themelet e ndërtesës dhe ngritjes drejt majave nëpërmjet arritjeve në ndryshim, përmirësim dhe reforma, të cilat kanë kuptimin e ringjalljes së vlerave, sjelljes dhe virtyteve... që të dy ju

filloni nga vetvetja dhe pastaj me tjetrin, sepse ju jeni një degë nga trugu dhe një trung për degën.

Realitetin që të imponon të përzihesh me një gjini tjetër, që ndryshon plotësisht nga ti në formë, tipare, fizionomi, në natyrë, në reagime dhe në personalitet, ti je i detyruar që ta pranosh, sepse ti me natyrën tënde tërhiqesh drejt asaj. Ai të tërheq vëmendjen dhe mund të të sprovtojë, mund të të tërheqë pa e ndjerë drejt katastrofave, të ta largojë këmbën nga qëllimi yt, të të devijojë mendimin nga objektivi, të të shterojë forcat dhe të dobësojë ambicien. Në këtë moment do të zbulosh se ke filluar të notosh në një barkë, që e tërheqin erërat e forta, që për pak sa nuk të mbyt dhe me të vërtetë mund të mbytesh.

Kudo që të hidhesh dhe kudo që të lëvizësh do të takohesh me këtë gjininë tjetër. Ajo është gjithmonë para teje, prapa ose krah teje. Pamja e saj të ndjek si hija jote. Zërin e saj e dëgjon, që të pëshpërit, sikur të thërret nga larg, por që është afër. Ti e kërkon sepse vetja jote e ka zgjedhur për të qenë pjesëmarrëse dhe bashkudhëtare në këtë jetë. Ajo gjini është gjithmonë me ty brenda dhe jashtë shtëpisë tënde... Si mund të kesh mundësi që të pranosh një realitet si ky të përzier me gjithçka, që përfshin kjo në peshë dhe kuptim?!

Ti, o burrë dhe ti o grua, jeni krijesa që plotësoni njëri-tjetrin: trung dhe degë të një peme të mirë dhe të begatë, që rrënjën e ka të palëvizshme, që ujitet me nektarin e përkujdesjes, që rritet me sigurimin e ruajtjes dhe mbrojtjes, që bën frute të dobishme dhe punë të mirë, që korr frytet e dashurisë dhe mëshirës ***“Një nga argumentet e Tij është se ka krijuar për ju nga vetët tuaja bashkëshorte, që të gjeni prehje tek ato dhe mes jush ka hedhur dashuri dhe mëshirë. Vërtetë, në këtë ka argumente për një popull që mendon”*** (Rum; 21).

Allahu i Lartësuar nuk ishte i pafuqishëm për të krijuar në një gjini të vetme, por urtësia e Tij ka bërë të pashmangshme plotësimin dhe

afrimitetin me njëri-tjetrin, në mënyrë që të funksionojë drejtë jeta me ekzistencën e dy gjinive, sepse ky është kulmi i barazisë dhe i drejtësisë, sepse janë krijuar bashkë, por veprat e tyre ndryshojnë: ***“Pasha Atë që krijoi mashkullin e femrën! Vërtet, veprimi juaj është i llojllojtë”*** (Lejl; 3-4).

Por ju pajtoheni në qëllimet, synimet dhe ambiciet tuaja, mbani në supet tuaj përgjegjësinë e ngjitjes dhe renditjes së blloqeve të ndërtimit dhe përgjegjësinë e ndryshimit në të gjitha fushat e jetës... Ju jeni brezi i sotëm, ju jeni baballarët dhe nënat e brezave të së nesërme. Si mund të prodhoni një umet të fortë, ndërkohë që shqetësimet tuaja janë ende të vogla dhe fëmijërore?

Si mund t'i ngrenë sytë kokërdhokët e tyre për të parë fitne, që varen nëpër bishtat e tyre, ndërkohë që janë krijuar për të parë gjithësinë me vëmendje dhe meditim: ***“A nuk i shikojnë devetë se si janë krijuar? Edhe qiellin se si është ngritur lart! Edhe kodrat se si janë ngulitur! Edhe tokën se si është shtruar! E ti pra, këshillo, se je vetëm përkujtues. Ti ndaj tyre nuk je mbikëqyrës!”*** (Gashije; 17-22).

Ëndrrat tuaja janë të thjeshta, që thjeshtohen edhe më shumë nga veprat e ulëta, gabimet dhe gjynahet, por në fakt ato duhet të jenë madhështore, të realizueshme dhe që lartësohen prej sjelljeve fisnike dhe edukata.

Si mund të kenë sukses projektet ambicioze dhe shpresat përparimtare, kur duart që ngrenë flamurin e tyre, që ngrenë themelet e tyre, që përhapin idetë e tyre dhe që planifikojnë për zbatimin e tyre në të vërtetë mbajnë një sëpatë që prish parime, vlera dhe edukatë?

Ti, o burrë dhe ti o grua, jeni të zotët e vendimmarrjes. Si mund të dalë një vendim prej dikujt që ka humbur aftësinë për të marrë vendime? Ju i nënshtroheni së bashku një ligji të vetëm hyjnor, që është i prerë dhe i urtë, që rregullon marrëdhëniet mes jush me norma fetare të detyrueshme. Kështu askujt nuk i lejohet, që t'i mbajë ato larg vetes, sepse me to

ju jeni të lirët nga mesi i robërve dhe pa to jeni robërit e të lirëve.

Liria që meritoni ta vini në jetë dhe të kënaqeni me të është ajo liri që jua ka dhënë Allahu dhe që nëpërmjet saj ju arrini të ruani veten tuaj, fenë tuaj dhe nderin tuaj dhe të ruani gjymtyrët tuaja nga mosbindja ndaj Allahut të Lartësuar, apo që të lëvizin aty ku nuk i pëlqen Atij...

Ju jeni shtëpia, shkolla, universiteti, institucioni, vendi i punës dhe fabrika... ju jeni shoqëria. Si mund të përmirësohet një shoqëri pa përmirësimin tuaj dhe pa iniciativën tuaj për të përmirësuar vetët tuaja?

Ti, o burrë musliman, je forca, siguria, butësia dhe mbrojtja e një strukture të tërë madhështore. A e di kuptimin e autoritetit të vërtetë në fjalën e Allahut të Lartësuar: ***“Burrat kanë autoritet mbi gratë, meqë Allahu u ka dhënë disa cilësi mbi to”*** (Nisa; 34)?

Autoriteti dhe burrëria e vërtetë për ty nuk do të thotë largimi i gruas, as përcërimi i saj, as cenimi i paprekshmërisë së saj, as tradhtia e amanetit të saj dhe as besimit që ka ajo tek ti, si burimi i forcës, krenarisë, dinjitetit dhe xhelozisë së saj për nderin e saj...

Ky është detyrimi jot, që duhet ta realizosh dhe detyra të cilën duhet ta meritosh. Autoriteti për ty është një detyrë dhe për gruan një nder, sepse ajo është bashkëshortja jote, ose vajza jote, ose nëna jote, ose teza jote, ose halla jote, ose fqinja jote, ose motra jote... sepse ajo është vetja dhe dega jote... Atëherë si mund të përpiqesh të prishësh një degë, trungu i së cilës je ti, si mund të djegësh një bimë të gjelbër që vetë e ke mbjellë dhe po vetë do të vjelësh frytet e saj?!

Ti, o grua muslimane, je buzëqeshja, ngrohtësia, dhembshuria, prehja dhe kurora jote është turpi, shenja e besimit tënd është devotshmëria dhe nderi që të sjell vetëm të mira.

Nga Imran ibën Husajni përcillet se ka thënë: “I Dërguari i Allahut *sal-lallahu alejhi ue selem*, ka thënë: “Turpi nuk sjell gjë tjetër veç të mirës.” Buhariu dhe Muslimi.

“...Përzierja është një realitet që nuk mund t’i shpëtosh, por zgjidhja është në duart tuaja. Ajo është arratia drejt Allahut të Lartësuar nga të gjitha sprovat e dynjasë, nga epshet dhe zbukurimet e saj dhe nga ky armik, Iblisi...”

Kjo të nxit që t’i largohesh vendeve të sprovave dhe shkaqeve të saj. Kur largohesh nga shtëpia jote për një nevojë, për një diçka që të duhet, për një qëllim për realizimin e të cilit kërkon ndihmën e një të mire, atëherë pamja jote le të përkohë me normat e Islamit, me vlerat dhe edukatën me të cilën je edukuar brenda shtëpisë tënde. Veshja jote le të reflektojë mineralin e xhevahirit tënd, dritën e vezulluese të pastërtisë tënde dhe hijeshinë e nderit tënd. Ajo të mbulon, ndaj prej teje nuk duhet të shfaqen pjesë që të joshin, në mënyrë që sytë që të shohin me lakmi të largohen prej teje dhe të shmangen zemrat që anojnë drejt teje nga sëmundja. Ajo të ruan nga hapat djallëzore, të cilat shpejtojnë të shohin tek ti atë që është e ndaluar.

Allahu i Lartësuar thotë: ***“Thuaju besimtareve të mbulojnë shikimet e tyre, të ruajnë pjesët e turpshme të trupit të tyre, të mos zbulojnë stolitë e tyre përveç atyre që janë të dukshme, le të hedhin shamitë mbi krahërorin e tyre dhe të mos ua tregojnë bukuritë e tyre askujt përveç burrave të vet, baballarëve të vet ose baballarëve të burrave të vet, djemve të vet ose djemve të burrave të vet, vëllezërve të vet ose djemve të vëllezërve të vet, apo djemve të motrave të veta, ose grave të tyre dhe robërshave, të cilat i kanë në pronësinë e tyre, ose shërbëtorëve nga***

meshkujt, të cilët nuk ndiejnë nevojë për femrat, ose fëmijët që nuk kanë arritur pjekurinë për gra. Le të mos kërcasin me këmbët e tyre për të zbuluar fshehtësinë nga stolitë e tyre. Pendohuni të gjithë tek Allahu, o besimtarë, ndoshta gjeni shpëtim.”Nur; 31.

Ashtu si veshja jote, në këtë mënyrë duhet të jetë edhe fjala dhe vepra jote, plotësisht në përputhje me të. Allahu i Lartësuar thotë: **“Mos u llastoni në të folur e të lakmojë ai që ka sëmundje në zemrën e tij, po thoni fjalë të matura dhe rrini në shtëpitë tuaja e mos shfaqni bukurinë tuaj, si shfaqjet në injorancën e hershme, faleni namazin, jepni zekatin dhe respektojeni Allahun dhe të dërguarin e Tij.”**Ahزاب; 32, 33.

Kështu ti ruaj veten dhe bashkëshortin që të qëndron pranë në këtë jetë. Ai mund të jetë burri yt, biri yt, babai yt, xhaxhai yt, fqinji yt ose vëllai yt... Si mund të prishësh një degë trugu i së cilës je ti dhe si mund të edukosh disa breza kur i ke humbur vlerat?

Ju që të dy punoni që të bëni me njëritjetrin një jetë të mirë, me dinjitet dhe të ndershme... për të cilën do të shpërblehesh me të mira:

“Mashkulli apo femra që punon vepra të mira duke qenë besimtar, të tillët do të hyjnë në Xhenet dhe nuk do t'i bëhet padrejtësi goftë edhe një fije.”Nisa; 124.

“Mashkulli apo femra, që punojnë një vepër të mirë duke qenë besimtarë do t'i jetësojmë një jetë të mirë.”Nahl; 97.

Ju të dy nuk keni zgjedhje tjetër përveç kësaj zgjedhjeje që ka bërë Allahu i Lartësuar për ju, që është prania juaj së bashku për të njëjtin qëllim, që jeni krijuar dhe që është adhurimi. Duhet ta dini, se ju të dy së bashku keni mundësi që ta realizoni këtë qëllim, kur secili prej jush i përgatit dhe ia shtron rrugën tjetrit dhe kjo duke mbajtur mbi vete peshat, mundimin dhe lodhjen e tij...

Ky është botëkuptimi, që nëse arrini të kuptoni qëllimin e tij, atëherë do të arrini qëllimin e plotë të krijimit tuaj së bashku. Atëherë ndajini së bashku përgatitjen e rrugës

tuaj, përgatitjen e vetes tuaj për të adhuruar Allahun, secili prej jush le të marrë përsipër mbajtjen e kësaj përgjegjësie për të cilin keni nevojë të derdhni mund, vështirësi dhe mundim për të realizuar fitoren. Ju të dy po ecni në një rrugë të thepisur, ku secili ka nevojë që të mbajë tjetrin, derisa të dilni në një vend të sigurt dhe ku asnjëri prej jush të mos bjerë në vende të rrëshqitshme, kthesa dhe gropa... ku nëse rrëshqet këmba e njërit prej jush dhe ka mundësi të bjerë, tjetri të arrijë ta mbajë duke i dhënë ndihmën e vet.

Përzierja është një realitet që nuk mund t'i shpëtosh, por zgjidhja është në duart tuaja. Ajo është arratia drejt Allahut të Lartësuar nga të gjitha sprovat e dynjasë, nga epshet dhe zbulimet e saj dhe nga ky armik, Iblisi, i cili përpiket pas jush me humbjen e tij, që t'ju largojë nga udhëzimi dhe rruga e drejtë dhe t'ju bëjë prej banorëve të zjarrit, që ndizet fort: **“Shejtani është armiku juaj, ndaj bëjeni atë armik. Ai i bën thirrje partisë së tij, që të jenë prej banorëve të zjarrit të ndezur fort.”**(Fatir; 6).

Çështja është mjaft e thjeshtë dhe e lehtë. Që të gjithë ne kemi mundësi duke lëvizur në këtë realitet të përzier, që të arratisemi drejt Allahut të Lartësuar në të gjitha situatat; në këmbë dhe ulur, zgjuar dhe në gjumë, si dhe në të gjitha kohët; natën dhe ditën: **“Shkoni me vrull drejt Allahut. Unë jam një qortues i hapur prej Tij dhe mos i shoqëroni Allahut një zot tjetër, edhe për këtë unë jam i dërguar prej Tij, që t'ju tërheqë haptazi vërejtjen.”**(Dharijat; 50, 51).

Që të gjithë ne jemi muhaxhirë në këtë dynja dhe/ose do të jesh një muhaxhir që emigron drejt Allahut të Lartësuar dhe të Dërguarit të Tij, ose do të emigrosh drejt dynjasë për ta fituar, ose drejt një gruaje për t'u martuar me të. Gjithsecili ka një kahe që i drejtohet dhe secili prej nesh le të zgjedhë drejtimin, rrugën, objektivin dhe mesazhin e tij. Secili ecën, ndaj le të shohë, se ku i hedh hapat e vet... ■

TI DHE FAMILJA JOTE GJATË RAMAZANIT

SELAM SHERABI

Familja jote, shoqëria e afërt, të cilët të konsiderojnë mbretëreshë është përgjegjësi për ty në çdo kohë dhe në çdo rast. Detyrimet e tua ndaj familjes shtohen në muajin që e arrijmë vetëm një herë në vit e nuk garantohemi se do ta arrijmë vitin e ardhshëm “Muaji i Ramazanit”. Pra, familja nga ti do të ketë nevojë për udhëzimin drejt më të vlefshmes, përkrahjen në kryerjen e adhurimeve të vërteta, dhe t’i ofrosh asaj ndihmë pa u dëshpëruar dhe pa humbur shpresën për shkak se është larguar nga edukata të ndryshme të familjes gjatë Ramazanit, që për fat të keq janë shoqëruar me këtë muaj në veçanti.

Ti ke një rol që nuk shpërfillet, ti mund të jesh shëmbëlltyrë t’i mënjanoj nga ato gabime pa e vërejtur vetë. Kujdesu të largosh veten dhe familjen tënde të mos bien në këto gabime, dhe përkujto se je duke formuar një gjeneratë të së ardhmes, të cilët me rolin e

tyre do të jenë përgjegjës për gjenerata që do të vijnë pas. Nëse mbjell tek ata edukatën e duhur po ashtu do t’i trashëgojnë fëmijët e tyre dhe e kundërta po ashtu, kjo është një barrë e madhe për ty ta kuptosh madhështinë e kësaj gjëje. Në vazhdim do të paraqesim disa sjellje të këqija dhe gabime në të cilat bien disa familje muslimane gjatë Ramazanit.

Nijeti

Disa e harrojnë të bëjnë nijet për agjërimin, kështu që duhesh të përkujtosh pjesëtarët e familjes tënde, që të bëjnë nijet që në mbrëmje para kohës së sabahut, kjo na vërtetohet nga i Dërguari, *sal-lallahu alejhi ue selem*, të ketë thënë: “*Kush nuk bën nijet që në mbrëmje ai nuk ka agjërim*”.

Fjetja gjatë ditës dhe ndeja e natës

Kështu sillen shumë njerëz gjatë muajit të bekuar të Ramazanit, ku flenë ditën dhe zgjohen natën, Allahu i Madhëruar thotë: “*Dhe natën ua bëmë mbulesë* (si rrobat). *Ndërsa ditën e bëmë për gjallërim*.” Ata me këtë nuk e shijojnë ëmbëlsinë e agjërit, ku

ndoshta disave mund t'ju kalojë koha e drekës apo edhe e ikindisë. Për këtë obligim i yti si nënë është të rregullosh kohën në familjen tënde dhe të sakrifikosh në mos lejimin e ndejave të natës, të flenë natën e të zgjohen ditën, që secili të shkojë e të kryejë veprimtarinë e vet, burri në punë e fëmijët në shkollë.

Shikimi i serialeve dhe kuizeve

Dhe programe të tjera për të cilat garojnë kanalet për transmetimin e tyre, që për fat të keq këto kanale e presin Ramazanin dhe përgatiten për te më tepër sesa ne bëhemi gati, ku programi i saj përgatitet me kujdes për të joshur shikuesit më tepër, sesa ne përgatisim fëmijët tanë dhe i joshim në adhurim gjatë Ramazanit.

Në kuzhinë

Shumë gra shumicën e ditës e kalojnë në kuzhinë për të përgatitur ushqimin dhe mundet që mos ta përfundojnë përgatitjen pos në ezanin e akshamit e ndonjëherë edhe pas ezanit. Me këtë ajo e humb ditën, pra muajin në mesin e enëve dhe erëzave, larg nga përmendja e Allahut, adhurimi dhe leximi i Kuranit, ndoshta kërkon nga bija e saj të përgatisë lloje të tjera ushqimi, në vend që ta nxisë atë në adhurim. Për këtë duhesh ta mësosh familjen tënde të mjaftohen me një ose dy lloje ushqimi dhe kohën që e kalon në kuzhinë, e drejtë e jotja është ta adhurosh Allahun në atë kohë.

Teprimi në ngrënie dhe pirje

Gjë e cila rezulton në përtaci dhe apati, që e godet gjithë familjen, e i vonon ata nga përgatitjet e detyrimeve jetësore, i dështon atyre namazi i teravisë dhe adhurimeve të tjera për të cilat ata duhet të përgatiten për në Ramazan.

Lutja e iftarit

Shumica e familjeve kaplohet nga gjendja e zhurmës para iftarit, njëra vjen me pijet, tjetra i vërtit enët në zjarr, ky kërkon ujë, ndërsa harrojnë se erdhi koha për lutje në

“Për këtë duhesh ta mësosh familjen tënde të mjaftohen me një ose dy lloje ushqimi dhe kohën që e kalon në kuzhinë, e drejtë e jotja është ta adhurosh Allahun në atë kohë...”

iftar, lutje e cila nuk refuzohet.

Falja e namazit të akshamit me xhemat

Shumica e burrave nuk e falin namazin e akshamit me xhemat, sepse i tërheq tryeza e iftarit me shumëllojshmërinë e saj me programe tërheqëse gjatë iftarit nga shkuarja në xhami, këtu duhesh së pari ta pakësosh tryezën në disa hurma e një gotë me ujë, e më pas përgatitjen e tryezës pas kthimit të burrit dhe fëmijëve nga namazi. Do të shohësh se kjo gjë është më e mirë po ashtu edhe nga aspekti shëndetësor.

Vizitat

Disa gra preferojnë të kalojnë netët e Ramazanit me vizitat e të afërmeve. Nëse kjo ndodh si shkas për lidhjet farefisnore, atëherë s'ka gjë, por të mos e zgjasim vizitën e të tejkalojmë te përgojimi, bartja e fjalëve në atë ndejë etj.

Lënia e syfyrit

Disa familje e lënë syfyryn përkundër dobive, të cilat i ka cekur i Dërguari i Allahut *sal-lallahu alejhi ue selem*: “*Bëni syfy, ngaqë në syfy gjendet bereqeti*”, për këtë duhet të kujdesesh për këtë ushqim dhe të kujdesesh në zgjimin e mbledhjen e familjes në tryezën e syfyrit.

Cikli mujor (hajzi) dhe lehonja (nifasi)

Disa gra dhe të reja bëhen pasive nga adhurimi gjatë hajzit dhe nifasit, e kjo gjë është gabim, se nëna duhet patjetër të kuptojë bijën e saj se hajzi ndalon nga agjërimi dhe namazi, mirëpo nuk e ndalon atë nga përmendja e Allahut, lutja, lëmosha, nga

leximi i Kuranit, por duke mos e prekur mus'hafin.

“Ende jeni të vegjël”

Disa nëna i ndalojnë fëmijët e tyre nga agjërimi, duke u argumentuar se ata janë ende të vegjël dhe nuk kanë mundësi fizike për ta bërë një gjë të tillë, këtu duhet që nëna të mos e injoron këtë dhe mbikëqyrjen e saj në kryerjen e agjërit, kur fëmija të arrijë vitin e obligueshmërisë e më pas përkujtimin për kryerjen e asaj që i ka mbetur nga ditët e agjërit pasi të kalojë Ramazani.

Dhjetëshi i fundit në treg

Shumica e familjeve muslimane e humbasin dhjetëditëshin e fundit të Ramazanit në treg, bëhen turma nëpër tregje në ditët ku afrohet dita e Bajramit për të blerë gjërat e nevojshme për Bajram, si roba, ëmbëlsira, mjete për gostitje etj., nëna i merr fëmijët e saj në treg që të zgjedhin e të masin rrobat, po ashtu kërkon nga burri i saj ta shoqërojë atë, e me këtë e gjithë familja e humbet shansin për adhurim. Ky shans nuk përsëritet përveçse një herë në vit, dhe kur i Dërguari i Allahut, *sal-lallahu alejhi ue selem*, arrinte dhjetë ditët e fundit e shtrëngonte izarin, e gjallëronte natën, i zgjonte familjarët duke kërkuar natën e Kadrit, për këtë ai edhe bënte itikaf në këto net të fundit.

Vonimi i sadakatu fitrit

Prej gabimeve në të cilat bien disa familje është edhe vonimi i sadakatu fitrit deri në kalimin e kohës. Ki kujdes që t'ia përkujtosh burrit tënd ta japë atë para namazit të Bajramit.

Namazi i Bajramit

Disa gra e neglizhojnë që t'i dërgojnë fëmijët e tyre për namazin e Bajramit, pavarësisht se i Dërguari i Allahut, *sal-lallahu alejhi ue selem*, i ka nxitur gratë e burrat të jenë të pranishëm në këtë namaz edhe ato që janë me hajz si dhe ato që janë shumë të reja. ■

Nga arabishtja: Shpend ZENELI

“O ju që keni besuar! Agjërimi ju është bërë obligim siç qe bërë obligim edhe për ata që ishin para jush me qëllim që të mund të bëheni të devotshëm (të përkushtuar).”[1]

[1] Bekare:183.

DISA NGA DOBITË SHPIRTËRORE TË AGJËRIMIT

SHKRUAN: JUSTINIAN TOPULLI

Një nga kuptimet e devotshmërisë në kuptimin fetar do të thotë edhe të ruhesh nga gjynahet. Agjërimi e kryen këtë mision, sepse gjynahet janë dy-llojesh: nga njëri lloj i gjynaheve mund të largohesh si rezultat i aktivitetit mendor, siç është pija alkoolike, bixhozi, vjedhja, mashtrimi... etj. Tek ky lloj i gjynaheve bën dobi këshilla, premtimi për shpërblimin që ka ai që i lë ato dhe dënimin që merr ai që nuk i lë, në këtë botë dhe në tjetrën.

Ndërsa lloji tjetër i gjynaheve vjen si pasojë e shkaqeve natyrore, siç është zemërimi, epshi natyror, i cili është i vështirë të lihet vetëm me anë të mendjes, ndaj dhe Allahu e bëri agjërimin mjet për t'u ruajtur prej këtyre gjynaheve. Kjo sepse agjërimi e vë në baraspeshë këtë forcë natyrore, e cila të shtyn drejt këtyre gjynaheve, dhe kështu muslimani ngrihet mbi poshtërsitë e kësaj bote materiale në botën e lartë shpirtërore, kështu pra agjërimi është një mjet që të bën të krahasueshëm me engjëjt dhe të largon nga cilësitë shtazarake. Tek agjërimi do të gjejmë mbrojtje për të mos rënë në gjynahe, mbrojtje nga ndëshkimi në botën tjetër,

mbrojtje nga sëmundjet dhe pasojat negative që lënë abuzimet në shijimin e kënaqësive trupore.

Njerëzit e pafe në përgjithësi i japin përparësi kënaqësive trupore: ushqimit, pijeve alkoolike, grave, lojërave dhe muzikës. Të gjitha këto i japin një energji shtazarake trupit të njeriut dhe për rrjedhim forcohen edhe ndjenjat epshore dhe kafshërore tek ai dhe mbizotërojnë mbi forcën logjike dhe shpirtërore. Për këtë arsye fetë e ardhura nga Allahu kanë urdhëruar agjërimin, sepse agjërimi i rafinon dhe i edukon këto forca dhe energji duke e ndaluar njeriun të tejkalojë marrjen e tyre dhe si rezultat vendoset baraspesha e domosdoshme ndërmjet trupit dhe shpirtit. Këtë baraspeshë Islami e ka ruajtur në të gjitha urdhëresat e tij.

Agjëruesi nuk bën gjë tjetër vetëm se braktis të ngrënë, të pirën dhe epshin e tij për hir të Atij që adhuron. Kjo do të thotë të braktisë gjërat e dashura dhe të këndshme të trupit, dhe shijen që ato të japin për hir të dashurisë ndaj Allahut dhe kënaqësisë së Tij. Kjo është një e fshehtë ndërmjet njeriut dhe Zotit, të cilën askush nuk mund ta dijë përveç tyre. Njerëzit mund të qëllojnë që ta shohin një njeri që agjëron; që nuk ha, nuk pi dhe nuk kryen asgjë nga

“Agjërimi ka tre nivele: agjërimi i përgjithshëm, agjërimi i veçantë dhe agjërimi tepër i veçantë...”

ato që e prishin agjërimin, por që ky njeri e ka lënë ushqimin, pijen dhe epshin e tij për hir të Atij që adhuron; kjo është diçka që nuk mund ta shohë asnjë prej njerëzve, dhe pikërisht ky është realiteti i agjëritit. Agjërimi ka tre nivele: agjërimi i përgjithshëm, agjërimi i veçantë dhe agjërimi tepër i veçantë. Për sa i përket agjëritit të përgjithshëm ai kryhet duke ndaluar trupin të ushqehet si dhe të kryejë akte epshorë. Agjërimi i veçantë kryhet duke ndaluar shikimin, dëgjimin, gjuhën, dorën, këmbën dhe të gjitha organet e trupit, që të mos kryejnë gjynahe. Agjërimi tepër i veçantë është agjërimi i zemrës dhe i mendjes nga çdo pasion i ulët dhe çdo mendimi i keq, që të largon nga Allahu. Ai është gjithashtu largimi me shpirt nga kjo botë dhe veçim me Allahun.

Disa nga rregullat që duhet të kihen parasysh gjatë agjëritit të veçantë është: ruajtja e shikimit nga gjërat e ndaluara, përmbajtja e gjuhës në nxjerrjen e fjalëve të shëmtuara dhe të pahijshme, si dhe fjalëve të padobishme dhe në fund; ruajtja e të gjithë pjesëve të tjera të trupit nga çdo gjë e papëlqyeshme. I Dërguari i Allahut, bekimi i Zotit qoftë mbi të, ka thënë: *“Ai njeri që nuk i lë fjalët e këqija dhe të vepruarit me to, Allahu nuk ka nevojë që ky njeri të lërë të ngrënë dhe të pirën.”*^[2] *“E sa prej atyre që agjërojnë nuk përfitojnë prej agjëritit të*

tyre vetëm se uri dhe etje?!”^[3]

Vetvetiu kuptohet se agjërimi e humb vlerën edukativo-shpirtërore, nëse njeriu nuk tërhiqet nga dëfrimet, madje edhe në mendime. Kjo mund të duket tepër e vështirë në sytë e njerëzve që nuk agjërojnë, por përvoja shekullore tregon se besimtarët e vërtetë gjatë agjëritit të Ramazanit e fitojnë një aftësi të tillë. Njerëzit që jepen pas adhurimit kanë konstatuar se dëshira për të plotësuar kënaqësitë trupore natyrale e pengon përsosmërinë shpirtërore të njeriut. Që trupi t'i nënshtrohet shpirtit ai duhet t'i shmanget fuqisë trupore dhe kështu atij i jepet mundësia për shtimin e fuqisë shpirtërore. Është konstatuar se në këtë drejtim nuk ka asgjë më efikase sesa uria, etja, largimi nga epshi, kontrolli i gjuhës, zemrës, mendimeve dhe organeve të tjera. Një nga mënyrat për përsosjen e njeriut është edhe nënshtrimi, që duhet t'i bësh natyrës shtazarake që shfaqet tek njeriu; nënshtrim ndaj logjikës dhe shpirtit. Natyra e njeriut ndonjëherë ndodhet në situata rebelimi ndaj dhe ka nevojë për ushtrime të ashpra, siç është agjërimi për të mposhtur epshet e veta. Nëse njeriu gabon, pendimi dhe lodhja që vijnë prej agjëritit e ndihmojnë atë për pastrimin e shpirtit dhe i forcojnë atij vendosmërinë për të mos i përsëritur gabimet e tij.

Një rregull tjetër që duhet pasur parasysh gjatë agjëritit është edhe mosngrënia e tepërt gjatë natës, por mjafton që njeriu të hajë aq sa i nevojitet dhe të mos e teprojë. Për shumë njerëz muaji i Ramazanit është muaji i netëve, ku hahet dhe pihet pa karar, gatuhet dhe shpenzohet për ushqim ajo që nuk bëhet edhe në muajt e tjerë! Këta njerëz nuk e kanë kuptuar siç duhet thelbin e agjëritit, ndaj për një gjë të tillë duhet t'u

[2] Buhari 1903.

[3] Ahmedi 8639.

hiqet vërejtje. Gjatë agjërimit njeriu ndryshon orarin e të ngrënit, por kjo nuk do të thotë, se ai ka nevojë të ushqehet më tepër sesa në muajt e tjerë. Trupi i njeriut në çdo kohë ka nevojë për të njëjtën sasi ushqimi dhe muaji i Ramazanit nuk bën përjashtim në këtë drejtim. Duhet ditur gjithashtu se ushqimi i tepërt gjatë natës është i dëmshëm, si për trupin ashtu edhe për gjendjen shpirtërore të njeriut, nëse njeriu tejngopet gjatë iftarit, atëherë ai do të rëndohet për kryerjen e adhurimit gjatë natës, dhe nëse ai gjithashtu tejngopet në kohën e syfyrit, ai do të rëndohet për orët që vijnë më pas. Ushqimi i tepërt shkakton dembelizëm, dhe largim nga përmendja e Allahut, dhe ç'është më e rëndësishme ai nuk të lë të kuptosh dhe të ndjesh një nga qëllimet e agjërimit, i cili është të provosh shijen e urisë dhe të etjes, e pra ushqimi i tepërt e humbet këtë urtësi.

Nuk është e vërtetë se agjërimi në zonat e ftohta është në kundërshtim me kërkesat e shëndetit të njeriut. Vrojtimet biologjike tregojnë se egërsirat praktikisht nuk hanë asgjë, e veçanërisht kur bie dëborë, ato flenë, ose në ndonjë mënyrë tjetër e kalojnë kohën e vet duke agjëruar, dhe kështu në pranverë ato paraqiten të përmirësuar. E njëjta gjë vlen edhe për drunjtë, të cilët gjatë dimrit krejtësisht i bien gjethet dhe flenë, pa i ujitur, mirëpo pas disa muaj agjërimi ata përtërihen në pranverë dhe bëhen më të fuqishëm se më parë. Në realitet si të gjitha organet jetësore tek njeriu, edhe organet e tretjes gjithashtu kanë nevojë për pushim. Agjërimi është një metodë e mirë për këtë gjë. Mjekësia bashkëkohore në të gjitha shtetet e Perëndimit po i mjekon disa sëmundje, veçanërisht sëmundjet kronike, me anë të një periudhe të shkurtër apo të gjatë agjërimi. Në fund duhet thënë se pavarësisht nga vlerat e dobisë trupore dhe

“Trupi i njeriut në çdo kohë ka nevojë për të njëjtën sasi ushqimi dhe muaji i Ramazanit nuk bën përjashtim në këtë drejtim...”

materiale që ka agjërimi, prapë se prapë në thelb agjërimi është një detyrë fetare, ushtrimi shpirtëror i të cilit e afron njeriun tek Allahu. Kushdo që agjëron në bazë të porosisë së mjekut, ose për ndonjë shkak tjetër të kësaj bote, agjërimi në fjalë nuk i pranohet si adhurim fetar.

O musliman! Mos harro, ky është muaji që ti duhet t'i përkushtohesh më tepër punëve të mira, harroji për një çast lodhjet dhe punët e kësaj bote, që nuk mbarojnë kurrë dhe përkushtoj Zotit tënd, që aq shumë të do dhe të mëshiron. Nëse nuk falesh fillo të falesh në këtë muaj të pesta kohët, dhe kurrë mos i lër ato! Nëse falesh atëherë shtoji faljet e pëlqyera gjatë ditës dhe natës!

Jep zekatin nëse ke mundësi dhe shtoji lëmoshat për nevojtarët, veçanërisht për të afërmit dhe besimtarët, por nëse nuk ke bëj çka të mundesh, sepse dyert e sevapeve nuk janë të hapura vetëm për dhënien e parave. Lexoje Kuranin në këtë muaj, ose qoftë edhe një pjesë të tij, sepse Kurani zbriti në këtë muaj të bekuar dhe ky është muaji i Kuranit! Lexo libra fetarë dhe lëri mënjane për ca kohë gazetën dhe revistat, televizionin dhe radion, sepse ky Ramazan ikën dhe nuk kthehet më! O njeri! Shpirti yt ka nevojë për pranverë e gjallëri dhe Ramazani është stina e tij! ■

NAMAZI I TERAVISË

DISPOZITAT DHE FORMA E TIJ

“Nëse lexojnë Kuran gjatë dhe e shkurtojnë rukunë dhe sexhden kjo është mirë, kurse nëse i shumojnë sexhdet (numrin e rekateve), duke e shkurtuar leximin në to edhe këtë do ta konsideroja të mirë, por leximi i Kuranit më gjatë dhe numri më i vogël i rekateve për mua është më i dashur.”

SHKRUAN: LULZIM SUSURI

Fjala “Teraviah” rrjedh nga folja “reveha” “jervihu” “terviah”, që do të thotë: pushim, ngaqë muslimanët gjatë faljes kur i kryenin katër rekate dy nga dy, atëherë pushonin mes tyre për të vazhduar pastaj rekatet e mbetura.

Teravia është ai namaz, i cili falet me xhemat në netët e muajit të madhërisëm të Ramazanit.

Ky namaz është i posaçëm vetëm në muajin e Ramazanit dhe sipas mendimit të shumicës absolute të dijetarëve falja e tij konsiderohet sunet i fortë. Ajo është prej shenjave të mëdha me të cilat besimtarët dallohen nga të tjerët. Faljen e këtij

namazi askush nuk e ka urryer përveç disa bidatçinjve, të cilët radhiten në grupet e Rafidëve, Allahu i mallkoftë! (Mexhmu fetava: 20/23).

Ai që e ka falur i pari këtë namaz ishte vetë Profeti, *sal-lallahu alejhi ue selem*, i cili përmendet nga Aisheja, se një natë doli në xhami aty nga mesi i natës dhe u fal ku së bashku me të u falën edhe disa nga besimtarët. Nesër njerëzit filluan t'i tregonin njëri-tjetrit për këtë rast dhe nesër u mblodhën edhe më shumë njerëz për t'u falur me të. Të nesërmen prapë njerëzit e përhapën këtë rast, ku ditën e tretë u tubuan edhe më shumë e me ta u fal i Dërguari, *sal-lallahu alejhi ue selem*. Ditën e katërt xhamia gumëzhinte nga numri i madh i njerëzve e Profeti, *sal-lallahu alejhi ue selem*, nuk doli në xhami, por u fal në shtëpi. Pas faljes së namazit të sabahut Profeti, *sal-lallahu alejhi ue selem*, u kthye kah populli dhe pasi e falënderoi Allahun tha: *"Mbrëmë jo se nuk ju kam parë që ishit mbledhur për namaz, por nuk dola të falem me ju nga frika që pata se mund t'u bëhej farz e nuk do të mund ta kryeni atë."* Pastaj Profeti, *sal-lallahu alejhi ue selem*, vdiq duke mos ndryshuar nga ky vendim i tij." (Buhariu: 2013) Ndërsa pas vdekjes së Profetit, *sal-lallahu alejhi ue selem*, besimtarët faleshin të ndarë nëpër grupe, derisa Omeri, *radijallahu anhu*, kur u bë udhëheqës shteti i bashkoi pas një imami të vetëm, i cili përmendet të ishte Ubej ibën Kabi. (Në disa transmetime përmenden imamë të tjerë pos Ubejit) Shënon Buhariu: 2010. Ndërsa imam për faljen e grave ishte Temim Dariu.

Profeti, *sal-lallahu alejhi ue selem*, nxiste për falje të teravisë duke mos e bërë të detyruar, gjithashtu të gjithë dijetarët këshillojnë për faljen e këtij namazi, ku përmendet se asnjë nga ata nuk e linte

“...Në emër të Sunetit askush nuk duhet të manipulohet apo askush nuk duhet ta kënaqë epshin e tij, duke i ikur namazit -sipas tij- të gjatë me pretekstin e pasimit të Sunetit dhe duke i kritikuar ata që e plotësojnë...”

këtë namaz. Muhamedi, *sal-lallahu alejhi ue selem*, i këshillonte besimtarët me këto fjalë: *"Kush e fal namazin e Teravisë në Ramazan me besim në Zotin dhe me shpresë në shpërblimin e Tij do t'i falen mëkatet e tij të kaluara."* Buhariu: 2008. Ndërsa në transmetimin e Nesaiut përmendet të ketë shtuar në fund edhe fjalën: *"Mëkatet e kaluara dhe ato të ardhshtet"*.

Me mëkatet e përmendura në hadith zakonisht kihet si qëllim ato të voglat, por sipas dijetarëve ky namaz mund të ndikojë edhe në lehtësimin e mëkateve të mëdha, nëse njeriu nuk ka mëkate të vogla.

Koha e këtij namazi fillon menjëherë pas namazit të jacisë deri para agimit. Por nëse xhemati falet në fillim të natës, atëherë duhet falur me ta, ndërsa nëse i tërë xhemati bien dakord për ta vonuar këtë namaz për më vonë, pa dyshim që do të ishte më mirë. Kurse disa dijetarë mendojnë se falja e tij në fillim të natës është më mirë pasi në atë kohë është falur Profeti, *sal-lallahu alejhi ue selem*. Sido që të jetë falja e teravisë me xhemat është më e vlefshme, se falja vetëm në shtëpi.

Numri i rekateve të teravisë.

Më e pëlqyer dhe më e arsyeshme është që si në Ramazan ashtu edhe jashtë tij namazi i natës të falet njëmbëdhjetë rekate pasi ky është udhëzimi i të Dërguarit, *sal-lallahu alejhi ue selem*. Aisheja, *radijallahu anha*, na përcjell: “Profeti, *sal-lallahu alejhi ue selem*, as në Ramazan, as jashtë tij nuk shtonte në namazin e natës më shumë se njëmbëdhjetë rekate. I falte katër rekate - dy nga dy- e mos pyet për faljen e mirë dhe gjatësinë që bënte. Prapë i falte katër - me dy selame- edhe për këto mos pyet për formën dhe gjatësinë e tyre. Pastaj i falte tre rekate në fund (vitrin).” Buhariu: 2013. Disa dijetarë, prej tyre edhe Ibën Haxheri, pasi përmendin numrin e rekateve të falura nga Profeti, *sal-lallahu alejhi ue selem*, cekin edhe numrin e rekateve të teravisë, të cilët i kanë falur dijetarët nëpër kohë të ndryshme. Ata cekin se ky namaz falej me këto numra rekatesh:

- 1- Njëmbëdhjetë rekate së bashku me vitrin.
- 2- Trembëdhjetë rekate së bashku me tre rekate vitër.
- 3- Njëzet e një rekate së bashku me tre rekate vitër.
- 4- Njëzetë e tre rekate së bashku me vitrin.
- 5- Tridhjetë e nëntë rekate së bashku me tre rekate vitër.
- 6- Dyzet e një rekate së bashku me vitrin, dhe
- 7- Dyzet e nëntë rekate së bashku me tre rekate vitër.

Mirëpo megjithë këto numra që përmendëm prapë themi se përveç numrit njëmbëdhjetë rekate, i cili është hadith sahih numrat e tjerë nuk kanë mbështetje në ndonjë argument të saktë fetar. Përmendet kinse i Dërguari, *sal-lallahu alejhi ue selem*, në Ramazan falte njëzetë

“... Të kenë kujdes namazin e teravisë e ta falin nëpër xhami, së bashku me xhematin e jo të veçohen nëpër shtëpi duke e falur vetë këtë namaz...”

rekate e pastaj vitrin, por ky transmetim nuk është i saktë, përkundrazi konsiderohet i dobët. (Fet’h ul Bari, 3/253-254) Ndërsa numrat e tjerë ceket se përmenden si transmetime nga disa sahabë, tabiinë dhe dijetarë të hershëm, Allahu i mëshiroftë të gjithë!

Imam Shafiu, Allahu e mëshiroftë, përmend një fjalë mjaft të urtë për këtë çështje, ai thotë: “Nëse lexojnë Kuran gjatë dhe e shkurtojnë rukunë dhe sexhden kjo është mirë, kurse nëse i shumojnë sexhdet (numrin e rekateve), duke e shkurtuar leximin në to edhe këtë do ta konsideroja të mirë, por leximi i Kuranit më gjatë dhe numri më i vogël i rekateve për mua është më i dashur.” (Fet-h el-bari, 3/253).

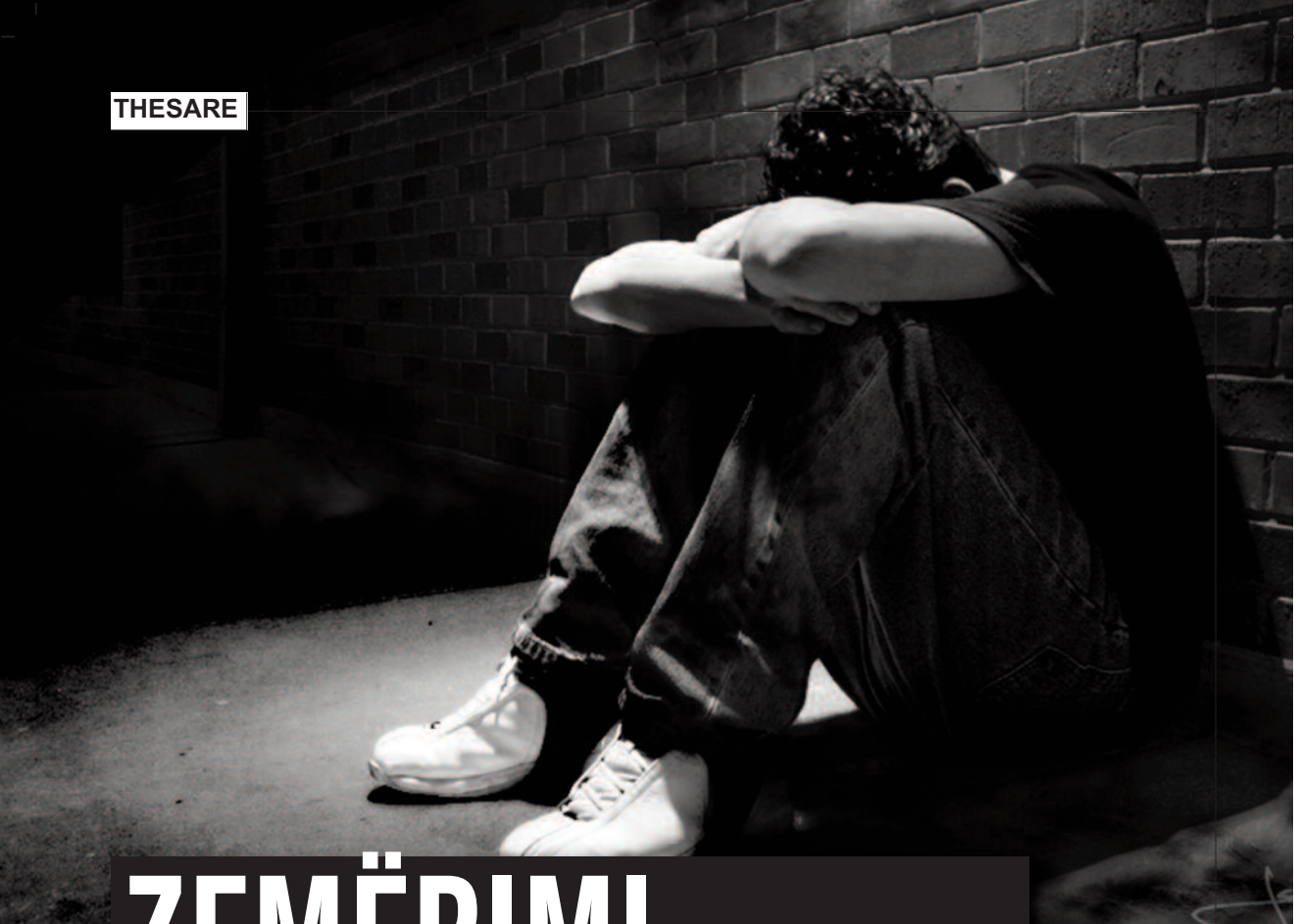
Kështu arrijmë në faktin se falja e teravisë njëmbëdhjetë rekate është prej Sunetit të Profetit, *sal-lallahu alejhi ue selem*, i cili është më i miri të pasohet, por nëse ndodh që në një vend të shtohet numri i rekateve nga imamët, atëherë kjo do të lejohej të pasohej nga xhemati, aq më tepër për faktin, se *kush falet me imamin derisa ai ta kryejë namazin konsiderohet se është falur deri në mëngjes*. Ndërsa largimi në mes të namazit, nëse bëhet me nijetin e pasimit të Sunetit shpresojmë të ketë shpërblim, por duhet pasur kujdes që personi në nijetin e tij të jetë i sigurtë për pasimin e Sunetit e jo për shkak të

përtesës. Mirëpo shumica e dijetarëve faljen deri në fund të teravisë së bashku me imamin për kushtet tona e konsiderojnë mjaft të arsyeshëm, madje disa mendojnë se është më mirë se të ndërpritet në gjysmë, duke dalë nga xhamia, sepse ata thonë se zakonisht në vendet tona imamët lexojnë shumë shkurt në këtë namaz, prandaj edhe nëse ai përgjysmohet, atëherë do të mbetet shumë mangët. Pra, nëse në një formë na mbetet namazi mangët, kam si qëllim leximin e shkurtër, atëherë këtë ta plotësojmë përmes shumimit të sexhdeve pasi numri i rekateve veçse është i shtuar në këto vende dhe përderisa nuk mund të ndryshohet asgjë, atëherë e shfrytëzojmë këtë namaz me shumimin e sexhdeve. Ndërsa për ata që kanë mundësi ta praktikojnë formën më të mirë, atë të leximit të shtuar të Kuranit, atëherë le ta bëjnë atë, sepse kjo është më e mira. Por të mos harrojmë se Profeti, *sal-lallahu alejhi ue selem*, përmendet në hadithe të sakta, se lexonte deri në dyqind faqe Kuran në një rekat, në disa vende përmendet se në këtë namaz lexonte njëqind ajete, e transmetimi më i vogël i leximit, së paku unë me sa kam pasur mundësi të lexoj, ceket se ka lexuar pesëdhjetë ajete në një rekat. Prandaj në emër të Sunetit askush nuk duhet të manipulohet apo askush nuk duhet ta kënaqë epshin e tij, duke i ikur namazit -sipas tij- të gjatë me pretekstin e pasimit të Sunetit dhe duke i kritikuar ata që e plotësojnë me arsyen se janë kundërshtues të Sunetit, ku shpesh pasimin e epshit e bëjnë në emër të Sunetit.

Faljen e më shumë se njëmbëdhjetë rekateve të teravisë e kanë lejuar xhumhuri i dijetarëve, me këtë formë që e cekëm pak më lart, edhe pse nuk ka dyshim se pasimi i Sunetit është më i mirë

për ata që kanë mundësi. Mirëpo nuk dua të lë pa përmendur edhe faktin se pasimi i Sunetit nuk duhet të jetë vetëm në numrin e rekateve, por edhe në qetësinë e namazit, leximin e gjatë të Kuranit dhe përqendrimin në të. Kjo nëse do të arrihej të bëhej, pa dyshim se persona të tillë janë pasuesit e vërtetë të Sunetit në këtë pikë. Imam Maliku në Muvetain e tij transmeton, se Abdurahman ibën Arexhi thotë: *E kam dëgjuar babanë tim të thoshte: "Kur dilnin nga namazi i teravisë në Ramazan i ngutnim shërbëtorët të shkojnë ta përgatisin syfyryn sa më shpejt, sepse kishim frikë se mund të na ikte ai, ngaqë afrohej koha e namazit të sabahut."* Gjithashtu Maliku përcjell, se në kohën e Omer ibën Hatabit ky urdhëroi Ubej ibën Kabin dhe Temim Dariun, që t'i udhëhiqnin njerëzit në namaz, duke lexuar nga dyqind ajete në rekat, ku nga lodhja në këtë namaz kishte njerëz, të cilët mbështeteshin në shkopinj të tyre dhe nuk e përfundonin namazin deri para lindjes së mëngjesit. (shiko: El Mexhmu, 4/33-34, të Neveviut), edhe pse për një falje të tillë të gjatë kërkohen kushte fillimisht nga imami e pastaj edhe nga xhemati, ndërsa në kohën tonë të zgjidhej një mesatare për të gjithë do të ishte më e arsyeshme. (Shiko: El-Mugni, 2/607, dhe el-Kafi të Ibën Abdulberrit, fq. 74)

Dua të këshilloj veten time, si dhe të gjithë besimtarët, që të kenë kujdes namazin e teravisë e ta falin nëpër xhami, së bashku me xhematin e jo të veçohen nëpër shtëpi duke e falur vetë këtë namaz, i cili konsiderohet prej shenjave të mëdha të muslimanëve me të cilat dallohen nga të tjerët. ■

ZEMËRIMI DHE DEPRESIONI

Përveç depresionit dhe ndjenjës së shpirtngushtësisë gjatë fazës së paraqitjes së zemërimit, ritmi i shpejtuar i zemrës dhe tensioni i lartë i gjakut mund të dëmtojnë zemrën, bile duke shkaktuar në fund edhe sulm në zemër

PRIM. DR. MED. SC. ALI ILJAZI

Kur Allahu i Madhërishëm krijoi njeriun, Ai krijoi brenda tij shumë emocione dhe dëshira, që ne i quajmë instinkte njerëzore. Këto përfshijnë cilësi

pozitive siç është njohja dhe shprehja e të vërtetës, dashuria, dhembshuria dhe dëshirat e plota fiziologjike, sikurse etja, uria dhe nevojat seksuale. Ekzistojnë edhe cilësi negative sikurse urrejtja dhe tërbimi, që prodhojnë dhunë dhe depresion. Melekët që ishin dëshmitarë të

“Plotësimi natyral i dëshirave normale, qoftë në kuptimin e ushqimit, ose të marrëdhënieve seksuale është parakusht për parandalimin e zemërimit...”

krijimit të Ademit *alejhi selam* ishin të vetëdijshëm për këto cilësi negative dhe hulumtuan krijimin e kësaj qenie të re e cila sipas fjalëve të tyre: **“A do ta vësh në te atë që bën çrregullime dhe që derdh gjaket...”** (Bekare, 30), mirëpo Krijuesi i Gjithëdijshëm, ka mbjellë disa mekanizma mbrojtës në luftë kundër këtyre pasioneve negative. **“Njeriu është krijuar i dobët”** thotë Kurani. Gjatë momenteve të dobësisë ne i nënshtrohemi qëllimeve të armikut tonë, shejtanit, i cili na “sulmon nga para, prapa dhe anash”, me qëllim që të na çorientojë nga vetëdija e pandërprerë mbi praninë e Allahut, kështu që tërbimi në vetvete nuk është i natyreshëm. Kjo është shprehje e gabuar për zemërimin, i cili sjell deri te problemi.

Zemërimi (tërbimi) i destabilizon mendimet. Ai çrregullon gjykimin normal, udhëheq në depresion, çmenduri dhe veprime të gabuara. Gjatë zemërimit njeriu mund të lëndojë fizikisht dhe verbalisht personin e dashur, lëndon personin tjetër sikurse kafsha, ose gjatë fazës së depresionit mund të lëndojë veten, ose të bëjë vetëvrasje. Kur zemërimi orientohet ndaj një grupi njerëzish, ai mund të shprehet me terrorizëm, qoftë kur drejtohet kundër një grupi njerëzish, feve dhe popujve të tjerë. Plotësimi natyral i dëshirave normale,

qoftë në kuptimin e ushqimit, ose të marrëdhënieve seksuale është parakusht për parandalimin e zemërimit. Ekzistojnë shumë kemikate dhe hormone që ndikojnë në disponimin dhe sjelljen tonë.

Është e ditur që hipoglicemia (niveli i ulët i sheqerit në gjak), ose tajitja tejmas e hormoneve të gjëndrës mbrojtëse ndikon në disponimin tonë dhe shkakton zemërimin. Hormonet duhet të mbahen në baraspeshë, e cila e lehtëson harmoninë tonë shpirtërore. Pejgamberi ynë, Muhamedi, *sal-lallahu alejhi ue selem*, u dërgua për mbarë njerëzimin për të na mësuar sjelljet e bukura morale dhe vazhdimisht ka folur për kontrollimin e zemërimit. Një sahab e pyeti Pejgamberin: “Më jep një këshillë të shkurtër për moralin në bazë të së cilës mund të shpresoj mirësi në këtë dhe në botën tjetër?” Pejgamberi, *sal-lallahu alejhi ue selem*, iu përgjigj: “Mos u zemëro.”

Pejgamberi, *sal-lallahu alejhi ue selem*, njëherë i pyeti shokët e tij: “Kë mendoni njeri të fortë?” Ndërsa ata iu përgjigjën: “Ai që mund ta mposhtë dikë në luftë.” Pejgamberi u përgjigj: “Nuk është kështu. I fortë është ai që mund të kontrollohet në momentet e hidhërimit.”

Duhet të bëjmë dallimin në mes zemërimit si përgjigje natyrale ndaj padrejtësisë dhe tradhtisë dhe zemërimit joproduktiv si hakmarrje personale. Në një rast kalifi Ali duke luftuar u ballafaqua me kryeparin e idhujtarëve, e mposhti dhe deshë ta vrasë, kur ai në atë çast e pështyu në fytyrë. Aliu *radijallahu anhu*, menjëherë u ngrit dhe u largua duke mos e vrarë atë. Njeriu vrapoi pas tij dhe e pyeti: “Pate rastin të më vrasësh, përse nuk e bërë?” Aliu tërësisht i qetë u përgjigj: “Nuk kam urrejtje personale ndaj teje, kundër jush luftoj për shkak të mosbesimit tuaj ndaj Allahut. Sikur të të

mbysja pasi më pështyve në fytyrë, atëherë lufta do të ishte hakmarrja ime personale, e unë në këtë nuk dëshiroj të marrë pjesë.”- Pas kësaj kryepari idhujtar e pranoi menjëherë Islamin.

Çfarë ndodh fiziologjikisht kur zemërohemi?

Në ato çaste rritet frekuenca e zemrës dhe tensioni i gjakut, si pasojë e veprimit direkt të adrenalinës në gjak. Rritet fuqia jonë fizike, ndërsa zvogëlohet fuqia shpirtërore. Mendja jonë dhe fuqia e gjykitimit mënjanohej, dhe gjërat të cilat në gjendje normale mund t'i arsyetonim bëhen të papranueshme. Organet e trupit tonë, të cilat zakonisht janë nën kontrollin tonë dalin jashtë kontrollit. Pra, gjuha jonë, duart, këmbët dalin jashtë kontrollit. Personi, i cili nuk kontrollon dhe nuk e orienton zemërimin mund të ndërtojë hidhërimin brenda vetes, i cili mund ta lëndojë atë fizikisht. Përveç depresionit dhe ndjenjës së shpirtngushtësisë gjatë fazës së paraqitjes së zemërimit, ritmi i shpejtuar i zemrës dhe tensioni i lartë i gjakut mund të dëmtojnë zemrën, bile duke shkaktuar në fund edhe sulm në zemër. Përveç dhunës gjatë fazës së zemërimit (sepse mendja nuk punon drejtë) njeriu mund të marrë një vendim të gabuar në punën e tij ose në marrëdhëniet personale dhe kështu mund të ndikojë keq në ardhmërinë e tij.

ILAJI I ZEMËRIMIT

Ilaçi i parë preventiv është nga ndjeshmëria në provokime. Kjo duhet të jetë e domosdoshme që njerëzit të preokupohen me diçka tjetër, me qëllim orientimin e tyre personal. Përveç përkujtimit ndaj Allahut ose ibadetit, ekzistojnë edhe mënyra të tjera që mund të ndihmojnë. Pejgamberi, *sal-lallahu alejhi ue selem*, e ka këshilluar një njeri,

“...E ka këshilluar një njeri, që të pijë ujë kur të hidhërohej me bashkëshorten dhe ta mbajë në gojë pa e çuar poshtë...”

që të pijë ujë kur të hidhërohej me bashkëshorten dhe ta mbajë në gojë pa e çuar poshtë. Disa muaj pas kësaj këshille ky bashkëshort shkon te Pejgamberi, duke e njoftuar se këshilla e tij ka pasur sukses. Meqë besojmë se zemërimi është shprehje e kontrollimit të shejtanit, nuk duhet ta lejojmë që ai të marrë kontrollin. Allahu i Madhërishëm në Kuranin Fisnik urdhëron e thotë: ***“E nëse ty të ngacmon ndonjë ngacmim prej djallit, ti kërko mbrojtje prej Allahut, se vërtetë Ai është dëgjuesi, i dijshtmi.”*** (Fussilet, 36).

Pejgamberi *sal-lallahu alejhi ue selem*, ka këshilluar që kur jemi të zemëruar të ulemi, ose të shtrihemi, sepse nuk është e lehtë ta godasësh dikë kur jemi në këtë pozicion. Por ilaçi më i mirë është të mendosh për hidhërimin dhe dënimin e Allahut. A thua hidhërimi i Allahut është më i vogël se i yni? Dhe çfarë ndodh kur Ai shpreh hidhërimin e vet? Ne, njerëzit që kërkojmë falje nga Allahu së pari duhet të falim njerëzit. Kur falim dikë vendoset paqja dhe qetësia në zemrat tona. Atributi i parë i Allahut me të cilin ne myslimanët përkujtohemi, është që Ai është Mëshiruesi, Mëshirëbërësi. Allahu i Madhërishëm thotë: ***“Mëshira Ime është më e madhe se hidhërimi Im”***, ndërsa Pejgamberit, në hadithin kudsî na rrëfen: *O bijtë e Ademit, kur hidhërohemi, më përkujtoni Mua*. Pra, përkujtimi tek Allahu është ibadet, i cili na ndihmon të

kthehemi në rrugë të drejtë. Një prej emrave të Zotit është edhe Halim, në kuptimin i Butë. Gjithashtu duhet t'i lutemi Allahut ta kemi nën kontroll situatën, që na e ka shkaktuar hidhërimin. Duhet kuptuar gjithashtu që kjo jetë, edhe pse është e dashur ajo është kalimtare, dhe nuk duhet ta harrojmë vdekjen dhe nuk duhet të lejojmë që ta shkatërrojmë botën e përhershme, për shkak të kësaj bote të përkohshme. Larja me ujë të ftohtë, ose dushi i ftohtë gjithashtu është i dobishëm dhe i efektshëm.

Me rëndësi është t'i orientojmë energjitë në bashkëveprim me diçka tjetër. Por sjellje kulmore dhe shembull i edukatës islame është të veprohet kundër asaj që pret provokuesi. Nëse provokuesi pret që ta kritikoni ose t'ia ktheni me nënçmim verbal, atëherë duhet t'i përgjigjemi se e doni atë, duke ia përmendur cilësitë e tij të mira. Nëse pret që ta sulmoni fizikisht, atëherë duhet ta përqafojmë dhe ta falim.

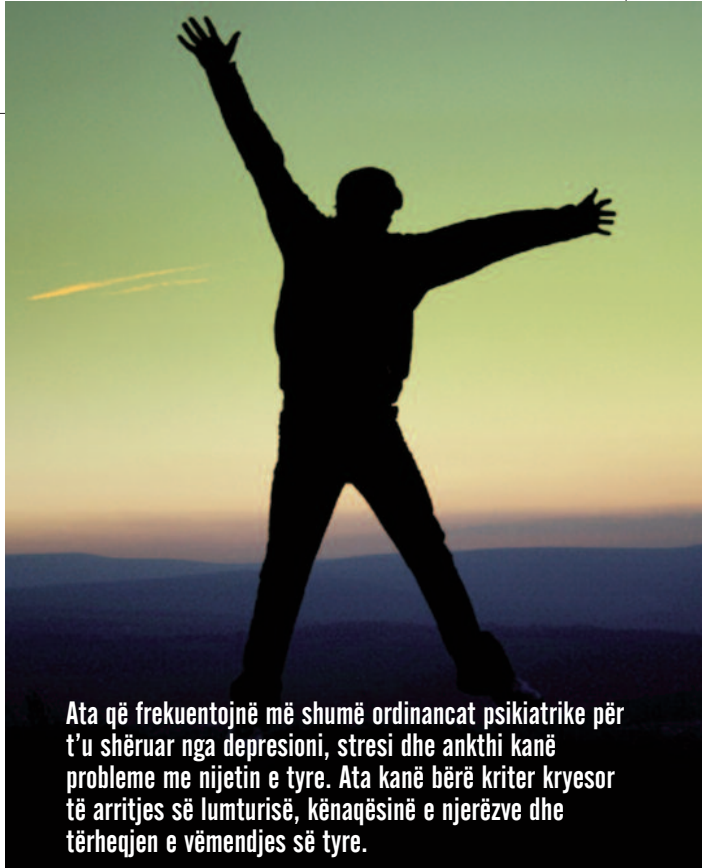
SHPIRTNGUSHTËSIA (DEPRESIONI)

Shpirtngushtësia është gjendje e mendimeve pikëlluese dhe e ndjenjave të jo mirëqenies. Kjo mund të jetë shkas i hidhërimit ndaj vetvetes ose tjetrit, mosparaqitjes së zemërimit, mos suksesit ose frustracionit. Shpirtngushtësia është sëmundje vdekjeprurëse, e cila mund t'i shkaktojë dëme akute trupit, ose dëme me bazë kronike, si dhe mund të shkatërrojë pa kthim marrëdhëniet ndër-njerëzore. Gjatë gjendjes së shpirtngushtësisë, njerëzit mund të kenë edhe mendime vetëvrasëse. Shpirtngushtësia ndërtohet ngadalë, ndërsa zemërimi është manifestim akut, e cila nga brenda bren shpirtin dhe trupin njerëzor. Nga ndonjëherë shpirtngushtësia, ose

depresioni është pasojë e çrregullimit të baraspeshës kimike, sikurse te tërbimi, qoftë kur bëhet fjalë për gjendje psikotrope me zvogëlimin e amineve të trurit, epinefrinës, norepinefrinës dhe dopaminës ose disbalansi hormonal sikurse hipertireoza dhe sëmundja e Adisonit. Prandaj të gjitha rasteve të depresionit duhet t'i gjejmë shkakun organik. Mënyra e luftës kundër depresionit është fenomeni i kontrollit mendor. Duhet ta kuptojmë, se ne nuk jemi në gjendje ta kontrollojmë fatin tonë. Lëshimet e caktuara dhe sprovat na dhurojnë mundësinë për të mësuar leksione të caktuara. Ilaçi për depresionin është shpresa. Allahu i Madhërishtëm shpresën e përkrah duke thënë: ***“O robërit e Mi, të cilët e keni ngarkuar me shumë gabime veten tuaj, mos e humbni shpresën ndaj mëshirës së Allahut...”*** (Zumer, 53).

Krahas me këtë, pa marrë parasysh shkallën e pashpresës, depresionin ose frustracionin, nuk duhet ta humbasim shpresën, sepse gjithmonë drita është në fund të tunelit. Shpresa më e madhe është mëshira e Allahut. Ne muslimanët, besojmë që vuajtjet tona dhe fatkeqësitë janë sprova nga Allahu, i cili ka thënë në Kuranin Famëllartë: ***“Po ju menduat se do të hyni në xhenet, pa u provuar edhe ju me shembullin e atyre që ishin para jush...”*** (Bekare, 214). ***“Ne do t'ju sprovojmë me ndonjë frikë, me uri, me ndonjë humbje nga pasuria e nga jeta e edhe nga frytet, po ti jepu myzhdë durimtarëve.”*** (Bekare, 155). ■

SHTIGJE DREJT HARESË

Ata që frekuentojnë më shumë ordinancat psikiatrike për t'u shëruar nga depresioni, stresi dhe ankthi kanë probleme me njetin e tyre. Ata kanë bërë kriter kryesor të arritjes së lumturisë, kënaqësinë e njerëzve dhe tërheqjen e vëmendjes së tyre.

DR. MUHAMED SUGAJRI

1) Adhuroje Allahun ashtu siç kërkon Ai prej teje dhe mbështetu vetëm tek Ai.

2) Perceptoje jetën e kësaj bote në mënyrë reale.

Kjo dynja është vend i sprovave, fatkeqësive dhe i vështirësive. Mos prit se në të do të kesh mundësi të realizosh lumturinë e përhershme dhe të zhveshur nga të gjithë çrregulluesit e saj. Realizimi i plotë i saj do të arrihet vetëm në botën tjetër, në xhenetin e amshuar.

3) Dhuroja vetes hisen e saj të merituar të kënaqësive në suazat e së lejuarës, duke mos e tepruar. Uni është krijuar asisoj, që të vrapojë pas kënaqësive dhe është vënë në provim që ta vejë eposhin nën kontroll. Ai që e privon veten plotësisht prej këtyre kënaqësive, ka kundërshtuar natyrën njerëzore dhe ka hedhur poshtë udhëzimin e të Dërguarit të Allahut Muhamedit sal-lallahu alejhi ue

selem, i cili u martua, hante ushqimin më të mirë të mundshëm dhe përdorte parfimet me aromën më të këndshme. Largimi i vetes nga hisja e kënaqësive që i takon shkakton çrregullim psikik, dhe se një veprim i tillë është si rezultat i ndonjë defekti psikik.

4) Pajtohu dhe kënaqu me caktimin hyjnor të Allahut të Madhërishëm.

5) Nxito për t'i zbutur fatkeqësitë dhe sprovat që të godasin, si dhe dobësoje ndikimin e tyre në shpirtin tënd.

a) Paramendoje fatkeqësinë sikur të ishte me pasoja më fatale.

b) Shikoji para vetes begatitë e shumta që ke, ndërsa shumica e njerëzve janë të privuar prej tyre.

c) Mos u dëshpëro dhe mos u dorëzo para fatkeqësisë që të ka kapluar, dije se pas çdo vështirësie pason lehtësimi.

6) Shpeshtojë të përmendurit e Allahut.

Lexoje me përkushtim dhe përqendrim të plotë Kuranin Famëlartë, bëj dua dhe dhikër me frikërespekt, si rrjedhojë këto të sigurojnë lumturinë absolute. Allahu fuqiptotë thotë: ***“Vetëm me përmendjen e Allahu qetësohen (relaksohen) zemrat.”***

7) Rregulloje nijetin dhe mbikëqyre atë.

Ata që frekuentojnë më shumë ordinancat psikiatrike për t'u shëruar nga depresioni, stresi dhe ankthi kanë probleme me nijetin e tyre. Ata kanë bërë kriter kryesor të arritjes së lumturisë, kënaqësinë e njerëzve dhe tërheqjen e vëmendjes së tyre. Kjo ndodh posaçërisht në kohët e sotme, ku rivaliteti dhe garat në mes njerëzve kanë arritur kulmin, qoftë edhe në gjëra të vogla dhe të pavlera.

8) Pajisu me moral të lartë.

Morali i lartë ngre vetëbesimin dhe vetë-respektin, sjellja e mirë lë gjurmë dhe mbresa pozitive në shpirtin tonë.

9) Bëhu i vendosur dhe jepi përparësi vetes (realizojë veten tënde).

Mos iu nënshtro dëshirave, qejfeve dhe mendimeve negative, që të tjerët i thurin ndaj teje.

10) Në çështjet e kësaj bote kënaqu dhe prano begatitë që t'i ka dhuruar Allahu.

Falënderimi dhe përkujtimi i vetes për këto begati pa marrë parasysh se në çfarë gjendje të vështirë gjendesh, të siguron një jetë të rehatshme. Shumica e njerëzve gabojnë në kuptimin e kënaqjes me atë që të ka caktuar Allahu, ata kuptojnë se kjo do të thotë, dorëzim dhe siguri e rehatisë nga zelli, përpjekja dhe munda. Në të kundërtën, ka njerëz që kanë synime të larta dhe japin mundin maksimal për t'i arritur ato, mirëpo nuk janë të kënaqur me rezultatet që Allahu iu dhuron në fund, pastaj ata i godet dëshpërimi.

11) Përmirësoje menaxhimin, rregullimin dhe planifikim e punëve të tua.

a) Administroje kohën.

b) Klasifikoji punët sipas rëndësisë që kanë dhe mos lejo që ato të grumbullohen.

c) Përcaktoji objektivat e tua sipas prioriteteve.

Të shumtë janë ata që nuk ngrenë kokën për ta shikuar rrugën që do të marrin, si shkak i kësaj ata rrëzohen, sepse nuk kanë marrë parasysh pengesat e mundshme, që mund të paraqiteshin gjatë kësaj rruge. Gafa të tilla kam vërejtur më shumë në martesë, në përzgjedhjen e bashkëshortit/tes dhe në tregti. Te shumica e njerëzve me depresion ka filluar depresioni i tyre për shkak të ngutjes në këto dy gjëra.

Mosveprimi, plogështia, hezitimi dhe shkujdesi e dobësojnë vetëbesimin, zbehin vendosmërinë, humbin shanset dhe tërheqin mjerim, e posaçërisht për gjërat që u ka kaluar koha.

12) Kryeji përgjegjësitë dhe detyrimet, përmbushi amanetet në mënyrën e duhur, pa i vonuar dhe pa i shtyrë. Nëse e bën një gjë të tillë, atëherë kjo shkakton rehati të shpirtit, forcon vendosmërinë dhe ambiciet, si dhe mbështetin shprehinë pozitive. Pastaj ndjesia e rehatisë, stabilitetit posaçërisht për atë që ka vetëbesim të dobët me ndjenjën e fajësisë dhe qortim për shkak të teprimit dhe neglizhencës.

Kjo nuk do të thotë që njeriu duhet të nxitojë të mbartë mbi vete përgjegjësi më tepër se sa ka mundësi (kapacitet), duke realizuar çdo gjë para vetes në kohën më të shkurtër nga frika e grumbullimit të punëve (detyrimeve).

Kjo shpie në çrregullim (rrëmuje) në mënyrën dhe llojin se si kryhen punët, nganjëherë detyrohet ta përsërisë atë që ka bërë më parë, për shkak se puna ka pasur

mangësi, nuk është kryer si duhet për shkak të ngutjes.

Kjo kërkon që personi t'i shqyrtojë mirë punët dhe përgjegjësitë (detyrat) që i ofrohen para se t'i pranojë, duhet të mendoj mirë se është në gjendje t'i kryejë ato në kushtet dhe rrethanat në të cilat gjendet.

Sa e sa detyrime i marrim pa menduar mirë dhe në fund ato shndërrohen në ngarkesa psikike të mëdha, duke na harxhuar mund dhe kohë, pastaj na e dobësojnë kurajën dhe në fund përfundojmë si të dështuar (falimentuar) e posaçërisht nëse tërë këtë veprimtari nuk e shoqëron nijeti i pastër, apo është pranuar kjo punë si shkak i vetë-respektit të ulët, si rezultat i druajtjes për të mos pranuar detyrimin qysh në fillim.

13) Përqendroje veten tënde në të tashmen dhe interesohu rreth saj, shpresoj një të ardhme të mirë, përgatitu për të dhe përfito nga e kaluara dhe mëso prej gabimeve.

14) Përsose profesionin që ushtron dhe bëhu i aftë profesionalisht në të. Nëse bëhesh i shkathët në punën që kryen, atëherë në shpirt do të ndjesh lumturi të madhe dhe respekt të madh ndaj vetes.

15) Krijë një atmosferë të ngrohtë brenda familjes.

Përpiku të kesh harmoni të plotë me të gjithë anëtarët e familjes, qofshin ata prindër, vëllezër, motra... etj. Shtëpia është shtyllë kryesore shoqërore dhe shpirtërore, që nuk mund ta anashkalojë askush, nëse arrihet stabiliteti brenda në shtëpi, atëherë efekti gjithsesi do të vërehet edhe jashtë.

- Përkujdesu për shtëpinë dhe për anëtarët e familjes, dhuroju atyre kohën dhe mundin e duhur.

- Merru me problemet serioze që

ngjasin në familje dhe nxito menjëherë që t'i zgjidhësh ato.

16) Përcaktoja vetes orarin e gjumit, zgjimit dhe të ushqimit.

Këto janë kërkesa trupore të rëndësishme dhe të domosdoshme për shëndetin psikik, sepse shumica e çrregullimeve psikike, si depresioni, stresi dhe mërzia shfaqen si rezultat i pagjumësisë.

17) Shpejto menjëherë në largimin e ndjenjave të pikëllimit dhe dëshpërimit, kur ato grumbullohen në zemrën tënde. Nëse këto ndjenja paraqiten si rrjedhojë e bërjes së ndonjë mëkati, atëherë nxito dhe bëje një vepër të mirë, me qëllim që ta shlyesh të keqen, pastaj kërko falje nga Zoti. Nëse i ke bërë keq dikujt, atëherë shko dhe kërkoji falje menjëherë. Nëse ty të ka bërë dikush padrejtësi, mos e mbart mbi vete fajin dhe gabimin e tjetërkujt, së pari shiko se a e meriton që t'i falet ajo padrejtësi, ndërsa mos mbaj ndaj atij asses urrejtje dhe zili. Mëso që të bësh dua për atë musliman që të ka bërë padrejtësi, lute Allahun që ta udhëzojë atë në rrugë të drejtë dhe që të të mbrojë nga të këqijat e tij. Adhurimet vullnetare përdori për ta pastruar zemrën nga ndjenjat negative.

18) Vizitoji të sëmurët nëpër spitale. Vizitoji varrezat dhe kujtoje shkatërruesen e të gjitha kënaqësive, vdekjen.

19) Mos mendo se zhytja në kënaqësitë e lejuara do ta shtojnë ndjenjën e lumturisë.

20) Mos e shndërro hobin tënd në angazhim kryesor, që të merr kohën më të vlefshme në llogari të suksesit dhe të ardhmes tënde. ■

Përktheu: Agron Terziqi

ME AGJËRIM DOMINOJMË MBI DJALLIN

Pyetje: Ç'mund të na thoni për urtësitë e agjërimit?

Përgjigje: Falënderimi i takon Allahut...

Në fillim patjetër duhet të dimë se prej emrave të bukur të Allahut është el Hakim (i Urti), që nënkupton se dispozitat e Tij janë të përsosura në urtësi.

Së dyti: Allahu nuk ligjëron një vendim përveçse për një urtësi të madhe dhe ne njerëzit mundet që ta dimë, apo të mos e dimë, apo dija jonë të jetë e pjesshme.

Së treti: Allahu ka përmendur një urtësi të agjërimit në ajetin kuranor: ***“O ju që besuat, agjërimi u është bërë detyrim sikurse që ishte detyrim edhe i atyre që ishin para jush, kështu që të bëheni të devotshëm.”*** (Bekare:183). Pra agjërimi është një mënyrë për arritjen e devotshmërisë e devotshmëria nënkupton zbatimin e urdhrave të Allahut dhe braktisjen e ndalesave të Tij. Agjërimi është prej faktorëve më të mëdhenj, që e ndihmojnë njeriun për të zbatuar urdhrat e fesë. Dijetarët na kanë përmendur disa urtësi të agjërimit, të gjitha ato janë tipare të devotshmërisë, po përmendim disa prej tyre, në mënyrë që agjëruesi t'i ketë parasysh dhe të mundohet t'i realizojë ato:

1. Agjërimi është mënyrë për t'ia ditur vlerën begative. Nëpërmjet braktisjes së hajes, pijes dhe marrëdhënieve seksuale – e këto janë begatitë më të mëdha – privimi i vetes nga këto begati për një interval kohor të caktuar na mëson për vlerën e tyre, ngase begatitë nuk mund të njihen derisa t'i

humbim. Agjërimi në këtë mënyrë na bën të vetëdijshëm për detyrimin që kemi përballë këtyre begative.

2. Agjërimi është metodë për braktisjen e harameve, ngase nënshtrimi i nefsit për të braktisur gjërat e lejuara, duke synuar kënaqësinë e Allahut dhe duke pasur frikë prej dënimit të Tij të ashpër do të na vetëdijesojë, se braktisja e harameve është më parësore.

3. Me agjërim fitohet mbi epshin, ngase kur nepsi ngopet fillon të mendojë për kënaqësi të tjera e kur është i uritur e braktis pasionin. Për këtë arsye i Dërguari i Allahut thoshte: ***“Të rinj! Kush prej jush e ka mundësinë le të martohet, ngase kjo ia ul atij shikimin dhe ia mbron nderin. Ai që nuk mundet le të agjërojë, ngase kjo ia dobëson epshin.”***

4. Agjërimi të bën të mëshirshëm dhe solidar me të mjerët. Kur agjëruesi shijon dhembjen e urisë në disa për një kohë të caktuar e kujton atë që e ndien këtë dhembje tërë kohën. Kështu bëhet i mëshirshëm ndaj atyre, që e kanë këtë hall, e ai bëhet bamirës.

5. Me agjërim dominojmë mbi djallin, e dobësojmë atë dhe në këtë mënyrë dobësohet edhe vesvesja e tij, që sjell si pasojë pakësimin e mëkateve. Këtë e themi ngase ***“djalli qarkullon në trupin e njeriut ashtu siç qarkullon gjaku”***, siç na ka treguar i Dërguari i Allahut, paqja dhe mëshira e Allahut qoftë mbi te. Pra, me agjërim ngushtohen venat nëpër të cilat qarkullon djalli dhe dobësohet

Në këtë rubrikë mirëpresim të gjitha pyetjet e juaja, ndërsa ato më interesante do të botohen.
Pyetjet mund t'i dërgoni në albislam@gmail.com

ashtu siç i ngushtohet hapësira për të vepruar.

Shejhul Islam Ibën Tejmije thotë: “Gjaku formohet prej hajes dhe pijes. Kur njeriu ha dhe pi djallit i zgjerohet vend-qarkullimi i tij, që është gjaku në këtë rast, e kur agjëron këto vende ngushtohen dhe zemra drejtohet nga veprimi i punëve të mira dhe braktisja e të ligave.”

6. Agjëruesi e ushtron vetëdijen e tij, se Allahu po e mbikëqyr. Braktis gjërat që i dëshiron shpirti, edhe pse mund t'i bëjë ato, sepse është i vetëdijshëm se Allahu e shikon.

7. Agjërimi ngërthen vlerën e asketizmit ndaj kësaj bote dhe kënaqësive të saj, dhe është inkurajim për të fituar atë që është tek Allahu.

8. Besimtari mësohet për të bërë vepra të mira sa më shumë ngase në shumicën e rasteve agjëruesi vazhdon edhe pas agjërit me vepra të mira.

Këto ishin disa prej urtësive pse duhet të agjërojmë. Lusim Allahun që të na mundësojë t'i realizojmë ato dhe të na ndihmojë që adhurimin ta kryejmë në mënyrën më të mirë.

Muhamed ibën Salih Munexhid

Pyetje: A detyrohem i të bëjmë hatme gjatë ramazanit?

Përgjigje: Është e pëlqyer për muslimanin, që të lexojë sa më shumë Kuran gjatë Ramazanit dhe të mundohet që të bëjë edhe hatme. Pra, bëhet fjalë për një vepër shumë të mirë, edhe pse nuk është detyrim. Argument për këtë është hadithi i Ebu Hurejres i shënuar nga Buhariu “*Xhibrili çdo vit ia lexonte Kuranin të Dërguarit nga një herë. Vitin që vdiq ia lexoi dy herë.*”

Selefi kujdesej shumë që gjatë Ramazanit të bëjnë hatme, duke pasuar shembullin e Muhamedit, paqaja dhe mëshira e Allahut qoftë mbi te. Na përcillet nga Ibrahim Nehaiu, se Esuedi e përfundonte leximin e Kuranit çdo dy net. Katade e përfundonte leximin e Kuranit çdo javë e kur vinte Ramazani hatmen e bënte për tri ditë, kurse në dhjetë ditët e fundit për çdo natë. Transmetohet me zinxhir të saktë, se Muxhahidi bënte nga një hatme çdo natë të ramazanit. Imam Neveviu

duke analizuar këto transmetime thotë: Kjo gjë varet nga personi se për sa kohë do të përfundojë leximin e Kuranit. Është pyetur shejh Uthejmini për të njëjtën pyetje dhe u përgjigj duke thënë: Përfundimi i leximit të kuranit në Ramazan nuk është vepër e detyruar, mirëpo duhet ta dimë, se në Ramazan duhet të lexojmë më shumë Kuran ashtu siç vepronte i Dërguari i Allahut.

Muhamed ibën Salih Munexhid

Pyetje: Çfarë vlere ka t'i japësh iftar një agjëruesi?

Përgjigje: Falënderimi i takon Allahut...

Zejd ibën Halid Xhuhenu thotë, se i Dërguari i Allahut ka thënë: “*Kush i jep iftar një agjëruesi fiton shpërblimin e agjërit të tij pa iu cunguar shpërblimi agjëruesit.*” (Sahih el Xhami). Shejhul Islam Ibën Tejmije thotë: Me fjalën “*kush i jep iftar*” nënkuptohet aq sa të ngopet agjëruesi. Selefi praktikonte shpërndarjen e ushqimit në Ramazan dhe këtë e shikonin si një prej veprave më të mira. Disa prej dijetarëve të hershëm thoshin: T'i gostit dhjetë shokë të mi me një ushqim që u pëlqen atyre është më e dashur për mua se sa të liroj dhjetë robër nga bijtë e Ismailit. Shumë prej selefit duke qenë agjërueshëm u jepnin ushqim të tjerëve dhe u shërbenin atyre, siç bënin Hasan Basriu dhe Abdullah ibën Muabreku. Ebu Sivar Adeviu thotë: Burrat e sitit Beni Adij faleshin në këtë xhami. Asnjëri prej tyre nuk çelte iftar i vetëm. Nëse kishte mysafir hanin së bashku e nëse jo merrnin ushqimin dhe dilnin në xhami për të çelur iftar me njerëz të tjerë. Prej këtij adhurimi, pra shpërndarjes së ushqimit burojnë shumë adhurime të tjera, prej tyre:

-dashuria për hir të Allahut mes atyre që japin iftar dhe atyre që ushqehen dhe në këtë mënyrë arrihet një shkak për të hyrë në xhenet, siç ka thënë i Dërguari: “*Nuk do të hyni në xhenet derisa të besoni dhe nuk keni besuar derisa të doni njëri-tjetrin.*” (Muslimi).

-ndeja me besimtarë të mirë dhe të shpresuarit shpërblim për faktin që i ndihmon ata me ushqimin tënd të forcohen për të kryer ibadete të ndryshme. ■

Muhammed ibën Salih Munexhid